

LOKALNA AKCIJSKA GRUPA U RIBARSTVU „LOSTURA“

Lokalna razvojna strategija u ribarstvu FLAG-a „Lostura“ 2021. – 2027.

Verzija: prosinac 2023.

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „LOSTURA“

Bukovačka ulica 23, 23210 Biograd na Moru

Sufinancira
Europska unija

Program
ZA RIBARSTVO
I AKVAKULTURU

SADRŽAJ

1. OPIS ZEMLJOPISNOG PODRUČJA KOJEG STRATEGIJA OBUHVAĆA.....	2
1.1. Opće zemljopisne značajke i granice područja	2
1.1.1. Reljefne i klimatske karakteristike.....	4
1.2. Kulturna, povijesna i prirodna baština.....	4
1.3. Stanje društvene, komunalne i prometne infrastrukture.....	7
1.3.1. Društvena infrastruktura	7
1.3.2. Prometna infrastruktura	8
1.3.3. Komunalna infrastruktura.....	10
1.4. Demografske i socijalne značajke područja	13
1.4.1. Osnovni demografski pokazatelji	13
1.4.2. Obrazovna struktura stanovništva.....	13
1.5. Gospodarske značajke LAGUR-a	14
1.5.1. Poljoprivreda	17
1.5.2. Turizam.....	18
1.5.3. Ribarstvo i ribarska infrastruktura	20
2. OPIS PROCESA I POSTUPKA UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA I ZAJEDNICE .	23
2.1. Opis procesa izrade LRSR i načina sudjelovanja lokalnih dionika primjenom načela „odozdo prema gore“.....	23
3. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA	26
3.1. Analiza razvojnih potreba i potencijala LAGUR-a	26
3.2. SWOT analiza	28
4. PRIORITETI, CILJEVI I MJERE TE INTEGRIRANI I INOVATIVNI KARAKTER LOKALNE RAZVOJNE STRATEGIJE U RIBARSTVU	31
4.1. Ciljevi i prioriteti LRSR.....	31
4.1.1. Usklađenost LRSR sa strateškim dokumentima više razine.....	34
4.1.1.1. Usklađenost LRSR s Planom razvoja Zadarske županije 2021.- 2027.....	34
4.1.1.2. Usklađenost LRSR s Programom za ribarstvo i akvakulturu RH za programsko razdoblje 2021.- 2027.....	35
4.1.1.3. Usklađenost LRSR sa Strategijom pametne specijalizacije (S3)	36
4.1.2. Horizontalna načela	36
4.2. Opis mjera LRSR.....	37
5. UPRAVLJANJE, PRAĆENJE I EVALUACIJA LRSR.....	48

5.1.	Opis sposobnosti za provedbu LRSR	48
5.1.1.	Organizacijska struktura lokalne inicijative.....	48
5.1.2.	Ljudski kapaciteti za provedbu LRSR.....	49
5.1.3.	Partnerstvo i uključenost lokalnih dionika u razvoj i provedbu LRSR.....	50
5.1.5.	Financijski kapaciteti za provedbu LRSR.....	52
5.2.	Opis postupaka pripreme natječaja i odabira projekta	53
5.2.1.	Uspostava i uloga tijela za odabir projekata.....	53
5.2.2.	Način odabira projekata.....	53
5.2.3.	Kriteriji.....	56
5.2.4.	Opis procedura davanja prioriteta odabranim projektima u skladu s njihovim doprinosom u ostvarenju ciljeva LRSR-a.....	56
5.2.5.	Dodjeljivanje većeg intenziteta potpore.....	56
5.3.	Način praćenja i evaluacije provedbe LRSR	57
5.3.1.	Opis praćenja provedbe LRSR.....	57
5.3.2.	Indikatori za mjerenje učinaka provedbe LRSR.....	58
6.	INDIKATIVNI AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR	58
7.	FINANCIJSKI PLAN	59

POPIS TABLICA

Tablica 1. Područje obuhvata LAGUR-a „Lostura“	2
Tablica 2. Količine prikupljenog komunalnog otpada u JLS-ovima na području LAGUR-a u 2022. godini.....	12
Tablica 3. Gustoća naseljenosti LAGUR-a „Lostura“.....	13
Tablica 4. Obrazovna struktura stanovništva na području LAGUR-a	14
Tablica 5. Indeks razvijenosti na području LAGUR-a.....	15
Tablica 6. Pokazatelji poslovanja poduzetnika na području LAGUR-a u 2021. godini, u tisućama EUR.....	15
Tablica 7. Poduzetnička infrastruktura na području LAGUR-a	16
Tablica 8. Struktura zaposlenosti stanovnika LAGUR-a po djelatnostima, stanje na dan 31.ožujka 2023.	16
Tablica 9. Broj i veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAGUR-a u 2022. godini.....	17
Tablica 10. Dolasci i noćenja turista od siječnja do prosinca 2022.	19
Tablica 11. Broj noćenja po vrstama smještaja u 2022. godini	19
Tablica 12. Registrirani uzgajivači ribe na području LAGUR-a „Lostura“.....	21
Tablica 13. Broj i struktura ribarskih plovila na području LAGUR-a, prema duljini plovila, ukupnoj tonaži i snazi.....	21
Tablica 14. Iskrajna mjesta na području LAGUR-a i iskrcaj u kg u 2022. godini	22
Tablica 15. Ukupni ulov morskih organizama na području LAGUR-a u razdoblju 2019. -2022. godine (u kg).....	22
Tablica 16. Način sudjelovanja lokalnih dionika u izradi LRSR	23
Tablica 17. SWOT analiza	28
Tablica 18. Struktura članova LAGUR-a „Lostura“ prema pripadnosti sektorima.....	48
Tablica 19. Opis postupka praćenja provedbe LRSR	57

POPIS SLIKA

Slika 1. Kartografski prikaz područja LAGUR-a „Lostura“	3
Slika 3. Shema ciljeva, prioriteta i mjera LRSR.....	32

POPIS PRILOGA

Prilog 1. Popis naselja te otoka i otočića na području LAGUR-a

Prilog 2. Ekološka mreža natura 2000 na području LAGUR-a "Lostura"

Prilog 3. Demografski pokazatelji stanovništva na području LAGUR-a "Lostura"

Prilog 4. Osnovni podaci poslovanja poduzetnika na području LAGUR-a u 2021. i 2022. godini

Prilog 5. Ribolovne zone i podzone Jadrana

Prilog 6. Luke lokalnog značaja na području LAGUR-a

Prilog 7. Financijski kapaciteti za provedbu LRSR- očekivani prihodi i rashodi LAGUR-a od 2023. do 2029. godine

Prilog 8. Popis zaštićenih kulturnih dobara

Prilog 9. Sudjelovanje dionika u procesu izrade LRSR

Prilog 10. Analiza rezultata ispunjenih anketnih upitnika

Prilog 11. Pokazatelji za mjerenje ukupnog učinka LRSR

Prilog 12. Indikativni akcijski plan provedbe LRSR

Prilog 13. Financijski plan provedbe LRSR

Prilog 14. Financijski plan provedbe LRSR po godinama, u EUR

POPIS KRATICA

APPRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
ARKOD	Nacionalni sustav identifikacije zemljišnih parcela, odnosno evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj
ARPA	Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije
BDP	Bruto društveni proizvod
CGO	Centar za gospodarenje otpadom
CLLD	Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (eng. Community-Led Local Development)
DV	Dječji vrtić
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
DZS	Državni zavod za statistiku
EM	Ekološka mreža
EU	Europska unija
FINA	Financijska agencija
HGK	Hrvatska gospodarska komora
JKU	Javna komunalna ustanova
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JU	Javna ustanova
JVP	Javna vatrogasna postrojba
k.o.	Katastarska općina
kg	Kilogram
KUD	Kulturno-umjetničko društvo
kW	Kilovat
LAG	Lokalna akcijska grupa
LAGUR	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu
LEADER	Inicijativa Europske unije za potporu projektima ruralnog razvoja pokrenutim na lokalnoj razini u svrhu revitalizacije ruralnih područja i stvaranja novih radnih mjesta (fr. Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale)
LRSR	Lokalna razvojna strategija u ribarstvu
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007.
OIE	Obnovljivi izvori energije
OLAF	Europski ured za borbu protiv prijevara
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
OPKK	Operativni Program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.
OŠ	Osnovna škola
POP	Područje očuvanja značajnih za ptice
POVS	Područje očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove
PRZŽ	Plan razvoja Zadarske županije
RH	Republika Hrvatska
ROO	Registar onečišćavanja okoliša
RTV	Radio televizijski signal

SMART	Način definiranja ciljeva koji su: specifični, mjerljivi, izvedivi, realni i vremenski ograničeni ciljevi (eng. Specific, Measurable, Achievable, Relevant and Time-bound)
SWOT	Alat za analizu snaga, slabosti, prilika i prijetnji (eng. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
ŠRD	Športsko ribolovno društvo
TZZŽ	Turistička zajednica Zadarske županije

UVOD

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „Lostura“ (u nastavku: LAGUR) osnovana je 2014. godine te je najstarija takva udruga u Hrvatskoj. Udruga je registrirana u Biogradu na Moru, broji 16 članova te na svom području obuhvata, kojeg čini 6 jedinica lokalne samouprave (Biograd na Moru, Pakoštane, Sveti Filip i Jakov, Tkon, Pašman i Sukošan), te zahvaljujući uključenosti lokalnih dionika iz gospodarskog, javnog i civilnog sektora, LAGUR djeluje kao nositelj održivog razvoja i promocije sektora ribarstva i akvakulture, kao i povezanih djelatnosti.

Izradom strateškog dokumenta Lokalne razvojne strategije u ribarstvu (LRSR), određuje se budući smjer djelovanja LAGUR-a i razvoja ribarstvenog područja, a proces izrade je obilježila visoka razina otvorenosti LAGUR-a na suradnju i uključivanje lokalnih dionika u svakoj fazi izrade dokumenta s ciljem prikupljanja podataka, projekata, mišljenja i prijedloga za potrebe izrade i unaprjeđenja pojedinih dijelova LRSR-a.

Glavni cilj izrade LRSR je kroz partnerstvo i uključenost lokalnih dionika i zajednice ribarstvenog područja osigurati uspješnu provedbu mjera LRSR te ostvarenje zadanih ciljeva kojima se doprinosi jačanju gospodarstva, očuvanju radnih mjesta, zelenoj i digitalnog tranziciji, očuvanju i valorizaciji prirodne i kulturne baštine te, u konačnici, prosperitetu zajednice na području LAGUR-a.

1. OPIS ZEMLJOPISNOG PODRUČJA KOJEG STRATEGIJA OBUHVAĆA

1.1. Opće zemljopisne značajke i granice područja

LAGUR djeluje na prostoru Zadarske županije te obuhvaća središnji dio sjevernodalmatinskog područja s otocima, odnosno, područje od 6 priobalnih jedinica lokalne samouprave (dalje u tekstu: JLS) kako slijedi:

- Grad Biograd na Moru,
- Općina Pakoštane,
- Općina Sveti Filip i Jakov,
- Općina Tkon,
- Općina Pašman i
- Općina Sukošan.

Područje obuhvata LAGUR-a prostire se na 286,84 km² te čini zemljopisno kontinuiranu cjelinu koja povezuje obalni i otočni dio te administrativno područje navedenih JLS-ova u koje spada ukupno 26 naselja, a broj stanovnika iznosi 21.711 s ukupno 7.774 kućanstava, prema podacima Državnog zavoda za statistiku (dalje u tekstu: DZS). Područje LAGUR-a na kopnu okružuju općine Bibinje, Zemunik Donji i Galovac na sjeveroistoku, Grad Benkovac i općine Polača, Stankovci i Pirovac na jugoistoku te općinama Tisno, Murter-Kornati i Dugi otok na moru. Također, prema podacima Registra otoka¹, na području LAGUR-a nalazi se 37 otoka i otočića, od kojih je 3 nastanjeno (Babac, Pašman i Vrgada), 5 povremeno nastanjeno, a ostali su nenastanjeni. Popis naselja te otoka i otočića na području LAGUR-a s općim podacima nalazi se u Prilogu 1.

Tablica 1. Područje obuhvata LAGUR-a „Lostura“

JLS	Površina u km ²	Broj stanovnika	Broj naselja	Broj kućanstava
Biograd na Moru	37,18	5.601	1	2.041
Pakoštane	83,49	4.100	4	1.384
Sveti Filip i Jakov	47,58	4.461	7	1.565
Tkon	14,87	748	2	269
Pašman	48,42	2.136	8	931
Sukošan	55,30	4.665	4	1.584
UKUPNO	286,84	21.711	26	7.774

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021., <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (22.9.2023.)

¹ <https://registar-otoka.gov.hr/site>, pristup: 19.10.2023.

Slika 1. Kartografski prikaz područja LAGUR-a „Lostura“

Izvor: LAGUR „Lostura“, vlastita izrada, 2023. godina

Morski prostor Zadarske županije smješten je gotovo na sredini hrvatskog dijela Jadranskog mora i ima oko 3.700 četvornih metara površine. U Zadarski se kanal sa sjevera uplovljava iz Virskog mora, a iz Srednjeg kanala kroz dva prolaza: prelazom Veli Ždrelac, gdje mogu ploviti i veći brodovi, te prolazom Mali Ždrelac kojim mogu ploviti samo brodovi do 4 m gaza, s visinom 16,50 m iznad srednje razine mora, zbog mosta koji povezuje otoke Pašman i Ugljan. Za orijentaciju u plovidbi služe: svjetionik na južnom otočiću Tri Sestrice (četverokutna kamena kula uz kuću), svjetionik Oštri rat-Puntamika (kamena kula sa spiralnim stepenicama), grad Zadar s nekoliko zvonika te brda Kuran (150m) i Šćah (286m), kao i ruševna tvrđava Sv. Mihovila (250m) s visokom rešetkastom željeznom antenom na otoku Ugljanu. More Pašmanskog kanala je plitko, a dubine sežu do 20 metara.

Značaj i posebnosti geografskog položaja područja očituju se u:

- mediteranskoj klimi,
- maritimnoj eksponiranosti,
- plodnom zaleđu Ravnih kotara,
- zalihama vode u neposrednoj okolici,
- preduvjetima za kvalitetno prometno povezivanje (morski put, autocesta, blizina željeznice i međunarodne zračne luke Zadar).

1.1.1. Reljefne i klimatske karakteristike

U zaleđu prostora LAGUR-a nalazi se planinski masiv Dinarida dok se u međuprostoru između mora i planinskog područja formira široki urav njen ili brežuljkast prostor. Relativno uzak pojas primorja izdvaja se vapnenačkim uzvišenjima od prostranog Vranskog jezera i jezera Vrana. Glavne karakteristike reljefa očituju se tako u niskim vapnenačkim grebenima, te blago nagnutim ili uravnjenim terenima Vranskog bazena i niskih dijelova obalnog pojasa.

Primorsko-otočni prostor je glede reljefne strukture jedna od najjasnije prostorno izdvojenijih cjelina hrvatskog jadranskog područja. Izražen paralelizam formiranih reljefnih cjelina u dinarskom pravcu znakovito je obilježje ovog prostora koje ponajviše dolazi do izražaja u horizontalnoj razvedenosti zbog koje je ušao u sve svjetske oceanografske i obalnogeografske radove pod pojmom "dalmatinski tip obale"² te karakterističan tzv. Dalmatinski pravac pružanja sjeverozapad-jugoistok. Reljefna obilježja otoka Pašmana su u skladu s navedenim obilježjima primorsko-otočnog prostora, te je nadmorska visina veća na jugozapadnom dijelu otoka dok su obale na jugozapadnoj strani strmije i nepristupačnije od sjeveroistočne obale. SI otoka zbog svoje trošnije dolomitne podloge reljefno je uravnjeniji, stoga su zastupljeni predjeli u kojima su krški oblici znatno manje izraženi. Promatrano obalno područje izgrađeno je od gornjo-krednih, tercijskih i kvartarnih naslaga. Gornja kreda zastupljena je na uzvišenjima obalnog pojasa, sjeveroistočno od Vranskog bazena i jezera Vrana, te na ulazu u Crvenu luku, pored Draga i istočno od naselja Vrana. Tercijski slojevi nalaze se na rubnom pojasu duž Vranskog bazena i sjeverno od Biograda na Moru. Kvartarne naslage rasprostranjene su na obali oko Biograda na Moru, Crvene luke i u najvećem dijelu u Vranskom bazenu. Raspadanjem dolomita nastale su naslage pijeske i gline, koje su najvećim dijelom prekrivene crvenicom u obalnom pojasu između Sv. Filipa i Jakova i Biograda na Moru, dok je Vranski bazen najveća i najkvalitetnija agrarna površina promatranog prostora.

Klimatske karakteristike promatranog područja obilježava mediteranska klima jadranskog tipa s vrućim i suhim ljetima, te blagim i vlažnim zimama. Značajan utjecaj na klimatske uvjete svakako ima i Jadransko more, a bitno klimatsko obilježje je postojanje pravilne izmjene godišnjih doba. Klimu obilježavaju tri tipa: stabilno i lijepo vrijeme u ljeto i ranu jesen; burno, suho i hladnije vrijeme te jugo tijekom hladnije polovice godine. Prosječna temperatura zraka najhladnijeg mjeseca siječnja iznosila je 6,7 °C, prosječno je najtopliji srpanj s temperaturom 23,6 °C. Prosječne vrijednosti tlaka zraka u siječnju kreću se između 1015,5 hPa i 1016 hPa, a u srpnju između 1013,5 hPa i 1014,0 hPa. Vjetrovi su, uglavnom ugodni, rijetko olujni i različitih pravaca. Tijekom godine najčešći su vjetrovi jugo (jugoistočni), maestral (sjeverozapadni) te istočnjak. Zbog ravničarskog zaleđa i udaljenosti od Velebita, bura (sjeveroistočni) je slabije izražena u odnosu na Jadransko primorje.

1.2. Kulturna, povijesna i prirodna baština

Kulturnu i povijesnu baštinu ovog područja čine materijalna i nematerijalna kulturna dobra s umjetničkim, povijesnim, arheološkim ili znanstvenim značajem, zahvaljujući bogatom povijesnom nasljeđu. Naime, područje Zadarske županije naseljeno je od prapovijesti o čemu svjedoče brojni arheološki lokaliteti i nalazi još od starijeg kamenog doba zbog čega je cijelo

² Prostorni plan Zadarske županije, <https://mmpi.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/>, pristup: 24.10.2023.

područje iznimno bogato kulturno povijesnom pokretnom i nepokretnom baštinom te nematerijalnom baštinom. Raznolikost i brojnost kulturno-povijesnog nasljeđa važan je resurs koji može doprinijeti cjelogodišnjem turističkom razvoju ovog područja, stoga je baštinu potrebno valorizirati u skladu s načelima održivog razvoja kako bi se adekvatno zaštitila, vrednovala, prezentirala i očuvala za buduće generacije.

Biograd na Moru hrvatski je kraljevski grad koji se prvi put spominje sredinom 10. st, a u 11. st. je bio sjedište hrvatskih kraljeva i biskupa. Najveći je procvat doživio kao prijestolnica srednjovjekovnih hrvatskih vladara. Uz sačuvane ostatke bazilike sv. Ivana (11.st.), u Biogradu nalazimo župnu crkvu sv. Stošije podignutu na ostacima krunidbene katedrale 1761. godine, crkvu sv. Roka 16. st. i crkvu sv. Ante 13. st.³ Otoci Zadarske županije također obiluju vrijednom pokretnom i nepokretnom te tradicijskom kulturno-povijesnom baštinom. Sačuvane su brojne crkve, samostani, tradicijske kuće i naselja, suhozidi i drugi vrijedne tradicijske građevine.

Prema podacima Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske⁴, na području LAGUR-a registrirano je 59 kulturnih dobara kako slijedi:

- 14 u Općini Sveti Filip i Jakov
- 13 u Općini Pašman
- 12 u Gradu Biogradu na Moru,
- 9 u Općini Pakoštane,
- 6 u Općini Tkon
- 5 u Općini Sukošan,

od čega 52 kulturna dobra imaju status zaštićenog kulturnog dobra, a 7 preventivno zaštićenog dobra. Prema vrsti kulturnog dobra, 28 dobara spada u kategoriju „arheologija“, 7 kulturno-povijesnih cjelina, 22 nepokretna pojedinačna kulturna dobra i 2 nematerijalna kulturna dobra. Detaljniji popis zaštićenih kulturnih dobara na području LAGUR-a nalazi se u Prilogu 8.

Zavičajni muzej Grada Biograda na Moru⁵, samostalna je i jedina ustanova u kulturi na biogradskom području te čuva vrijednu spomeničku baštinu iz bogate prošlosti biogradskog primorja i okolice. U svojem sastavu ima arheološku zbirku, zbirku "Teret potopljenog broda iz XVI. stoljeća", etnografsku zbirku, povijesni odjel i zbirku umjetničkih slika, a sama zgrada u kojoj je smješten Muzej spada u spomenik kulture. Brojne običaje i tradicijsku baštinu ovog kraja čuvaju brojni KUD-ovi i ostale udruge u kulturi koji se bave prikazom i čuvanjem od zaborava tradicijskih napjeva, nošnji i plesova kao bitnog dijela povijesno kulturnog nasljeđa i identiteta stanovnika ovog područja. Tijekom ljetnih mjeseci, te prema tradicionalnim crkvenim blagdanima, održavaju se brojne manifestacije kojima je cilj prenositi znanje o tradiciji i baštini stanovnicima, ali i njihovim brojnim gostima, međutim prisutna je centralizacija kulturnih i zabavnih manifestacija u većim sredinama, u smislu organizacije ali i financiranja, dok su manje sredine često zakinute.

Područje LAGUR-a „Lostura“ raspolaže iznimnim prirodnim bogatstvima i raznolikostima, o čemu govori značajna površina ekološke mreže Natura 2000 na području LAGUR-a, očuvanost okoliša i visoka kvaliteta mora zbog čega prirodna baština predstavlja veliki razvojni potencijal

³ Glavni plan razvoja turizma zadarske županije 2013.-2023., [GP-turizma-Zadarske-zupanije.pdf](#), pristup: 24.10.2023.

⁴ <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>, pristup: 22.9.2023.

⁵ <https://www.biogradnamoru.hr/hr/o-biogradu/kultura/zavi%C4%8Dajni-muzej>, pristup: 22.9.2023.

promatranog područja u sektorima turizma, nautike i ribarstva. Možda najznačajniji prirodni zaštićeni resurs je Park prirode Vransko jezero, zaštićeno područje prirode zbog iznimne bioraznolikosti- prirodni fenomen potopljenog krškog polja prepun života, od kojih su ptice glavni fenomen zaštićenog područja. Radi se o najvećem prirodnom jezeru i jednom od najvećih močvarnih područja u mediteranskoj Hrvatskoj. Kao glavne značajke područja Parka prirode, na Bioportalu⁶ su istaknute: „estetske, ekološke, odgojno-obrazovne, kulturno-povijesne i turističko-rekreacijske vrijednosti“, „krajobrazne vrijednosti, kao i biljni i životinjski svijet“. Posebna odlika parka je činjenica da je područje jezera utočište ugroženim pticama te zimovalistište za oko 100 000 ptica vodarica zbog čega je proglašen Posebnim ornitološkim rezervatom. Točnije, ovdje povremeno ili stalno boravi 256 vrsta, što čini 65 posto svih ptičjih vrsta u Hrvatskoj⁷. Na području Parka nalazi se 95 zakonom zaštićenih vrsta i 51 zakonom strogo zaštićena biljna svojta. Ujedno je jezero raj za sportske ribolovce zbog iznimnog bogatstva ribom. Naime, u bočatoj vodi jezera živi jedinstvena kombinacija morskih i slatkovodnih vrsta što lokaciju čini svjetski atraktivnom za ribolovce.

Važno je izdvojiti i područje Natura 2000 koje zauzima oko 34% površine LAGUR-a „Lostura“ te predstavlja značajni potencijal područja, što je prikazano slikom u Prilogu 2. Ekološka mreža Natura 2000 je koherentna europska ekološka mreža sastavljena od područja u kojima se nalaze prirodni stanišni tipovi i staništa divljih vrsta od interesa za Europsku uniju, a omogućava očuvanje ili, kad je to potrebno, povrat u povoljno stanje očuvanja određenih prirodnih stanišnih tipova i staništa vrsta u njihovu prirodnom području rasprostranjenosti te se sastoji od područja očuvanja značajnih za ptice (POP) za koje se utvrđuju ciljne vrste ptica i područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS) za koje se utvrđuju ciljni stanišni tipovi i ciljne vrste biljaka i životinja (osim ptica). Područja ekološke mreže, ciljne vrste i ciljni stanišni tipovi u pojedinim područjima te nadležnost javnih ustanova za upravljanje područjima EM propisani su Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/19). Ekološka mreža Republike Hrvatske obuhvaća 25.956 km² i pokriva 36,8% kopnenog teritorija te 9,3 % mora pod nacionalnom jurisdikcijom (teritorijalno more i isključivi gospodarski pojas RH)⁸.

Parkom prirode i Posebnim ornitološkim rezervatom Vransko jezero te pridruženim područjima ekološke mreže upravlja Javna ustanova „Park prirode Vransko jezero“⁹. JU osnovana je netom nakon proglašenja Parka prirode, u rujnu 1999. godine. Ustanova ima svojstvo pravne osobe s pravima, obavezama i odgovornostima propisanim Zakonom o zaštiti prirode, aktom o osnivanju i Statutom JU (JU PPVJ, 2014, 2017). Djelatnost Ustanove je zaštita, održavanje i promicanje Parka prirode u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziranje provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravlja te sudjelovanje u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti prirode. U neposrednoj blizini područja LAGUR-a nalaze se još:

⁶ <https://www.bioportal.hr/>, pristup: 25.9.2023.

⁷ <https://www.parkovihrvatske.hr/park-prirode-vransko-jezero-v2>, pristup: 25.9.2023.

⁸ <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-prirode-1180/ekoloska-mreza-natura-2000/ekoloska-mreza-natura-2000-u-republici-hrvatskoj/1211>, pristup: 25.9.2023.

⁹ Plan upravljanja Parkom prirode i Posebnim ornitološkim rezervatom Vransko jezero i pridruženim područjima ekološke mreže (PU 6163) 2023.–2032.

<https://mingor.gov.hr/UserDocsImages//UPRAVA%20ZA%20ZA%20C5%A0TITU%20PRIRODE/NATURA%202000//PU%206163%20Vransko%20jezero.pdf>, preuzeto: 25.9.2023.

- Park prirode Telaščica,
- Nacionalni park Kornati,
- Park prirode Sjeverni Velebit,
- Nacionalni park Krka,

dok od ostalih prirodnih znamenitosti valja istaknuti spomenik parkovne prirode „Park Folco Borelli“ u Svetom Filipu i Jakovu i drvored čempresa u Biogradu na Moru. Navedeno predstavlja iznimno bogatstvo prirodne baštine te snažan privlačni faktor kod analize turističkih dolazaka te polugu razvoja turizma ovog područja.

Održiva uporaba prirodne baštine važna je za sve razvojne sektore te je ključno da gotovo svi razvojni projekti uključuju prirodu kao sastavnicu okoliša, stoga je potrebna kontinuirana briga za okoliš i valorizacija okoliša te uključivanje prirodne baštine u razvojne projekte. Također, prirodna baština nije dovoljno turistički valorizirana, te je potrebno pokrenuti dodatna ulaganja u razvoj poučnih i biciklističkih staza, informativnih i/ili interpretacijskih centara i posebnih oblika turizma, kao i prateće marketinške aktivnosti.

1.3. Stanje društvene, komunalne i prometne infrastrukture

Razvijena infrastruktura jedan je od temelja kvalitetnog života stanovnika i neophodan preduvjet gospodarskog razvoja. Bez društvene, prometne, komunalne, informacijsko-komunikacijske infrastrukture, razvoj je uvelike otežan, a kvaliteta života stanovnika narušena.

Iz tog razloga potrebno je konstantno ulagati u razvoj društvene infrastrukture na području LAGUR-a, što se odnosi na jačanje društvenih i gospodarskih djelatnosti, većoj kvaliteti pruženih usluga prema stanovnicima, većem broju i kvaliteti kulturnih sadržaja, podizanju obrazovne razine stanovnika, jačanju uloge zdravstvene i socijalne skrbi te komunalnih usluga što pozitivno pridonosi većoj kvaliteti života stanovnika na području LAGUR-a te zadržavanju mladih da nastave živjeti i osnuju obitelji na ovom području.

1.3.1. Društvena infrastruktura

Područje LAGUR-a pripada obrazovnom sustavu Zadarske županije koji uključuje obrazovne programe koji se provode na razini predškolskog, osnovnoškolskog, srednjoškolskog te visokoškolskog obrazovanja. Predškolski program obuhvaća programe odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koji se ostvaruju u vrtićima. Na području LAGUR-a djeluje ukupno 5 dječjih vrtića: 1 u Tkonu (DV Čok), 1 u Sukošanu (DV Zlatna lučica), 1 u Pakoštane (DV Gardelin), 1 u Sveti Filip i Jakov (DV Cvit), 1 u Biogradu na Moru (DV Ivana Brlić Mažuranić). Sustav osnovnoškolskog obrazovanja čini 4 osnovne škole: OŠ Biograd, OŠ Pakoštane, OŠ Sukošan, OŠ Sveti Filip i Jakov te Područna škola u Tkonu u sklopu OŠ Biograd. Područje LAGUR-a obuhvaća ukupno 1 srednjoškolska ustanova- Srednja škola Biograd na Moru. Od visokoškolskih ustanova, na području LAGUR-a, točnije u Biogradu n/M, prisutno je Veleučilište Baltazar gdje studenti mogu upisati stručni prijediplomski studij iz područja poslovne ekonomije i financija. U neposrednoj blizini nalazi se i Sveučilište u Zadru koje ima bogatu tradiciju.

Primarna zdravstvena zaštita se stanovnicima na području LAGUR-a pruže u Domovima zdravlja koji preko svojih područnih ambulanti i timova pruža usluge primarne zdravstvene zaštite i na naseljenim otocima. Dom zdravlja Zadarske županije je javna zdravstvena ustanova primarne zdravstvene zaštite koja u svom sastavu ima šest radnih jedinica, od kojih je jedna u Biograd n/m. Na području LAGUR-a djeluju ordinacije primarne zdravstvene zaštite sljedećih djelatnosti:

- 11 ambulanti obiteljske medicine,
- 9 ambulanti dentalne medicine,
- 1 ambulanta zdravstvene zaštite žena,
- 1 ambulanta zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece,
- 5 ambulanti zdravstvene njege u kući te
- Centar za palijativnu skrb Doma zdravlja Zadarske županije.

Kapaciteti Doma zdravlja su po pitanju infrastrukture, tehničke opremljenosti i stručnog kadra zadovoljavajući. Na otocima je izražena potreba za poboljšanjem medicinske i palijativne skrbi zbog sve većih zdravstvenih potreba starijeg stanovništva. Treba spomenuti i Specijalnu bolnicu za ortopediju Biograd na Moru koja obavlja bolničku i specijalističko-konzilijarnu zaštitu iz djelatnosti ortopedije i traumatologije, fizikalne medicine i rehabilitacije, opće interne medicine s kardiologijom, radiologije i anesteziologije, reanimatologije i intenzivne medicine.

Na području LAGUR-a djeluje nekoliko privatnih Domova za starije i nemoćne osobe, jedan u Svetom Filipu i Jakovu, jedan u Biogradu n/M i dva u Sukošanu, dok se na području Biograda na Moru nalazi i jedna ustanova za rehabilitaciju ovisnika. U općini Sveti Filip i Jakov nalazi se centar za rehabilitaciju koji pruža socijalne usluge smještaja osobama s intelektualnim teškoćama.

Na području LAGUR-a djeluje Vatrogasna zajednica Zadarske županije s članicama:

- JVP Grada Biograda n/M
- DVD Biograd n/M
- DVD Općine Sukošan
- DVD Pakoštane- Vrgada- Vrana
- DVD Pašman
- DVD Sv. Filip i Jakov
- DVD Tkon

Sportska infrastruktura značajni je čimbenik napretka sporta, ali se na području LAGUR-a nalazi samo jedna sportska dvorana, u Općini Pakoštane. Aktivna sportska društva i organizacije često organiziraju jedriličarske regate s međunarodnim sudionicima. Biograd n/M je poznat i po tradicionalnoj gospodarskoj manifestaciji, sajmu nautike – „Biograd Boat Show“.

Na području LAGUR-a stanje društvene infrastrukture je zadovoljavajuće s aspekta pokrivenosti, međutim još uvijek je prisutna centralizacija zdravstvenog i školskog sustava u većim gradovima, što povećava troškove obrazovanja učenika i utječe na depopulaciju ruralnih sredina.

1.3.2. Prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura područja LAGUR-a može se ocijeniti povoljnom zahvaljujući geografskom položaju i blizini područja LAGUR-a Gradu Zadru, dobroj prometnoj povezanosti s državnim prometnim koridorima, kao i neprestanim ulaganjem u cestovnu infrastrukturu i

pozicioniranje Zadra na nacionalnoj prometnoj karti čine ga jednim od najbolje prometno povezanih gradova u Hrvatskoj, od čega koristi ima i njegova okolica.

Cestovni promet odvija se preko državnih, županijskih i lokalnih cesta, te velikog broja nerazvrstanih cesta u nadležnosti jedinica lokalne samouprave. Autocesta A1 Zagreb- Split-Dubrovnik prolazi kroz Benkovac, te je od velikog značaja za područje LAGUR-a s obzirom da mu gravitira šire područje Biogradske rivijere Od državnih cesta preko područja LAGUR-a prolaze državna cesta D8 (Jadranska turistička cesta), D503 (Šopot- Biograd na Moru) i D110 (Nevidane-Tkon). Mrežu županijskih prometnica čine 7 županijskih cesta ukupne duljine 39 km, dok se mreža lokalnih prometnica sastoji od 12 lokalnih cesta ukupne duljine 24,6 km. Veliki dio cesta koje imaju karakter županijskih i lokalnih minimalnih su profila i nepovoljnih tehničkih uvjeta, dok nogostupi često nisu ni izgrađeni.

Na području Zadarske županije djeluju koncesionari s dozvolom za obavljanje javnog autobusnog prijevoza, od kojih je najznačajniji Liburnija d.o.o. s 30-ak linija na području županije, a Autobusni kolodvor na području LAGUR-a nalazi se u Biogradu na Moru. Dobra povezanost iznimno je značajna za stanovnike sa područja LAGUR-a posebno zbog migracija lokalnog stanovništva radi školovanja ili zaposlenja u Zadru i drugim urbanim sredinama.

Prema podacima navedenim u Planu razvoja zadarske županije 2021.-2027.¹⁰, nedovoljno je razvijena kapilarna prometna infrastruktura otežana ili onemogućena gustom i spontanom izgradnjom u gradovima, a slabo je razvijena u ruralnom prostoru. Također, ne postoje javne putničke veze među otocima, čak i među onima u sastavu istih jedinica lokalne samouprave. Otežavajuća je okolnost reljefna razvedenost, posebno brdsko-planinskog i otočnog dijela županije, kao i usitnjenost i raspršenost naseljenih otoka. Stoga je potrebno poticati unaprjeđenje prometne povezanosti radi veće dostupnosti dobara i usluga. U tom pogledu potrebno je unaprijediti veze otoka s kopnom te otoka međusobno (osobito onih susjednih te onih u sastavu iste JLS) putem modernih brodova pogonjenih ekološki prihvatljivim pogonskim gorivima te drugim prometnim rješenjima.

Zračni promet na prostoru LAGUR-a odvija se putem međunarodne zračne luke „Zadar“ koja je smještena u Zemunik Donjem, u neposrednoj je blizini priključka na autocestu A1. Zadarska zračna luka služi za putnički promet, a u porastu je i promet tereta.

Željeznička pruga Zadar – Knin, ukupne duljine 94 km jednim dijelom prolazi kroz Općinu Sukošan, a trenutno se koristi isključivo za teretni prijevoz.

Povezanost otoka s kopnom na području LAGUR-a odvija se na direktnoj trajektnoj liniji Biograd na Moru – Tkon i brodskoj liniji Biograd na Moru – Pakoštane – Vrgada.

Luke otvorene za javni promet na području LAGUR-a „Lostura“ (prikazane slikom u Prilogu 6.) definirane Naredbom o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Zadarske županije¹¹ su:

- a) luke županijskog značaja:
 - luka Biograd- putnička luka

¹⁰ Plan razvoja Zadarske županije 2021.-2027. <https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/Plan%20razvoja%20Zadarske%20%C5%BEupanije%202021.%20-%202027..pdf>, preuzeto 26.9.2023.

¹¹ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_7_149.html, preuzeto: 26.9.2023.

- luka Tkon- putnička luka
- b) luke lokalnog značaja:
 - Pakoštane- luka Doleška Draga, uvala Dugovača, Vrgada, uvala sv. Andrije
 - luka Banj
 - luka Sukošan
 - luka Sveti Filip i Jakov
 - luka Sv. Petar
 - luka Turanj
 - luka Ždrelac
 - luka Dobropoljana
 - luka Neviđane
 - luka Mrljane
 - luka Barotul
 - luka Kraj

Sidrišta na području LAGUR-a nalaze se na otoku Pašmanu (Soline 1, Soline 2, Zaklopica i Landin), otoku Vrgadi (Artina i Kranje) i na području općina Sv. Filip i Jakov, Sukošan i Pakoštane. Lučka infrastruktura je zastarjela, a luke su uglavnom ograničenog kapaciteta što posebno dolazi do izražaja u ljetnim mjesecima.

Potrebno je spomenuti i marine na području LAGUR-a koje su poznate i cijenjene među nautičarima i samim time čine značajan čimbenik turističkog razvoja ovog područja. Marine na području LAGUR-a su¹²:

- D- Marin Dalmacija, Sukošan ima preko 1200 vezova u moru i preko 300 vezova na kopnu te je najveća luka nautičkog turizma na istočnoj obali Jadrana
- Marina Kornati, Biograd na Moru ima 15 uređenih gatova sa 705 vezova
- Marina Šangulin, Biograd na Moru ima kapacitet od 200 vezova.

Sustav telekomunikacijske mreže na zadovoljavajućoj je razini i s vrlo dobrom pokrivenošću, kako na razini Zadarske županije, tako i na razini LAGUR-a. Ulaganja se provode u smjeru veće dostupnosti širokopojasnog interneta, a postavljanje optičkih kabela provodi se na razini cijele županije. Područje LAGUR-a pokriveno je RTV signalom, međutim digitalni TV signal nije jednako dostupan na cijelom području zbog infrastrukture digitalnih odašiljača. Cijelo područje LAGUR-a pokriveno je elektroenergetskom mrežom s relativno zadovoljavajućom gustoćom mreže i sigurnošću opskrbe te su gotovo sva kućanstva priključena na elektro-energetski sustav.

1.3.3. Komunalna infrastruktura

Vodoopskrbnim i kanalizacijskim sustavom na većem području LAGUR-a upravlja poduzeće Komunalac d.o.o. Biograd¹³, a obuhvaća Grad Biograd na Moru te Općine Pakoštane, Sveti Filip i Jakov, Pašman i Tkon, Poduzeće obavlja usluge odvodnje otpadnih voda te je nadležno za distribuciju pitke vode na području aglomeracije Biograd na Moru – Pašman – Tkon. Uz komunalno poduzeće Komunalac d.o.o. Biograd, osnovano je i komunalno poduzeće u nadležnosti

¹² https://www.zadar.hr/datastore/filestore/10/Regija-Zadar-Nautika_hr.pdf, preuzeto 26.9.2023.

¹³ <http://www.komunalac.com/o-nama/>, preuzeto: 27.9.2023.

Općine Pašman (JKU otok Pašman) koje je zaduženo za izgradnju mreže i priključivanje korisnika na administrativnom području općine Pašman.

Na području aglomeracije Biograd na Moru, Pašman i Tkon postoji djelomično izgrađena kanalizacijska mreža ili je u gradnji, a najviši stupanj izgrađenosti kanalizacijske mreže je u Biograd na Moru, gdje je i priključeno najviše korisnika. Vodoopskrbni sustav Grada Biograda na Moru i gravitirajućih općina, prema raspoloživim podacima, ima dobru pokrivenost, dok je priključenost stanovništva gotovo jednaka pokrivenosti područja javnom vodoopskrbnom mrežom. U Općini Sukošan vodoopskrbom upravlja poduzeće Vodovod d.o.o. Zadar¹⁴, a odvodnjom poduzeće Odvodnja Bibinje- Sukošan d.o.o.¹⁵

Budući da se radi o obalnom području koju karakterizira razvoj turizma i drugih grana gospodarstva vezanog uz morsku obalu, željeni razvoj ovog prostora moguć je jedino uz istovremeni razvoj prateće infrastrukture koja će morati pratiti gospodarsku izgradnju. Izgradnja javnog sustava odvodnje jedan je od preduvjeta daljnjeg razvoja ovog područja i to prvenstveno radi očuvanja kvalitete priobalnog mora. Glavni problemi koji se javljaju su:

- Manjak vode u ljetnim mjesecima u cijelom vodoopskrbnom sustavu, kad su zbog povećanog broja korisnika potrebe za vodom najveće, a oborina ima najmanje, a koji je posebno naglašen na području otoka Pašmana
- Gubici vode zbog dotrajalih cjevovoda

stoga je potrebna daljnja modernizacija sustava odvodnje te je potrebno izgraditi sustav pročišćavanja otpadnih voda.

Na području LAGURA djeluju 4 komunalna poduzeća zadužena za preuzimanje, prijevoz i zbrinjavanje komunalnog otpada. Centri za gospodarenje otpadom ne postoje, a jedan pretovarni centar nalazi se u Gradu Biograd na Moru.

Davatelji javne usluge sakupljanja komunalnog otpada na području LAGUR-a, prema podacima Izvješća Zadarske županije i objedinjenih izvješća jedinica lokalne samouprave Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom RH za 2022. godinu, su:

- Biograd na Moru- Bošana d.o.o.¹⁶;
- Sukošan, Sveti Filip i Jakov i Pašman- Čistoća d.o.o. Zadar;
- Tkon- Orlić d.o.o.;
- Pakoštane- Loši d.o.o.

Na području LAGUR-a „Lostura“, sukladno prijavljenim podacima za 2022. godinu u Registar onečišćavanja okoliša- ROO koji se vodi pri Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja, u 2022. godini je u sklopu javne usluge sakupljanja komunalnog otpada po JLS-ovima, prikupljeno 12.163,43 tone komunalnog otpada, tj. preko 3.500 kg po stanovniku, dok je prikupljeno preko 10.600 tona miješanog komunalnog otpada.

¹⁴ <https://www.vodovod-zadar.hr/>, posjećeno: 27.9.2023.

¹⁵ <https://www.odvodnja-bibinje-sukosan.hr/> posjećeno: 27.9.2023.

¹⁶ <https://www.bosana.hr/op%C4%87e-informacije/o-nama>, posjećeno 27.9.2023.

Tablica 2. Količine prikupljenog komunalnog otpada u JLS-ovima na području LAGUR-a u 2022. godini

JLS	Komunalni otpad (t)	Količina komunalnog otpada po stanovniku (kg)	Količina prikupljenog miješanog komunalnog otpada
Biograd na Moru	4.427,3	790,59	3.409,00
Pakoštane	2.742,25	668,84	2.034,68
Sveti Filip i Jakov	2.330,19	522,35	1.940,89
Tkon	405,25	541,05	323,22
Pašman	1.111,64	520,43	993,03
Sukošan	2.147,28	460,29	1.979,07
UKUPNO	12.163,43	3.503,55	10.679,89

Izvor: Izvješće Zadarske županije i objedinjena izvješća jedinica lokalne samouprave Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom RH za 2022. godinu

U Biogradu na Moru je 2019. godine otvoreno prvo moderno reciklažno dvorište u Zadarskoj županiji na kraju Industrijske zone, kojim upravlja komunalno poduzeće Bošana d.o.o., a iste godine je otvoreno reciklažno dvorište u općini Sv. Filip i Jakov koja omogućuju odvojeno prikupljanje otpada poput: papira, kartona, plastike, metalne ambalaže, stakla, krupnog otpada i bio-otpada, te drugih kategorija otpada. Putem zelenih otoka i mobilnih reciklažnih dvorišta u ostalim općinama na području LAGUR-a prikupljaju se i odvoze otpadni staklo, papir, metalna ambalaža i tekstil. Uspostavom reciklažnih i mobilnih reciklažnih dvorišta u jedinicama lokalne samouprave postiže se pozitivan doprinos smanjenju količine otpada koji se odlaže na odlagalištu, smanjenju emisija onečišćujućih tvari u okoliš i smanjenju opasnosti za zdravlje ljudi i okoliš.

Jedinice lokalne samouprave nemaju vlastita odlagališta otpada te se otpad odvozi na odlagališta na području Zadarske županije: Diklo i Jagodnja Gornja. Prema podacima prijavljenim u registar onečišćavanja okoliša- ROO, a koji su objavljeni u Izvješću Zadarske županije i objedinjenim izvješćima jedinica lokalne samouprave Zadarske županije o provedbi Plana gospodarenja otpadom RH za 2022. godinu, u 2022. na odlagalištu Diklo odloženo je 604.166,80 t otpada, a na odlagalištu Jagodnja Gornja 31.657,28 t. Nažalost, na području LAGUR-a registriran je i velik broj lokacija onečišćenih otpadom ili „divljih odlagališta“ od koji su neki djelomično ili u potpunosti sanirani, u čemu prednjače općine Sukošan i Pašman. Problem zbrinjavanja otpada trebao bi se riješiti završetkom izgradnje Centra za gospodarenje otpadom (CGO) „Biljane Donje“¹⁷, koji je sufinanciran EU sredstvima iz Kohezijskog fonda. Centar predstavlja visoko kvalitetnu i najsigurniju alternativu postojećim odlagalištima jer je predviđena mehaničko-biološka obrada miješanog komunalnog otpada po najvećim europskim standardima, a uz to će se vršiti i obrada građevnog otpada te će omogućiti organiziran, gospodarski usmjereni cjelovit načinu gospodarenja otpadom.¹⁸

¹⁷ <https://eko-go.hr/projekt-cgo>, preuzeto: 27.9.2023.

¹⁸ <https://www.fzoeu.hr/hr/cgo-biljane-donje/7771>, preuzeto: 27.9.2023.

1.4. Demografske i socijalne značajke područja

1.4.1. Osnovni demografski pokazatelji

Prema podacima Popisa stanovništva iz 2021. godine, na području LAGUR-a „Lostura“ živi ukupno 21.711 stanovnika što čini 13,59% ukupnog broja stanovnika Zadarske županije. Od toga 10.895 žena (50,18%) i 10.816 muškaraca (49,82%). Najveći broj stanovnika živi u Biogradu na Moru (5.601), a najmanji u Tkonu (758). Prosječna gustoća naseljenosti tog područja iznosi 80,76 stanovnika na km². Među gradovima i općinama u obuhvatu LAGUR-a, najveću gustoću naseljenosti ima Grad Biograd na Moru, a najmanju Općina Pašman.

Tablica 3. Gustoća naseljenosti LAGUR-a „Lostura“

JLS	Površina u km ²	Broj stanovnika	Gustoća naseljenosti u km ²
Biograd na Moru	37,18	5.601	150,40
Pakoštane	83,49	4.100	49,11
Sveti Filip i Jakov	47,58	4.461	93,76
Tkon	14,87	748	50,30
Pašman	48,42	2.136	44,11
Sukošan	55,30	4.665	84,36
UKUPNO	286,84	21.711	80,76

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021., <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (22.9.2023.)

Radno sposobno stanovništvo na području LAGUR-a čini ukupno 13.218 osoba, od toga 6.659 muškaraca i 6.659 žena.

Prema Popisu stanovništva 2021., prosječna starost stanovništva na području LAGUR-a iznosila je 46,2 godina.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u međupopisnom razdoblju od 2018.-2022., na području Zadarske županije zabilježen je negativni prirodni prirast od -447 osoba u 2018. godini do -791 osoba u 2022. godini, dok se vitalni indeks kretao između 77,4 (2018.) i 65,4 (2022.).

Migracija ili mehaničko kretanje stanovnika u mirnodopskim je prilikama racionalan odgovor na područne razlike u razini privrednog razvoja koje znači i razlike u mogućnosti zaposlenja, stjecanja većih zarada, boljih uvjeta života i rada. Migracije imaju značajan utjecaj na promjene u dobnoj i spolnoj strukturi stanovništva, na promjene u ekonomskoj strukturi stanovništva i društveno-gospodarski razvoj.

1.4.2. Obrazovna struktura stanovništva

Prema podacima iz Popisa stanovništva 2021.godine, ukupni broj stanovnika na razini LAGUR-a bez škole i s nezavršenom osnovnom školom iznosi 296. Osnovnu školu kao najviši stupanj obrazovanja imaju 3.335 osoba, a srednju školu 10.907 osoba. Visoko obrazovanje ima 3.365 osoba s područja LAGUR-a, odnosno 25,46% ukupnog stanovništva na području LAGUR-a, starijeg od 15 godina. Od toga je stručne studije (uključujući sve više škole, I. (IV.) stupanj fakulteta te stručne studije) završilo 1.428 osoba, sveučilišne studije (svi fakulteti, umjetničke akademije i svi sveučilišni studiji, magistarski znanstveni, stručni i umjetnički studiji) 1.916 osoba, a doktorat znanosti 21 osoba. Informacije nisu poznate za 6 stanovnika sa područja LAGUR-a.

Tablica 4. Obrazovna struktura stanovništva na području LAGUR-a

JLS	Bez škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje
Biograd na Moru	45	699	2.838	1.029
Pakoštane	43	758	2.009	524
Sveti Filip i Jakov	134	714	2.205	631
Tkon	3	140	348	117
Pašman	15	307	1.160	377
Sukošan	56	717	2.347	687
UKUPNO	296	3.335	10.907	3.365

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021., <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (22.9.2023.)

Detaljnije informacije o demografskim pokazateljima stanovništva na području LAGUR-a prikazani su u Prilogu 3 LRSR.

1.5. Gospodarske značajke LAGUR-a

Gospodarstvo LAGUR-a karakterizira utjecaj prirodnih prednosti- geografskog položaja, prirodnih resursa te ugodne klime. Tehnološki napredak i razvoj infrastrukture unaprjeđuju tržišne uvjete stvaranje zdrave i stabilne konkurentnosti. Osnovne grane na kojima se zasniva razvoj gospodarstva u Zadarskoj županiji su: turizam, promet, usluge, trgovina, građevinarstvo, te ribarstvo i marikultura. Najveća ulaganja zabilježena su u sektoru turizma, a prvenstveno se odnose na ulaganja u izgradnju, dogradnju i opremanje turističkih objekata, a značajna su i ulaganja u obnovu kulturne baštine. I područje LAGUR-a „Lostura“ raspolaže iznimnim prirodnim bogatstvima i bioraznolikošću, poput vrlo razvedene obale s brojnim otocima i otočićima, plodnog tla, bogatstva i očuvanosti voda, mora i šuma i drugih prirodnih obilježja koja čine snažnu privlačnu polugu za brojne goste, posjetitelje i nautičare koji posjećuju ovo područje tijekom godine, s trendom porasta iz godine u godinu.

Gospodarstvo područja LAGUR-a uglavnom je bazirano na poljoprivredi, ribarstvu, turizmu, trgovini i prerađivačkoj industriji te je jedan od nositelja gospodarskog razvoja ovog područja. U posljednje vrijeme pokrenute su razne inicijative kojim se nastoji potaknuti razvoj gospodarstva, riješiti prostorne probleme poduzetnika i poticati nova zapošljavanja, poput formiranja poduzetničkih zona Grada Biograda na Moru- industrijske zone i komunalno-servisne zone „Bučina“. Biograd na Moru je jedan od hrvatskih najuspješnijih gradova po povlačenju sredstava iz EU fondova što je rezultiralo društvenim i gospodarskim procvatom.

Promatrajući stupanj razvijenosti gradova i općina na području LAGUR-a, korišten je indeks razvijenosti za čiji izračun se koristi skup pokazatelja¹⁹, a prema kojem se JLS-ovi razvrstavaju u osam skupina, tj. prvu, drugu treću ili zadnju četvrtinu ispod ili iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, ovisno o vrijednosti indeksa. JLS-ovi na području LAGUR-a prema indeksu razvijenosti pripadaju razvojnim skupinama 8 (Biograd na Moru), 7 (Tkon) i 6 (Sukošan, Sv. Filip i Jakov, Pašman, Pakoštane) što znači da se nalaze u trećoj ili višoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave.

¹⁹ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>, posjećeno: 28.9.2023.

Tablica 5. Indeks razvijenosti na području LAGUR-a

JLS	Razvojna skupina	Indeks razvijenosti
Biograd na Moru	8	110,306
Pakoštane	6	102,983
Sveti Filip i Jakov	6	103,597
Tkon	7	105,524
Pašman	6	104,523
Sukošan	6	104,201

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, preuzeto: 28.9.2023.

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore,²⁰ koji su dostupni samo na razini županija, Zadarska županija je vodeća u ribarstvu i akvakulturi, sjedište je najveće brodarske kompanije, te ima značajan udjel u hrvatskom turizmu i obnovljivim izvorima energije. Posljednjih godina osobito je usmjerena na razvoj turizma i pratećih djelatnosti te u strukturi prihoda gospodarstva raste udio djelatnosti povezanih s turizmom i akvakulturom nauštrb trgovine, koja je i dalje vodeća. Značajan je i izvoz usluga, posebice brodarskih vozarina te turističkih aranžmana plasiranih na inozemnim tržištima. Grad Zadar predstavlja više od 60 posto gospodarstva, a ujednačen razvoj nastoji se postići poticanjem ulaganja u ruralna područja i otoke te u djelatnosti s većom dodanom vrijednošću. Zadarska županija atraktivna je za poslovni i obiteljski nastan, ima najveći rast BDP-a po stanovniku u posljednjih sedam godina, ali glavna prepreka razvoju nedostatak je kadrova, osobito u području ugostiteljstva i građevinarstva. Najveći potencijali Zadarske županije, more i plodno zaleđe još nisu dovoljno iskorišteni i u tom se smjeru očekuje daljnji razvoj gospodarstva. Prema podacima DZS-a, Zadarska županija bilježi rast BDP-a po stanovniku u razdoblju 2013.-2019. godine, koji za 2019. godinu iznosi 11.358,55 EUR.

Poduzetnička aktivnost na području LAGUR-a posljednjih godina prati pozitivne trendove, sukladno onima na području Zadarske županije. Prema podacima FINA-e u 2022. godini poslovalo je 850 poduzetnika, dok ih je u 2021. bilo 791. Ukupno ostvareni prihod poduzetnika na području LAGUR-a u 2022. godini iznosio je 369,5 milijuna EURA, a najveći prihod ostvaren je na području Grada Biograda n/M, čiji prihodi čine 53,35%% ukupnog prihoda područja LAGUR-a. Detaljniji prikaz osnovnih podataka poslovanja poduzetnika na području LAGUR-a u 2021. i 2022. godini nalazi se u Prilogu 4.

Tablica 6. Pokazatelji poslovanja poduzetnika na području LAGUR-a u 2021. godini, u tisućama EUR

JLS	Broj poduzetnika		Broj zaposlenih		Ukupni prihodi		Dobit razdoblja		Gubitak razdoblja	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Biograd n/M	347	388	1.605	1.612	167.940	197.081	13.561	17.234	2.372	2.467
Pakoštane	109	115	406	444	37.509	39.898	2.496	4.204	658	952
Sv. Filip i Jakov	82	87	162	232	17.205	21.679	1.464	2.551	213	823
Tkon	24	26	164	160	19.555	22.482	1.787	2.032	53	39
Pašman	67	65	154	148	12.372	13.344	1.276	1.942	310	108
Sukošan	162	169	514	606	62.654	74.963	5.599	6.303	668	1.002
UKUPNO	791	850	3.005	3.202	317.235	369.448	26.184	34.275	4.275	5.392

²⁰ HGK: Županije- Razvojna raznolikost i gospodarski potencijali, 2021./2022., <https://hgk.hr/documents/analiza-zupanija-2021-f-web61e92db81b50d.pdf>, preuzeto: 28.9.2023.

Izvor: FINA- financijski rezultati poslovanja poduzetnika po gradovima i općinama

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore, na području Zadarske županije postoji ukupno 74 poduzetničke zone, različitih veličina i namjena, od kojih je 10 na području LAGUR-a: u Biogradu n/M, Sv. Filipu i Jakovu, Pakoštanima i Sukošanu, kao što je prikazano u Tablici u nastavku.

Tablica 7. Poduzetnička infrastruktura na području LAGUR-a

JLS	Naziv	Namjena	Površina (ha)
Biograd na Moru	Komunalno servisna zona Bučina	Proizvodno- servisna	12,38
	Industrijska zona	Proizvodno- servisna	20,20
Sveti Filip i Jakov	Gnojine	Poduzetničko- servisna	14,00
Pakoštane	Servisna zona Pakoštanima	Proizvodno- uslužna	11,00
Pašman	Kopilje	Proizvodno- uslužna	3,00
Sukošan	Barake	Proizvodno- zanatska	10,80
	Kosmatac	Proizvodno- zanatska	21,00
	Brižine	Proizvodno- zanatska	23,00
	Drinjine	Proizvodno- zanatska	53,50
Tkon	Zona proizvodne namjene	Proizvodna	2,41

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, <https://www.hgk.hr/documents/poduzetnicke-zone-zadarska-zupanija57f755ed93f7a.pdf> preuzeto 28.9.2023.

Struktura zaposlenosti po djelatnostima na području LAGUR-a ukazuje da je najviše stanovnika zaposleno u radno intenzivnim djelatnostima uslužnog i sezonskog tipa: trgovini i turizmu i ugostiteljstvu. Prema podacima DZS-a (stanje na dan 31.03.2023.), najviše osoba bilo je zaposleno u sljedećim djelatnostima: trgovini (18,01%), pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (12,41%) te obrazovanju (11,86%). U tablici u nastavku prikazana je struktura stanovnika na području LAGUR-a prema zaposlenosti u djelatnostima prema NKD-u 2007. i udio u ukupnom broju zaposlenih stanovnika promatranog područja.

Tablica 8. Struktura zaposlenosti stanovnika LAGUR-a po djelatnostima, stanje na dan 31.ožujka 2023.

Djelatnost po NKD-u 2007.	Ukupno u JLS LAGUR-a	Udio
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	177	4,57%
B Rudarstvo i vađenje	0	0
C Prerađivačka industrija	303	7,83%
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	14	0,36%
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	152	3,93%
F Građevinarstvo	278	7,19%
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	697	18,01%
H Prijevoz i skladištenje	125	3,23%
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	480	12,41%
J Informacije i komunikacije	19	0,49%
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	48	1,24%
L Poslovanje nekretninama	13	0,34%

M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	67	1,73%
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	279	7,22%
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	210	5,43%
P Obrazovanje	459	11,86%
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	367	9,48%
R Umjetnost, zabava i rekreacija	157	4,06%
S Ostale uslužne djelatnosti	24	0,62%
T Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0
U Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	0	0

Izvor: Državni zavod za statistiku, vlastita obrada.

1.5.1. Poljoprivreda

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, tj. ARKOD-u, na području LAGUR-a u 2022. godini bilo je registrirano ukupno 1.399 poljoprivrednih gospodarstava, na ukupno 3.381,81 ha površine. Ukupan broj parcela iznosi 9.110 što je u skladu s činjeničnim stanjem usitnjenosti poljoprivrednih površina zbog čega je poljoprivredna proizvodnja otežana, kao i transport proizvoda zbog teže pristupačnosti parcelama na otocima. Problemi s nedovoljnom okrupljenosti zemljišta dovode do neefikasne proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, stoga je potrebno udruživanje poljoprivrednika radi zajedničkog nastupa na tržištima, smanjenja troškova te povećanja efikasnosti poljoprivredne proizvodnje.

Tablica 9. Broj i veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAGUR-a u 2022. godini

JLS	Broj PG-a	Broj ARKOD parcela	Površina (ha)
Biograd na Moru	234	1190	1169,10
Sveti Filip i Jakov	284	1.655	676,71
Pakoštane	303	2.115	693,37
Pašman	248	1.798	341,49
Sukošan	264	1.905	433,87
Tkon	66	447	67,27
UKUPNO	1.399	9.110	3.381,81

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, <https://www.apprrr.hr/arkod/> preuzeto: 28.9.2023.

Najzastupljenije kulture na području LAGUR-a su maslina, kukuruz te vinova loza. Maslinarstvo na području LAGUR-a, kao i cijele županije, ima dugu tradiciju te postoje veliki potencijali za daljnji razvoj ove poljoprivredne kulture.

Poljoprivredne površine imaju povoljnu ekspoziciju te su pogodne za uzgoj vinove loze, voća i povrtnih mediteranskih kultura, dok je tlo vrlo plodno, a teren pretežito ravan i blago naklonjen prema moru zbog čega je moguća mehanička obrada tla. Ključan preduvjet za uspješnu poljoprivrednu proizvodnju svakako je navodnjavanje, a s obzirom na agroekološki potencijal, Zadarska županija ima značajne površine plodnih poljoprivrednih tala, razvijenu poljoprivredu, bogat vodni potencijal te brojne lokacije pogodne za izgradnju sustava navodnjavanja, stoga je neophodno reguliranje vodnog režima tla radi daljnjeg razvoja poljoprivrede kao gospodarske grane. Ulaganje u infrastrukturu obale i otoka, ribarske luke i pristaništa osigurat će razvoj

pomorstva, turizma i kvalitetnijeg života na otocima, a projekt navodnjavanja kraških polja učinkovit agrarni razvoj zaleđa.

1.5.2. Turizam

Poznata i turistički atraktivna biogradska rivijera obuhvaća Sv. Petar na Moru, Turanj, Sv. Filip i Jakov, Biograd, Pakoštane i Drage, kao i više naselja na otoku Pašmanu: Tkon, Kraj, Pašman, Barotul, Mrljane, Nevidane, Dobropoljana, Banj i Ždrelac, i Vrgadu na istoimenom otoku. Turistički razvoj biogradske rivijere počeo je između dva svjetska rata, a prvi hotel sagrađen je 1935. u Biogradu, na mjestu današnjeg hotela Ilirija. I danas rivijera raspolaže značajnim hotelskim kapacitetima u Biogradu i Sv. Filipu i Jakovu, dok su također važni smještajni kapaciteti u individualnim objektima (apartmani, sobe, vile, pansioni i dr.).

Prirodni fenomeni i društveni “pull” faktori kao osnova razvoja turizma ovog područja jesu²¹:

- ugodna i blaga mediteranska klima
- razveden obalni i otočni arhipelag s većim brojem fizionomski zanimljivih naselja, brojnim atraktivnim i zaštićenim uvalama, zanimljivim podmorjem
- obalno područje s brojnim plažama, lučicama i marinama u funkciji nautičkog turizma, zanimljivim naseljima i visokovrijednim pejzažima
- tri Nacionalna parka u blizini: Kornati, Krka, Paklenica te dva Parka prirode: Telaščica i Vransko jezero

S obzirom na željeni smjer razvoja hrvatskog turizma prema održivom turizmu, turizam na području LAGUR-a trebao bi se okrenuti ka jačanju i diversifikaciji turističke ponude te razvoju posebnih oblika turizma, poput kupališno-rekreativnog, zdravstvenog, izletničkog, lovnog i ribolovnog, kongresnog, kulturnog, gradskog i agro turizma kako bi se utjecalo na smanjenje sezonalnosti turizma i okretanje prema cjelogodišnjem turizmu. Bogati riblji fond, tradicija ribarstva i velik razvojni potencijal na području LAGUR-a otvaraju mogućnost za razvoj ponude ribolovnog turizma.

Zbog nedostatka smještajnih objekata više kategorije, lošije ponude kvalitetnih enoloških i gastronomskih usluga te manjka zabavnih sadržaja u manjim sredinama potrebne su daljnje investicije u tim kategorijama. Većina događanja i manifestacija organiziraju se u ljetnim mjesecima, kada često dolazi do preklapanja i centraliziranosti u većim urbanim središtima, dok ruralna područja ostaju nedovoljno valorizirana. Manifestacije s ciljem promocije ribarstva i lokalne tradicije organiziraju se na području svih jedinica lokalne samouprave, međutim potrebna je snažnija promocija te kvalitetniji i raznolikiji sadržaj.

Podaci Turističke zajednice Zadarske županije²² pokazuju da je početak 2022. godine bio iznimno izazovan zbog nastavka okolnosti uvjetovanih pandemijom Covid-19 koja je i dalje utjecala na turistička kretanja. Predsezona gotovo nije ni bilo, ali su ukinuta brojna ograničenja te su pokrenuti

²¹ Strategija razvoja grada Biograda file:///C:/Users/User/Downloads/Strategija_razvoja_Biograda_1367493696.pdf preuzeto: 27.9.2023.

²² Statistička analiza turističkog prometa u 2022. godini, TZŽŽ <https://www.zadar.hr/datastore/filestore/10/Statisticka-analiza-turistickog-prometa-u-2022.godini.pdf>, preuzeto: 28.9.2023.

avioindustrija, turizam, ugostiteljstvo te ostale djelatnosti. Ono što je Hrvatsku i Zadarsku županiju učinilo jedinstvenom destinacijom za šire područje Europe je blizina najznačajnijih sezonskih emitivnih tržišta te izvrsna infrastruktura koja omogućava brzu i ugodnu vožnju. Na području LAGUR-a u 2022. godini ostvareno je ukupno 486.489 dolazaka domaćih i stranih turista, a ostvareno je ukupno 3.658.335 noćenja. Uspoređujući podatke iz predpandemijske i rekordne 2019. godine, ostvareno je 96% dolazaka te čak 98% noćenja na razini županije.

Tablica 10. Dolasci i noćenja turista od siječnja do prosinca 2022.

JLS	DOLASCI 2022.				NOĆENJA 2022.			
	Domaći	Stranci	Ukupno	Indeks 22/19	Domaći	Stranci	Ukupno	Indeks 22/19
Biograd n/M	49.173	165.818	214.991	92	244.798	1.047.895	1.292.693	94
Pakoštane	14.340	94.406	108.746	116	151.853	691.195	843.048	103
Sv. Filip i Jakov	11.103	45.653	56.756	88	115.705	382.788	498.493	90
Tkon	1.714	10.881	12.595	108	21.867	100.212	122.079	101
Pašman	5.847	23.233	29.080	112	161.936	279.929	441.865	127
Sukošan	8.906	55.415	64.321	103	64.718	395.439	460.157	102
UKUPNO	91.083	395.406	486.489	103	760.877	2.897.458	3.658.335	103

Izvor: Statistička analiza turističkog prometa u 2022. godini, TZŽŽ, <https://www.zadar.hr/datastore/filestore/10/Statisticka-analiza-turistickog-prometa-u-2022.godini.pdf>, preuzeto: 28.9.2023.

Podaci o najvećem prometu potvrđuju još uvijek izrazitu sezonalnost turističkog sektora te nedovoljnu usmjerenost na cjelogodišnji turizam, Naime, najveći promet je ostvaren u srpnju i kolovozu, te je na razini županije 58% dolazaka i 67% noćenja realizirano u tim mjesecima.

U nastavku su prikazani podaci o broju ostvarenih noćenja po vrstama smještaja u 2022. godini iz kojih je vidljivo da je najviše noćenja ostvareno u objektima u domaćinstvu, dok su na drugom mjestu kampovi. Ipak, u Biogradu i Sukošanu koji su poznati po svojim iznimnim marinama, značajan broj noćenja ostvaren je na plovnim objektima. Zadarska regija je značajna kamping destinacija Hrvatske gdje, uz velike kampove, postoje još i brojni mali obiteljski kampovi, kao i značajan broj objekata u domaćinstvu koji imaju dominantan udio u ukupnim smještajnim kapacitetima, dok u Zadarskoj županiji nije bilo značajnijih povećanja hotelskog kapaciteta. Posebno su prikazani objekti na obiteljskim gospodarstvima koji su ostvarili dobru popunjenost.

Tablica 11. Broj noćenja po vrstama smještaja u 2022. godini

JLS	Hoteli i tur. naselja	Kampovi	Objekti u domaćinstvu	Objekti na OPG-u	Plovni objekti
Biograd n/M	267.537	369.827	276.194		300.266

Pakoštane	7.969	368.834	284.635	3.659	36.743
Sv. Filip i Jakov	32.374	70.008	252.708	845	115
Tkon	-	35.752	58.840	848	-
Pašman	782	13.513	189.846	347	102
Sukošan	14.311	134	233.203	-	152.223
UKUPNO	322.973	858.068	1.295.426	5.699	489.449

Izvor: Statistička analiza turističkog prometa u 2022. godini, TZZŽ, <https://www.zadar.hr/datastore/filestore/10/Statisticka-analiza-turistickog-prometa-u-2022.godini.pdf>, preuzeto: 28.9.2023.

Podaci o broju dana boravka po emitivnim tržištima govore kako domaći gosti prosječno borave 11,7 dana, a ukupan prosječan broj dana boravka je 7,7 dana. Većina stranih gostiju dolazi iz Njemačke, Slovenije, Češke, Poljske, Austrije i Slovačke.

1.5.3. Ribarstvo i ribarska infrastruktura

Granice ribolovnog mora Republike Hrvatske određene su Pravilnikom o granicama i ribolovnom moru Republike Hrvatske (NN 5/2011), a podijeljeno je na 11 ribolovnih zona i 37 ribolovnih podzona. Područje LAGUR-a „Lostura“ nalazi se u zoni F i podzonama F1 i F2, a gravitira zonama B i E gdje se nalaze veće dubine mora u odnosu na zonu F. Ribolovne zone i podzone Jadrana prikazane su slikom u Prilogu 5.

Marikultura na zadarskom području čini više od 70% ukupnih kapaciteta u državi, te je izuzetno bitna gospodarska grana na razini županije. Velika potražnja, inovativni pristupi, tehnološki napredak te utjecaj klimatskih promjena iziskuju pažljivo definiranje daljnjeg razvoja poštujući načela održivog razvoja.

Postoje dvije osnovne kategorije ribolova u moru u Republici Hrvatskoj: gospodarski (u užem smislu i mali obalni gospodarski ribolov izrazito ograničen po alatima i uvjetima obavljanja) i negospodarski (športski i rekreacijski). Prema podacima Uprave ribarstva, na području LAGUR-a je izdano 108 povlastica za gospodarski ribolov (stanje na dan 1.8.2023.).

Na području LAGUR-a djeluje ribarska proizvođačka zadruga „Vrgada“ koja je osnovana još 1909. godine, sa sjedištem u Biogradu na Moru, a danas joj je glavna djelatnost pomorski prijevoz putnika, tj. povezivanje otoka Vrgada s kopnom putem državne brodske linije Vrgada-Pakoštane-Biograd. Zadruga obavlja i druge djelatnosti poput ribolova, ribolovnim turizmom i prijevozom izletnika na jednodnevnim izletima brodom.

Ribari sa područja LAGUR-a također su članovi „Ribarske zadruge Zadar“ koja je osnovana 2012. godine, a broji ukupno 10 članova s 14 ribarskih brodova. Zadruga omogućuje svojim članovima skupno djelovanje na hrvatskom i europskom tržištu ribe, što povećava njihovu konkurentnost, te osigurava otkup i prodaju plave i bijele ribe, trgovačko posredovanje, nabavlja opremu i alate ribarstva, te pruža informacije o zakonskim i drugim promjenama vezanim za ribarski sektor.

Prema podacima Uprave ribarstva, na području LAGUR-a registrirana su 4 uzgajivača ribe u moru, a od vrsta ribe uzgajaju tunu, lubin, komarču i pic.

Tablica 12. Registrirani uzgajivači ribe na području LAGUR-a „Lostura“

Naziv nositelja dozvole	Vrsta uzgoja	Lokacija	Površina (m ²)	Dozvoljena godišnja količina uzgoja (t)
JADRAN TUNA d.o.o.	tuna	sjeveroistočno od otoka Gira -Gira 2, k.o. Vrgada, Općina Pakoštane	60.000	500
JADRAN TUNA d.o.o.	tuna	sjeveroistočno od otoka Gira - Gira 1, k.o. Vrgada, Općina Pakoštane	140.000	1000
NOVA MAR d.o.o.	lubin i komarča	uvala Kablin, zapadni dio otoka Pašmana	5.000	50
LIMBORA d.o.o.	lubin, komarča i pic	kod otoka Žižnja - polje B, k.o. Tkon, Općina Tkon	10.905	50

Izvor: Registar dozvola u akvakulturi, Uprava ribarstva, <https://ribarstvo.mps.hr/default.aspx?id=415>, preuzeto: 19.10.2023.

Ukupan broj registriranih plovila za gospodarski ribolov na području LAGUR-a je 108, od čega je 8 duljine preko 24 metra, 11 duljine od 12 do 24 metra, 89 duljine manje od 12 metara. Promatrajući snagu motora (u kW), 25 plovila ima snagu do 20kW, 49 plovila ima snagu motora od 20 do 100 kW, 24 ih ima snagu motora od 100 do 300 kW, a 10 plovila ima snagu motora veću od 300 kW. Podaci za plovila na području LAGUR-a, kao i na području Zadarske županije, te njihov udio prikazani su u tablici u nastavku.

Tablica 13. Broj i struktura ribarskih plovila na području LAGUR-a, prema duljini plovila, ukupnoj tonaži i snazi

Duljina plovila	Do 12 m	12 – 24 m	> 24 m	UKUPNO
LAGUR „Lostura“	89	11	8	108
Zadarska županija	365	44	32	441

Snaga motora (kW)	Do 20 kW	Od 20 do 100 kW	Od 100 do 300 kW	> 300 kW
LAGUR „Lostura“	25	49	24	10
Zadarska županija	133	191	68	49
Udio (%)	18,80%	25,65%	35,29%	20,41%

Izvor: Uprava ribarstva

Odlukom o izmjeni odluke o popisu iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru (NN 135/2022)²³ identificirano je ukupno 19 iskrcajnih mjesta u Zadarskoj županiji. Najznačajnije iskrcajno mjesto na području LAGUR-a je u Biogradu u kojem

²³ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_11_135_2034.html, preuzeto: 2.10.2023.

je u 2022. godini iskrcano 2.944,56 tona morskih organizama, a na drugom mjestu je iskrcajno mjesto Tkon, gdje je iskrcano 42,31 tona.

Tablica 14. Iskrcajna mjesta na području LAGUR-a i iskrcaj u kg u 2022. godini

Iskrcajno mjesto	Iskrcaj (kg)
Biograd	2.944.558,54
Tkon	42.309,09
Pakoštane	21.800,10
Pašman	5.839,13
Sv. Filip i Jakov	4.910,40
Sukošan	3.690,20
UKUPNO	3.023.107,46
Zadarska županija	18.299.572,39

Izvor: Uprava ribarstva

Statistički podaci Uprave ribarstva Ministarstva poljoprivrede prikazani u sljedećoj tablici, govore o kretanju ukupnog ulova morskih organizama u razdoblju 2019.- 2022. Najveći ulov u promatranom razdoblju zabilježen je 2022. godine (3.023.107,46 kg), a najmanji 2021. godine (1.815.708,29 kg).

Tablica 15. Ukupni ulov morskih organizama na području LAGUR-a u razdoblju 2019. -2022. godine (u kg)

	2019.	2020.	2021.	2022.
Biograd	2.609.145,55	2.274.624,17	1.790.104,61	2.944.558,54
Tkon	33.570,60	16.819,50	7.363,20	42.309,09
Pakoštane	11.593,20	6.767,70	7.003,03	21.800,10
Pašman	4.386,60	5.955,10	6.491,75	5.839,13
Sv. Filip i Jakov	8.033,80	6.503,20	1.991,10	4.910,40
Sukošan	2.232,70	2.847,70	2.754,60	3.690,20
UKUPNO	2.668.962,45	2.313.517,37	1.815.708,29	3.023.107,46

Izvor: Uprava ribarstva

U ukupnom morskom ulovu ribara na području LAGUR-a u 2022.godini, ulov male plave ribe iznosio je 96,14% ukupnog ulova (2.906.329,20 kg), ulov bijele ribe svega 1,95% (58.869,73 kg), a ulov velike plave ribe 0,43% (13.064,80 kg). Ulav školjkaša, glavonožaca, rakova, hrskavične ribe i ostalih organizama čini svega 1,48% ukupnog ulova.

Jedna od najstarijih industrijskih djelatnosti na istočnoj obali Jadrana – prerada ribe posljednjih je godina osnažena zahvaljujući unaprjeđenju infrastrukture, modernim pogonima za preradu ribe koji su izgrađeni ili obnovljeni sredstvima iz EU izvora, kao i otvaranju EU tržišta otvorili se mogućnost za strane investicije, tehnološki napredak, prijelaz na obnovljive izvore energije i inovacije koje su potaknuli oživljenje i postojan rast industrije prerade ribe²⁴. U 2019. godini u Hrvatskoj su djelovala 34 poduzeća s preradom ribe kao glavnom djelatnošću, a dominira prerada domaće sitne plave ribe. Kako bi smanjili ovisnost o domaćem materijalu, razvija se trend vertikalne integracije poslovanja (ribolov, akvakultura, trgovina) te razvijanje različitih proizvoda s visokom dodanom vrijednosti. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, izvoz ribe i ribljih prerađevina postojano raste od 2013. godine, te 2019. doseže 54 tisuće tona te 209 milijuna eura vrijednosti dok se većinom riba izvozi u zemlje EU te daleka tržišta Japana, Argentine i Čilea. Na području LAGUR-a, u riboprerađivačkoj industriji najznačajniji je prerađivač poduzeće Jadran tuna d.o.o., sa sjedištem u industrijskoj zoni Biograd na Moru gdje se nalazi moderni logistički centar s hladnjačom kapaciteta 3000 tona, dok se uzgajalište nalazi na području općine Pakoštane. Poduzeće na tržište plasira proizvode tune, srdele i inćuna.

2. OPIS PROCESA I POSTUPKA UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA I ZAJEDNICE

2.1. Opis procesa izrade LRSR i načina sudjelovanja lokalnih dionika primjenom načela „odozdo prema gore“

Proces izrade LRSR-a obilježila je izrazito visoka razina otvorenosti LAGUR-a na suradnju i uključivanje lokalnih dionika u svakoj fazi izrade dokumenta s ciljem prikupljanja podataka, projekata, mišljenja i prijedloga za potrebe izrade i unaprjeđenja pojedinih dijelova LRSR-a. Participativni pristup i metodologija sudjelovanja lokalnih dionika primijenjena je sadržajno i metodološki na cijeli dokument kroz aktivnosti informiranja dionika od strane LAGUR-a, konzultacija s dionicima te osnaživanja, odnosno aktivnog uključivanja dionika u proces izrade i to na sljedeći način:

Tablica 16. Način sudjelovanja lokalnih dionika u izradi LRSR

SADRŽAJ LRSR	OBLIK SUDJELOVANJA DIONIKA
1. Opis zemljopisnog područja koje Strategija obuhvaća	<ul style="list-style-type: none"> • Sekundarna kontrola prikupljenih podataka iz službenih izvora od strane dionika koji su specijalizirani za pojedino područje LRSR-a • Pisani komentari na izrađeni tekst su dostavljeni u elektroničkom obliku putem e-pošte od strane dionika • Integracija dostavljenih komentara u tekst LRSR • Objava poziva za sudjelovanje dionika na internetskoj stranici i Facebook profilu LAGUR-a • Informiranje zainteresirane, stručne i šire javnosti putem web stranice

²⁴ <https://podaci.ribarstvo.hr/novosti/izvjesca/ribopreradivacka-industrija-republike-hrvatske-u-2018-i-2019-godini/>, preuzeto: 20.10.2023.

2. Analiza razvojnih potreba i SWOT analiza	<ul style="list-style-type: none"> • Interaktivna radionica održana 29.9.2023. (kreirane fokus grupe za svaki element SWOT analize) • Pisani komentari na izrađeni tekst su dostavljeni od strane dionika u elektroničkom obliku putem e-pošte • Integracija dostavljenih komentara u tekst LRSR • Objava poziva za sudjelovanje dionika na internetskoj stranici i Facebook profilu LAGUR-a • Zahtjev za dostavom projektnih ideja/prijedloga putem elektroničkog obrasca dostavljen svim dionicima i putem internetskih stranica LAGUR-a • Pojedinačni razgovori i sastanci s članovima LAGUR-a (broj: 5) • Informiranje zainteresirane, stručne i šire javnosti putem web stranice LAGUR-a
3. Ciljevi, integrirani i inovativni karakter LRSR	<ul style="list-style-type: none"> • Interaktivna radionica održana 17.10.2023. • Dostava nacрта ciljeva i mjera na komentare putem e-pošte te integriranje zaprimljenih komentara u tekst • Zahtjev za dostavom projektnih ideja/prijedloga putem elektroničkog obrasca dostavljen svim dionicima koji su članovi LAGUR-a i putem internetskih stranica LAGUR-a • Održane individualne konzultacije sa svim članovima LAGUR-a u vezi izrade mjera i prikupljanja projekata za potrebe baze projekata (bottom-up pristup) • Objava nacрта mjera na internetskoj stranici i Facebook profilu LAGUR-a
4. Upravljanje, praćenje i evaluacija LRSR	<ul style="list-style-type: none"> • Sastanak upravljačkog odbora za potrebe evaluacije upravljanjem i praćenjem LRSR-a za prethodno programsko razdoblje • Izrada prijedloga mjera za praćenje te dostava upravljačkom odboru i članovima na komentare putem e-pošte • Prezentacija metodologije upravljanja, praćenja i evaluacije članovima LAGUR-a te dostava pisanog nacрта materijala
5. Indikativni akcijski plan provedbe LRSR	<ul style="list-style-type: none"> • Objava na internetskim stranicama LAGUR-a i poziv na dostavu komentara
6. Financijski plan	<ul style="list-style-type: none"> • Objava na internetskim stranicama LAGUR-a i poziv na dostavu komentara • Dostava putem e-pošte svim članovima i dionicima (uključujući znanstveno-istraživački sektor) na komentare
Cjeloviti nacrt LRSR	<ul style="list-style-type: none"> • Objava na internetskim stranicama LAGUR-a • Dostava putem e-pošte svim članovima i dionicima (uključujući znanstveno-istraživački sektor) na komentare • Integriranje svih zaprimljenih komentara u tekst LRSR • Objava Nacrt LRSR i usvojene LRSR na internetskim stranicama LAGUR-a

Izvor: vlastita obrada

Kao metode su korištene:

- informiranje - provođenje raznih aktivnosti razmjene informacija kroz postupak pripreme LRSR kako bi dionici bili informirani o postupku izrade i napretku pripreme LRSR kao i o načinima uključivanja putem internetske stranice i društvenih mreža LAGUR-a.
- konzultacije - prikupljanje povratnih informacija pomoću anketa i on-line upitnika te održanih radionica/radnih sastanaka, individualnih konzultacija, razgovora s lokalnim dionicima radi bilježenja njihovih ideja i potreba. Ujedno su održani sastanci operativnih tijela LAGUR-a radi analize materijala, donošenja strateških odluka i finalnog osvrta na izrađene dijelove LRSR-a.
- osnaživanje – neposredno i aktivno sudjelovanja lokalnih dionika u procesu izrade LRSR organiziranjem radnih sastanaka, mogućnosti podnošenja pisanih prijedloga i komentara s jasnom mogućnosti utjecanja na temeljne elemente LRSR-a i cijeli tekst).

Održani su radni sastanci i radionice u Biogradu na Moru gdje je analizirano postojeće stanje na području LAGUR-a, identificirane potrebe, snage, slabosti i prilike područja radi izrade SWOT analize, diskutiralo o potrebnim ulaganjima i mjerama radi unaprjeđenja kvalitete ribarstvenog područja i infrastrukture, razrađivao akcijski i financijski plan provedbe LRSR. LAGUR je putem svoje web stranice i društvenih mreža redovito objavljivao vijesti vezano za izradu LRSR.

U procesu izrade provodio se istraživački i analitički pristup na način da su se zajedničkim radom definirale vrste podataka i relevantni izvori čime se osigurala kvalitetna statistička i analitička osnova za izradu LRSR-a. Temeljem prikupljenih i obrađenih ulaznih podataka izrađena je analiza stanja, koja je uz inpute dionika sa terena predstavljala polazište i temelj za SWOT analizu. Analiza stanja i SWOT analiza predstavljale su temelj za izradu ciljeva, prioriteta i mjera. Strateškim pristupom osigurano je dugoročno planiranje i određivanje željenog pravca razvoja sektora ribarstva na području LAGUR-a, a sve u skladu s nadređenim strateškim dokumentima.

LAGUR Lostura je veliki dio informativnih i animacijskih aktivnosti odradio putem redovnih sjednica Skupštine i Upravnog odbora gdje su članovi redovito informirani o procesu izrade LRSR kako bi se na taj način osigurala uključenost u izradi LRSR i informiranost o mogućnostima u novom programskom razdoblju, a sve u svrhu razvoja ribarstvenog područja LAGUR-a. U izradi LRSR-a korišten je partnerski pristup na način da su u izradu bili uključeni svi relevantni dionici sektora: javni, gospodarski i civilni sektor.

Proces izrade LRSR sastojao se od nekoliko faza, a započeo je analizom postojećih podataka i službenih statističkih podataka te su na taj način istraženi postojeći relevantni sekundarni podaci iz postojećih planova i strateških dokumenata, a koji su važni za izradu LRSR. Održan je informativni sastanak za članove LAGUR-a, a vezano za prijavu na mjeru M.III.1. Pripremna potpora te tijekom procesa izrade LRSR. Na informativnom sastanku je sudjelovalo deset (10) sudionika. Sudionici su upoznati kako su predmet potpore M.III.1. Pripremna potpora aktivnosti izgradnje kapaciteta i pripremna djelovanja kojima se pruža potpora izradi i budućoj provedbi LRSR. Prihvatljivi troškovi unutar M.III.1. Pripremna potpora su troškovi pripreme i izrade LRSR, troškovi jačanja kapaciteta/osposobljavanje lokalnih dionika koji su zaposlenici, volonteri ili članovi lokalne inicijative te administrativni troškovi lokalne inicijative u svrhu pripreme LRSR. Nadalje, na izornoj sjednici održanoj 31.8.2023. članovi LAGUR-a upoznati su sa stanjem prijave i planom izrade LRSR. Također, 14.9.2023. održan je radni sastanak s članovima LAGUR-a na kojem je sudjelovalo 9 sudionika. Na istom su članovi upoznati s procesom izrade LRSR te su prikupljali projektni prijedlozi, a sve u svrhu razvoja ribarstvenog područja LAGUR-a. LAGUR

je dana 29.09.2023. godine organizirao sastanak na kojem je sudjelovalo 12 predstavnika lokalnih dionika s područja ribarstva (javnog, gospodarskog i civilnog sektora). Sudionici su upoznati s dosadašnjim radom LAGUR-a odnosno mjerama i projektima koji su provedeni u okviru Lokalne razvojne strategije u ribarstvu LAGUR-a Lostura za razdoblje 2014. – 2020. godine. Nadalje sudionici su poznati o procesu izrade LRSR 2021.-2027. odnosno predstavljen im je nacrt SWOT analize, područja ulaganja u okviru LRSR 2021-2027., nakon čega je slijedila rasprava i sastavljanje prijedloga nadopune analize te rasprava radi identifikacije razvojnih projekata za LRSR za programsko razdoblje 2021.-2027. godine. Tijekom razdoblja od 25.9.2023. do 16.10.2023. svim zainteresiranim dionicima i članovima proslijeđena su dva on-line upitnika. On-line upitnik je sastavljen u svrhu izrade LRSR, a unutar istog su sastavljena pitanja kojim su se prikupljali odgovori vezani za analizu područja te projektnih prijedloga. Navedeni obrasci bili su dostupni i na internetskoj stranici kao i na Facebook stranici LAGUR-a. Na ovaj način prikupljeno je 18 projektnih prijedloga. Nadalje, dana 17.10.2023. godine održana je radionica s predstavnicima na temu identifikacije ciljeva, prioriteta i mjera nove LRSR. Na radionici je sudjelovalo 18 sudionika iz javnog, gospodarskog i civilnog sektora. Tijekom cijelog razdoblja izrade održavani su direktni sastanci i konzultacije sa svim dionicima za potrebe identifikacije projekata te izrade svih dijelova LRSR-a.

Nacrt LRSR je objavljen na internetskoj stranici LAGUR-a s pozivom na dostavu komentara. Rok za dostavu primjedbi i komentara na nacrt LRSR bio je do 26.10.2023. godine. LRSR je predstavljen 30.10.2023.godine. Na predstavljanju su sudjelovali članovi Upravnog odbora i Skupštine LAGUR-a gdje je LRSR jednoglasno usvojena.

U Prilozima 10. i 11. LRSR-a nalaze se dodatne informacije o sudjelovanju dionika iz svih sektora u procesu izrade LRSR te rezultati on-line upitnika.

3. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

3.1. Analiza razvojnih potreba i potencijala LAGUR-a

Analizom osnovnih gospodarskih, socijalnih i okolišnih karakteristika područja LAGUR-a s naglaskom na ribarstvo i akvakulturu- ribarstvena područja, identificirane su razvojne potrebe i potencijali navedenog područja, kao rezultat lokalne inicijative uključivanja dionika iz interesnih skupina gospodarstva i javnih institucija te zainteresirane javnosti kroz održavanje radionice za identifikaciju potreba i izradu SWOT analize, putem elektroničke ankete, pismene i usmene komunikacije i sastanaka održanih tijekom procesa izrade LRSR.

LAGUR zajedno sa članovima, institucijama, organizacijama svoje djelovanje fokusira na održiv razvoj područja u kojem je ribarstvo jedna od najvažnijih gospodarskih aktivnosti. Jačanjem vlastitih kapaciteta, kroz dijalog i komunikaciju s lokalnim dionicima, LAGUR će poticati rješavanje prioriternih razvojnih problema područja te doprinosti širokoj inkluziji svih zainteresiranih strana unutar ribarske zajednice.

Elementi koji su identificirani u SWOT analizi pružaju širok uvid u probleme s kojima se LAGUR suočava te su iskorišteni kao temelj za utvrđivanje konkretnih problema i razvojnih potreba. Temeljem identificiranih najvažnijih problema, definirane su četiri skupine najznačajnijih

razvojnih potreba koje su navedene u nižoj tablici koje su grupirane sukladno problemima na koje odgovaraju.

KLJUČNE RAZVOJNE POTREBE		
Problemi	Razvojne potrebe	Ciljevi LRSR
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatna i zastarjela ribarska i lučka infrastruktura i nedostatak značajnijih investicija i inovativnih projekata • Nedovoljno znanje ribara o mogućnostima financiranja projekata u sektoru ribarstva i akvakulture i inovacijama u sektoru • Povremene obustave ribolova nepovoljno utječu na zapošljavanje u sektoru • Niska razina razvijenosti ribolovnog turizma i nedovoljno korištenje ribarske tradicije u svrhu promocije i turizma • Nedovoljan interes mladih za bavljenje ribarstvom 	<ul style="list-style-type: none"> • Očuvanje i stvaranje radnih mjesta u ribarstvu i akvakulturi te s njima povezanim djelatnostima; 	<ul style="list-style-type: none"> • CILJ 1. Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture
<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak dugotrajnog i nekontroliranog izlova ribe i morskih organizama • Moguća kolizija sektora turizma i sektora ribarstva i marikulture • Nedovoljna svijest o važnosti očuvanja mora, flore i faune 	<ul style="list-style-type: none"> • Promicanje društvene dobrobiti i tradicije ribarstva i akvakulture te zaštita i održivo upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom; 	<ul style="list-style-type: none"> • CILJ 2. Održivi razvoj, zelena tranzicija uz očuvanje i valorizaciju prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak razvojnih i inovativnih projekata u ribarstvu • Niska razina svijesti ribara i drugih dionika o inovativnim tehnologijama u ribarstvu 	<ul style="list-style-type: none"> • Potpora inovacijama i razvojnim projektima ulaganja u ribarski sektor; 	<ul style="list-style-type: none"> • CILJ 1. Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna edukacija i suradnja ribara na području LAGUR-a posebice sa znanstveno-istraživačkim sektorom • Visoka razina starog stanovništva i nedovoljna 	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje uloge LAGUR-a te kvalitetno i održivo upravljanje sektorom ribarstva/akvakulture. 	<ul style="list-style-type: none"> • CILJ 1. Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture

<p>zainteresiranost mladih za sudjelovanje u aktivnostima LAGUR-a</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno razvijeni kapaciteti LAGUR-a i nedovoljno visoka razina participativnosti lokalnih dionika u aktivnostima LAGUR-a • Nedostatna sinergija svih lokalnih dionika i nedostatak održive politike usmjerene na sektor ribarstva 		
--	--	--

Izvor: vlastita izrada

3.2. SWOT analiza

Za potrebe izrade Strategije te analizu razvojnih potreba i potencijala područja LAGUR-a, korištena je metoda SWOT analize kao korisno sredstvo za identificiranje i opisivanje snaga, slabosti, prilika i prijetnji karakterističnih za promatrano područje. U nastavku se nalazi tablica SWOT analize za područje LAGUR-a koja proizlazi iz prethodno predloženog opisa područja LAGUR-a i analiza konkretnih razvojnih potreba/problema područja na koje će ciljevima, prioritetima i mjerama djelovati LRSR.

Tablica 17. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<p>Opće zemljopisne značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prometni i geopolitički položaj LAGUR-a izuzetno je povoljan (blizina autoceste, luka Gaženica, Zračna luka Zadar) 2. LAGUR područje ima zbog klimatskih obilježja potencijal za iskorištavanje obnovljivih izvora energije 3. Raznolika prirodna bogatstva, mora, flora i fauna i značajni izvori pitke vode 4. JLS-ovi imaju bogatu kulturnu materijalnu i nematerijalnu baštinu 5. Turizam usmjeren na ljetne mjesece vrlo je razvijen, kakvoća mora je izvrsna te je prisutan visoki stupanj opremljenosti plaža 6. Povoljni uvjeti uzgojne sredine (mora) za ulov ribe i školjaka te uzgoj dagnji 7. Park prirode Vransko jezero kao poznati ornitološki rezervat bogat ribljim vrstama 	<p>Opće zemljopisne značajke:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neravnomjerna razvijenost područja sa slabije razvijenim rubnim područjima 2. Prometna infrastruktura na području nije u potpunosti razvijena 3. Iskorištenost obnovljivih izvora energije je nedovoljna 4. Nedovoljno je razvijena komunalna infrastruktura, dok vodoopskrbni sustav ne zadovoljava u potpunosti potrebe stanovništva 5. Izražena sezonalnost i orijentiranost na ljetni turizam 6. Slaba turistička povezanost obalnih područja i unutrašnjosti 7. Nedovoljna iskorištenost brojnih prirodnih resursa i onečišćenost morskog dna 8. Privremeni prestanak ribolovnih aktivnosti <p>Gospodarske značajke:</p>

Gospodarske značajke:

8. Dobra povezanost i suradnja između JLS-ova na LAGUR području
9. Tradicija bavljenja ribolovom i akvakulturom i preradom ribe
10. Postojanje tržišta za direktnu prodaju i distribuciju ribe i morskih plodova
11. Visoko razvijena ugostiteljsko-turistička ponuda
12. Znatan broj proizvoda koji su zaštićeni oznakom izvornosti, kao i onih u postupku registracije
13. Atraktivno područje za ulaganja, posebice stranim investitorima
14. Značajna flota ribarskih brodova
15. Razvijen nautički turizam

Društvene značajke:

16. Multikulturalnost područja s gostoljubivim, komunikativnim i radišnim lokalnim stanovništvom
17. Dio članova LAGUR-a posjeduje iskustvo u pripremi i provedbi EU i nacionalnih projekata
18. LAGUR je uspostavio suradnje s većim brojem domaćih i međunarodnih partnera
19. Bogata kulturno-povijesna i prirodna baština
20. Visoka iskorištenost alociranih sredstava unutar Lokalne razvojne strategije LAGURA-a za razdoblje 2014. – 2020. godine

9. Niska razina svijesti i znanja ribara u području mogućnosti financiranja razvoja putem razvojnih fondova
10. Kompleksna administracija koja otežava osnivanje novih poslovnih subjekata
11. Nedovoljno jaka sinergija turizma i ruralnih aktivnosti (djelatnosti)
12. Nedostatak vlastitih izvora financiranja i nedovoljno znanje o mogućnostima povlačenja sredstva iz EU fondova
13. Nedostatna ribarska infrastruktura i zastarjela lučka infrastruktura
14. Nepostojanje kontinuiranog i organiziranog oblika suradnje i edukacije ribara
15. Nedostatak organiziranih mehanizama za otkup i distribuciju lokalnih poljoprivrednih i srodnih proizvoda (npr. logističko-distributivnih centara)
16. Porast stope nezaposlenosti izvan turističke sezone
17. Problem neodgovarajućeg gospodarenja otpadom te nedostatnosti vodoopskrbnog sustava za potrebe stanovništva
18. Nedovoljno razvijen ribolovni turizam
19. Nepoznavanje potencijalan inovativnih tehnologija i inovacija u ribarstvu od strane ribara i drugih dionika što rezultira nepostojanjem inovativnih projekata

Društvene značajke:

20. Civilno društvo pogotovo u sektoru ribarstva i akvakulture je nedovoljno razvijeno, kao i sustav volontiranja
21. Udio visoko obrazovanog stanovništva na području LAGUR-a je nizak
22. Područje u prosjeku ima velik udio starog stanovništva i gustoću stanovništva ispod državnog prosjeka, te nepovoljnu demografsku sliku
23. Obrazovna infrastruktura je slaba, potrebna je izgradnja i razvoj kapaciteta ustanova srednjoškolskog i visokog obrazovanja
24. Nedostatna zdravstvena infrastruktura (bolnica, domovi zdravlja)

	<ul style="list-style-type: none"> 25. Nedostatnost kapaciteta za cjelovitu skrb o starijim osobama 26. Potrebe gospodarstva i tržišta rada nisu usklađene sa obrazovnom strukturom 27. Nedovoljna razina motiviranosti i zainteresiranosti lokalnog stanovništva za aktivnosti koje provodi LAGUR 28. Na području LAGUR-a ne postoji sustav poticanja mladih koji bi spriječio odljev i pad nataliteta
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Opće značajke:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji omogućava korištenje sredstava iz EU fondova 2. Financiranje programa i projekata unutar LRSR LAGUR-a Lostura za razdoblje 2021. – 2027. 3. Mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije, blizina i raspoloživost elektroenergetskih izvora, magistralnog plinovoda i izvora pitke vode 4. Europske i nacionalne politike i razvojni fondovi potiču razvoj LAGUR-ova <p>Gospodarske značajke:</p> <ul style="list-style-type: none"> 5. Mogućnost za razvoj cjelogodišnjeg turizma, diversifikaciju turističke ponude i revitalizacija starih obrta 6. Razvoj inovativnih mreža distribucije i prodaje svježe ribe u svijetu i RH 7. Globalno podizanje razine svijesti o važnosti dugoročnog očuvanja mora i morskog ekosustava za život zajednice 8. Povećanje kvalitete proizvoda i usluga radi prepoznatljivosti i što boljeg plasmana na tržište EU 9. Poticanje raznih oblika udruživanja i umrežavanja, te dodatnog razvoja OPG-a, obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva kroz mjere iz programa/proračuna JLS-a 10. Kontinuirano informiranje i edukacija gospodarstvenika o aktualnim 	<p>Opće značajke:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Klimatske promjene koje nepovoljno utječu na život i zdravlje ljudi 2. Zagađivanje mora, rijeka i zraka iz prekograničnih izvora 3. Rizik od mogućeg porasta zagađenja mora zbog povećanja nautičkog i pomorskog prometa te upravljanja otpadnim vodama 4. Druge, posebno razvijenije sredine, nude bolje prilike za mlade koji zbog toga odlaze 5. Elementarne nepogode koje uništavaju infrastrukturu i gospodarstvo <p>Gospodarske značajke:</p> <ul style="list-style-type: none"> 6. Neadekvatna potpora poduzetnicima u realizaciji poduzetničkih inicijativa uz nedovoljan broj poduzetničkih inkubatora 7. Složena zakonska regulativa za provedbu i realizaciju poslovnih ulaganja, a zakonski propisi međusobno neusklađeni 8. Porezna politika je nestabilna i nepredvidiva, a prisutan je trend poskupljenja 9. Pretjerana ovisnost o stranim energentima uslijed neulaganja lokalnih zajednica u energetske samodostatnost te primjenu obnovljivih izvora energije 10. Nedovoljna svijest o važnosti očuvanja mora, flore i faune 11. Nedovoljan interes mladih za bavljenje ribarstvom 12. Nastavak dugotrajnog i nekontroliranog izlova ribe i morskih organizama

trendovima i praksama u ribarstvu kroz razne programe edukacija od strane Ministarstava, projekte LAGUR-a, konzultantskih kuća i sl.

11. Sve veća svijest stanovništva i turista o zdravoj prehrani
12. Podmorje bogato ribom uz podmorsku floru i fauna predstavlja motiv za ronioce i osnovu za razvoj ronilačkog i ribolovnog turizma

Društvene značajke:

13. Moguća suradnja sa LAGUR-ovima u Hrvatskoj i inozemstvu u cilju zajedničkog djelovanja i suradnje za potrebe ruralnog razvoja
14. Moguća suradnja s drugim organizacijama u Hrvatskoj i inozemstvu na pripremi i provedbi projekata
15. Uspostava funkcionalnog LAGUR-a

Društvene značajke:

13. Neadekvatna sinergija svih lokalnih dionika i nedostatak održive politike usmjerene na sektor ribarstva
14. Moguća kolizija sektora turizma i sektora ribarstva i marikulture

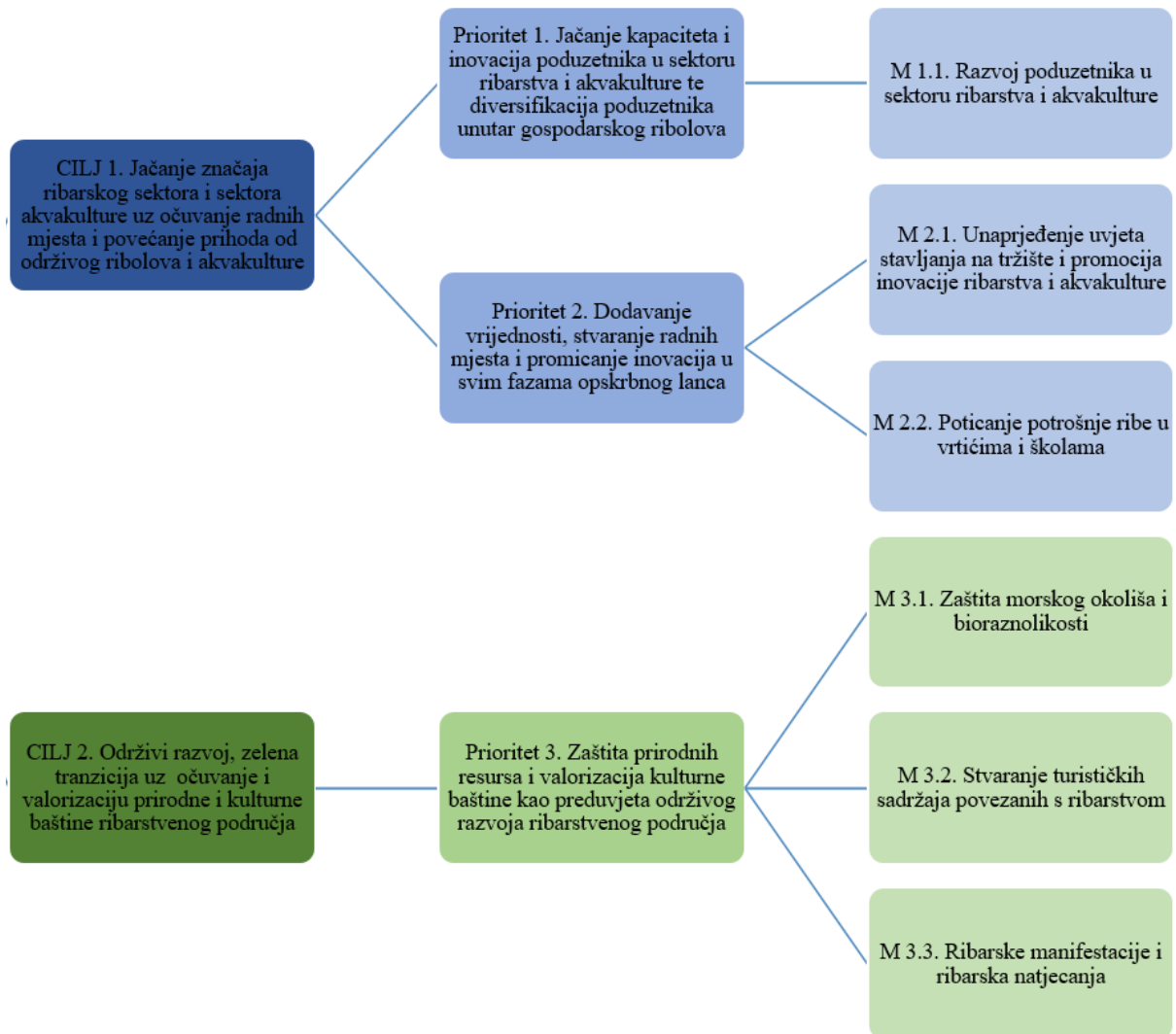
4. PRIORITETI, CILJEVI I MJERE TE INTEGRIRANI I INOVATIVNI KARAKTER LOKALNE RAZVOJNE STRATEGIJE U RIBARSTVU

Temeljem provedene analize razvojnih potreba i potencijala područja LAGUR-a, analize stanja i obrađenih ulaznih podataka prikupljenih sudjelovanjem lokalnih dionika te definiranjem željenih promjena, određeni su ciljevi i prioriteti LRSR te su definirane mjere tj. glavna djelovanja koja će LAGUR poduzimati kako bi se postigli utvrđeni ciljevi. Kod određivanja ciljeva i prioriteta te oblikovanja mjera sudjelovali su predstavnici različitih sektora na području LAGUR-a te je poštivan pristup „bottom-up“, uz sudjelovanje i uključivanje lokalnih dionika na način koji je opisan u poglavlju 2.1. Za opisivanje ciljeva, prioriteta i mjera korišten je SMART pristup, što znači da su ciljevi specifični, mjerljivi, izvedivi, realni i vremenski ograničeni.

4.1. Ciljevi i prioriteti LRSR

U okviru ovog LRSR-a identificirana su dva cilja koja jasno odgovaraju potrebama ribarstvenog područja, usklađeni su s ciljevima i strategijama na razini EU-a i RH te su usmjereni na promjene koje pridonose srednjoročnom i dugoročnom napretku i prosperitetu na području LAGUR-a. U okviru navedenih ciljeva postavljeni su prioriteti koji doprinose postizanju navedenih ciljeva.

Slika 2. Shema ciljeva, prioriteta i mjera LRSR

Izvor: vlastita obrada

Ciljevi LRSR su određeni sukladno identificiranim razvojnim potrebama ribarstvenog područja LAGUR-a na način koji je opisan u nastavku.

CILJ 1. Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture

Identificirani problemi kao što su nedostatna i zastarjela ribarska i lučka infrastruktura i nedostatak značajnijih investicija i inovativnih projekata, nedovoljno znanje ribara o mogućnostima financiranja projekata u sektoru ribarstva i akvakulture i inovacijama u sektoru, povremene obustave ribolova koje nepovoljno utječu na zapošljavanje u sektoru, niske razine razvijenosti ribolovnog turizma i nedovoljno korištenje ribarske tradicije u svrhu promocije i turizma te nedovoljan interes mladih za bavljenje ribarstvom negativno se očituju u zanemarenosti sektora ribarstva i akvakulture te dovode u pitanje opstanak lokalnih poduzetnika i dionika tog sektora te je očita potreba za ulaganjima kojima će se omogućiti očuvanje i stvaranje radnih mjesta u ribarstvu i akvakulturi, riboprerađivačkoj industriji te povezanim djelatnostima. Na tu će se

razvojnu potrebnu nastojati odgovoriti provedbom aktivnosti koje će doprinijeti ostvarenju Cilja 1 LRSR. Ulaganjima u aktivnosti unutar ovoga cilja osigurati će se ekonomska, okolišna i resursna održivost lokalnog sektora ribarstva i objekata za preradu ribe te zelena i digitalna tranzicija, uvođenje inovacija, jačanje kapaciteta, diversifikacija i novi oblici prihoda kroz razvoj komplementarnih djelatnosti poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture. Također će se ulagati u unaprjeđenje uvjeta stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture kao i identificiranje novih te poboljšanje postojećih kanala prodaje te povećanje potrošnje i konzumacije ribe u školama i vrtićima. Osobit naglasak je stavljen na doprinos svih aktivnosti okolišnim ciljevima, odnosno smanjenju negativnog učinka na okoliš, prilagodbu klimatskim promjenama, energetske učinkovitost, korištenje OIE, smanjenje i sprječavanje onečišćenja okoliša i vode i sl. Provedbom mjera u sklopu Cilja 1 LRSR ostvarit će se pozitivan doprinos na tržišni položaj i poslovnu uspješnost poduzetnika, očuvanju i stvaranju novih radnih mjesta te razvoju održivog gospodarstva što će poboljšati prosperitet lokalne zajednice.

U sklopu Cilja 1 definirana su dva prioriteta:

Prioritet 1. Jačanje kapaciteta i inovacija poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture te diversifikacija poduzetnika unutar gospodarskog ribolova

Prioritetom 1. predviđene su aktivnosti kojima će se kroz Mjeru 1.1. modernizirati i/ili uspostaviti novi objekti za preradu proizvoda ribarstva i akvakulture uz energetske i resursnu učinkovitost čime će se postići komparativna prednost tih poduzetnika na tržištu, što će pridonijeti širenju tržišta, smanjenoj potrošnji energije i resursa te boljem poslovnom rezultatu. Također su predviđena ulaganja kojima će se unaprijediti ribarska plovila i jedinice akvakulture uz postizanje energetske učinkovitosti i više razine sigurnosnih i radnih uvjeta na plovilima i jedinicama akvakulture te ulaganja izvan plovila kojima će se postići veća kvaliteta i dodana vrijednost proizvoda ribarstva i akvakulture. Takva ulaganja će imati pozitivan učinak na okoliš, uvjete rada te ukupan poslovni rezultat ribara i uzgajivača.

Prioritet 2. Dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mjesta i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca

U sklopu Prioriteta 2 predviđene su aktivnosti u sklopu Mjere 2.1. kojima će se ulagati u nove i/ili postojeće objekte za maloprodaju i konzumaciju proizvoda ribarstva i akvakulture te uspostavu kvalitetnih kanala prodaje, kao i druge aktivnosti kojima se poboljšava proces i uvjeti stavljanja proizvoda ribarstva i akvakulture na tržište. Kako bi se ostvario pozitivan učinak na zdravlje najmlađih stanovnika ribarstvenog područja, planirana je provedba aktivnosti u sklopu Mjere 2.2. kojima će se ulagati u opremanje vrtića i škola kako bi se povećao broj obroka pripremljenih od proizvoda ribarstva i akvakulture te u edukaciju i podizanje znanja o zdravim prehrabnim navikama djece.

CILJ 2. Održivi razvoj, zelena tranzicija uz očuvanje i valorizaciju prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja

Područje LAGUR-a karakteriziraju raznolika prirodna bogatstva, more, flora i fauna te značajni izvori pitke vode te vrijedna i jedinstvena materijalna i nematerijalna kulturna baština. Osim navedenog, područje LAGUR-a zbog klimatskih obilježja ima visok potencijal za iskorištavanje obnovljivih izvora energije. Međutim, lokalna baština nije dovoljno valorizirana i ne iskorištava dovoljno potencijal povećanog dolaska gostiju i njihovog interesa za kulturnom i prirodnom

baštinom. Također, nedovoljno su iskorišteni brojni prirodni resursi i prisutna je onečišćenost morskog dna, priobalja, plaža, rijeka i sl. Ovim ciljem će se iskoristiti karakteristike područja kroz ulaganja za stvaranje novih turističkih sadržaja povezanih s ribarstvom u cilju unaprjeđenja znanja o morskog okolišu, lokalnoj baštini i tradiciji te jačanju zaštite morskog okoliša i bioraznolikosti. Planirana ulaganja direktno će proširiti turističku ponudu, smanjiti sezonalnost i orijentiranost na ljetni turizam i indirektno očuvati okoliš. Projektima razvoja doprinijet će se povećanju svijesti lokalne zajednice o važnosti okoliša i zaštite morskog okoliša te doprinijeti razvoju i primjeni digitalnih sadržaja i platformi. Unutar ovog cilja naglasak je stavljen na aktivnosti povezane s poduzimanjem akcija čišćenja te edukacijama zainteresirane javnosti, djece i turista te promociji zaštite i unaprjeđenju znanja lokalne zajednice i drugih zainteresiranih skupina o morskog okolišu i lokalnoj tradiciji i baštini.

Prioritet 3. Zaštita prirodnih resursa i valorizacija kulturne baštine kao preduvjeta održivog razvoja ribarstvenog područja

Rezultati ulaganja kroz mjere unutar ovog prioriteta će se odnositi na akcije čišćenja morskog dna, priobalja, plaža, rijeka i sl. te akcije prikupljanja morskog otpada, izgubljene ribolovne opreme i alata, nabavu opreme i materijala potrebnog za čišćenje podmorja, kao i organizaciju i promociju edukacije javnosti, turista i djece- radionice, seminare, konferencije, druge aktivnosti usmjerene ka ciljanim skupinama radi podizanja svijesti o važnosti očuvanja i obnove okoliša kroz Mjeru 3.1. Mjerom 3.2 predviđena su ulaganja prema valorizaciji prirodne i kulturne baštine kroz uređenje javne infrastrukture poput muzeja, interpretacijskih centara, tematskih parkova, staza i šetnica kojima će se educirati lokalnu zajednicu i posjetitelje o važnosti očuvanja i zaštite morskog okoliša i baštine ribarstvenog područja. Mjerom 3.3. predviđena su ulaganja u ribarske manifestacije, festivale, sportska ribarska natjecanja i sl. u cilju promocije kulturne baštine, tradicije i sportskog sadržaja.

4.1.1. Usklađenost LRSR sa strateškim dokumentima više razine

U ovom poglavlju opisana je usklađenost LRSR sa strateškim dokumentima više razine: Planom razvoja Zadarske županije 2021.- 2027.²⁵ i Programom za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.- 2027.²⁶ i način na koji doprinosi njihovim ciljevima.

4.1.1.1. Usklađenost LRSR s Planom razvoja Zadarske županije 2021.- 2027.

Cilj 1 „Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture kroz zelenu tranziciju uz očuvanje i stvaranje radnih mjesta“ Prioriteti 1 i 2 i Cilj 2 „Održivi razvoj, zelena tranzicija i očuvanje prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja“, Prioritet 3 usklađeni su s Planom razvoja Zadarske županije 2021.-2027. (PRŽŽ 2021.- 2027.), kako slijedi:

- Posebnim ciljem 1. **Poticanje industrijske tranzicije prema nišama visoke dodane vrijednosti** na način da će se mjerom 1.1. LRSR doprinijeti zelenoj tranziciji, jačanju kapaciteta i inovacije poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture te diverzifikaciji

²⁵ Plan razvoja Zadarske županije 2021.-2027., https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/314/Plan_razvoja_Zadarske_%C5%BEupanije_za_razdoblje_od_2021._do_2027._godine.pdf, preuzeto: 18.10.2023.

²⁶ Program za ribarstvo i akvakulturu republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.- 2027. https://euribarstvo.hr/files/Program-za-ribarstvo-i-akvakulturu-RH-za-2021.-2027._studeni-2022..pdf, preuzeto: 18.10.2023.

poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture te sinergija s drugim sektorima što će pridonijeti očuvanju postojećih te otvaranju novih radnih smjesta te u konačnici jačanju i okretanju održivom gospodarstvu na ribarstvenom području LAGUR-a.

- Posebnim ciljem **3. Povećanje uloge znanosti i istraživanja u gospodarstvu Zadarske županije** na način da će se mjerom 1.1. i 2.1. LRSR doprinijeti poticanju umrežavanja i suradnje između znanstvenika i gospodarstvenika na području Zadarske županije kako bi se transferom znanja i inovacija olakšavao razvitak gospodarstva na području LAGUR-a.
- Posebnim ciljem **4. Razvoj Zadarske županije kao prepoznatljive destinacije održivog, pametnog i cjelogodišnjeg turizma omogućavanjem i razvojem specifičnih oblika turizma te naglaskom na očuvanju tradicijske, kulturne i prirodne baštine** na način da će se mjerama 3.1., 3.2. i 3.3. LRSR promicati i podići svijest i znanje javnosti o važnosti očuvanja okoliša i bioraznolikosti.
- Posebnim ciljem **16. Razvoj konkurentnog, održivog i otpornog ribarstva i akvakulture** na način da će se kroz poticanje uvođenja novih tehnologija i ekološki prihvatljivijih sustava u postrojenjima za preradu, kao i na ribarskim plovilima i jedinicama akvakulture, povećati otpornost i održivost sektora ribarstva i akvakulture.

4.1.1.2. Usklađenost LRSR s Programom za ribarstvo i akvakulturu RH za programsko razdoblje 2021.- 2027.

Cilj 1 „Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture“ Prioriteti 1 i 2 i Cilj 2 „Održivi razvoj, zelena tranzicija uz očuvanje i valorizaciju prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja“, Prioritet 3 usklađeni su s Programom za ribarstvo i akvakulturu RH za programsko razdoblje 2021.- 2027., kako slijedi:

- **Specifičnim ciljem Programa 1.1. Jačanje gospodarski, socijalno i okolišno održivih ribolovnih aktivnosti** na način da će se kroz potpore ulaganjima modernizacije, opremanja i prilagodbe ribarskih plovila unaprijediti radni i sigurnosni uvjeti te povećati energetska učinkovitost na plovilima radi ublažavanja klimatskih promjena; stvoriti novi izvora prihoda u sektoru ribarstva, kao i ulaganja koja doprinose povećanju kvalitete proizvoda ribarstva i tehnologiji rukovanja, očuvanja, skladištenja i prerade ulova.
- **Specifičnim ciljem 1.6. Doprinos zaštiti i obnovi vodene bioraznolikosti i ekosustava** na način da će se kroz Mjere 3.1. i 3.2. LRSR dodijeliti potpore za ulaganja kojima se uklanja otpad, izgubljena ribolovna oprema i alat, provode akcije čišćenja morskog dna i druge aktivnosti, kao i edukacija i podizanje svijesti lokalne zajednice, djece i turista o prevenciji i prikupljanju otpada te zaštiti (morskog) okoliša.
- **Specifičnim ciljem 2.2. Programa- Promicanje stavljanja na tržište, kvalitete i dodane vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture te prerada tih proizvoda** na način da će se kroz Mjere 1.1., 2.1. i 2.2. LRSR doprinijeti predstavljanju i promociji proizvoda ribarstva i akvakulture, promociji održivog ribarstva i akvakulture kroz promotivne, informativne i komunikacijske kampanje te uspostavu novih i modernizaciju postojećih prerađivačkih kapaciteta s ciljem povećanja količine i vrijednosti proizvodnje i stvaranja dodane vrijednosti proizvoda, uvođenja novih i inovativnih tehnologija i metoda koje pridonose smanjenju negativnog utjecaja na okoliš, povećanju energetske učinkovitosti objekata i prilagodbi klimatskim promjenama.

- **Specifičnim ciljem 3.1. Omogućivanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima** te poticanje održivog razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica.

4.1.1.3. Usklađenost LRSR sa Strategijom pametne specijalizacije (S3)

Cilj 1 „Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture“ Prioriteti 1 i 2 i Cilj 2 „Održivi razvoj, zelena tranzicija uz očuvanje i valorizaciju prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja“, Prioritet 3 usklađeni su sa **Strategijom pametne specijalizacije do 2029. godine, Posebnim ciljem 3: Povećanje inovacijske učinkovitosti**, odnosno Posebnim pod-ciljem 3.2. Podrška digitalizaciji i zelenoj tranziciji poduzeća i Posebnim pod-ciljem 3.3. Poboljšanje vještina za inovacije na način da će se promicanjem aktivnosti istraživanja i inovacija te promicanjem partnerstva između znanstveno-istraživačkih organizacija/institucija i poduzetnika doprinijeti poboljšanju vještina za inovacije, povećati prodaja i pridonijeti očuvanju postojećih te otvaranju novih radnih mjesta za potporu zelenoj tranziciji.

4.1.2. Horizontalna načela

Definirani ciljevi, prioriteti i mjere LRSR usklađeni su s horizontalnim načelima te njihovo postizanje, kao i provedba predviđenih aktivnosti podrazumijevaju promicanje horizontalnih načela: promicanja ravnopravnosti žena i muškaraca, promicanja jednakih mogućnosti i nedeskriminacije, pristupačnost za osobe s invaliditetom i održivi razvoj. Doprinos promicanju horizontalnih načela postigao se prilikom definiranja procesa odabira projekata te kreiranju mjera.

Doprinos horizontalnom načelu održivog razvoja postići će se:

- Udovoljavanjem kriterija odabira Mjere 1.1., 2.1., 2.2. i 3.2. kojim se prednost daje projektima koji doprinose energetske i resursnoj učinkovitosti, odnosno onima koji pridonose ublažavanju klimatskih promjena, energetske učinkovitosti, smanjenju potrošnje vode, električne i termalne energije te korištenju obnovljivih izvora energije
- Provedbom aktivnosti u sklopu Mjera 3.1., 3.2. i 3.3. kojima je predviđena zaštita morskog okoliša i bioraznolikosti, poduzimanje akcija čišćenja morskog dna, edukacija javnosti o važnosti zaštite i obnove okoliša, unaprjeđenje znanja o morskome okolišu i druge aktivnosti kojima se doprinosi postizanju Cilja 2 LRSR.

Doprinos horizontalnim načelima promicanja ravnopravnosti žena i muškaraca te promicanja jednakih mogućnosti i nedeskriminacije postići će se udovoljavanjem kriterija odabira Mjere 1.1., 2.1. i 2.2. kojim se prednost daje projektima koji rezultiraju zapošljavanjem teže zapošljivih skupina, pritom se isto odnosi na mlade osobe bez radnog iskustva, dugotrajno nezaposlene osobe, starije osobe osobito žene iznad 54 godine, te pripadnike manjinskih skupina.

Osim navedenog, provedba predviđenih aktivnosti doprinijet će stvaranju novih i zadržavanju postojećih radnih mjesta, što je također navedeno kao kriterij prihvatljivosti mjera Cilja 1, što će pridonijeti sprječavanju depopulacije stanovništva, osobito na otocima. Također, u kriterijima odabira mjera unutar oba Cilja LRSR, navedeno je da se prednost daje prijaviteljima koji imaju sjedište na otocima na području LAGUR-a.

Doprinos horizontalnom načelu pristupačnosti za osobe s invaliditetom bit će ostvareno kroz udovoljavanje kriteriju za odabir kojim se prednost daje projektima koji predviđaju pristupačnost (i/ili uključenost) osobama s invaliditetom, što je navedeno u Mjerama 1.1., 2.1., 2.2., 3.2. i 3.3.

Osim toga, LAGUR će u svom daljnjem djelovanju, tijekom provedbe, praćenja i evaluacije LRSR-a, a osobito u provedbi mjera informiranja i komunikacije uzeti u obzir rodnu perspektivu, odnosno u verbalnom i vizualnom izražavanju voditi računa o rodnoj perspektivi, uključujući i jezični odabir terminologije; osigurati pravednu zastupljenost oba spola u komunikacijskim aktivnostima; komunikacija će, kad god je moguće, biti usmjerena na pripadnike oba spola.

4.2. Opis mjera LRSR

U ovom poglavlju su opisane mjere definirane radi postizanja predmetnih ciljeva, kao i glavne planirane aktivnosti i ciljane skupine korisnika, intenzitete potpora te osnovne uvjete i kriterije prihvatljivosti te kriterije odabira za svaku mjeru, koji će se detaljnije definirati natječajima koje će LAGUR raspisivati.

CILJ 1. Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture	
Prioritet 1. Jačanje kapaciteta i inovacija poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture te diversifikacija poduzetnika unutar gospodarskog ribolova	
M 1.1. Razvoj poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture	
OPIS MJERE:	<p>Mjera se odnosi na ulaganja kojima će se ojačati kapaciteti ribara, poduzetnika u ribarstvu i akvakulturi te prerađivača proizvoda ribarstva i akvakulture uz implementaciju inovacija i doprinos okolišnim ciljevima te poboljšanju uvjeta i sigurnosti na radu. Također su predviđena ulaganja kojima se omogućava diversifikacija i novi oblici prihoda ribara, poput razvoj komplementarnih djelatnosti uključujući ribolovni turizam, obrazovne aktivnosti o ribolovu i okolišne usluge u području ribolova, kao i ulaganja u nove i/ili modernizaciju postojećih objekata za preradu proizvoda ribarstva i akvakulture te ulaganja u jedinice akvakulture, ribarska plovila i izvan plovila.</p> <p>Predviđenim ulaganjima u sklopu mjere povećat će se ukupni prihodi, ojačati i unaprijediti gospodarska aktivnost, zadržati postojeća i/ili otvoriti nova radna mjesta, pozitivno doprinijeti smanjenju sezonalnosti u turizmu, povećanje korištenja OIE, energetske učinkovitosti Osim doprinosa održivom ribarstvu i akvakulturi, ulaganjima će se poboljšati kvaliteta i inovativnost proizvoda i procesa prerade proizvoda ribarstva i akvakulture, postići viša razina higijenskih, zdravstvenih, sigurnosnih i radnih uvjeta na plovilima.</p>
PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja i/ili rekonstrukcija i/ili opremanje objekata za preradu, i/ili skladištenje proizvoda ribarstva i akvakulture

	<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenje sustava upravljanja i organizacije, kontrole i sljedivosti • Ulaganja u poboljšanje kvalitete proizvoda i preradu nusproizvoda ribarstva i akvakulture • Uvođenje sustava koji omogućuju energetska i resursnu učinkovitost • Ulaganja u poboljšanje radnih, higijenskih i sigurnosnih uvjeta ribara i radnika u akvakulturi • Ulaganja u plovilo i izvan plovila koja dodaju dodatnu vrijednost proizvodima ribarstva te poboljšavaju kvalitetu ulova • Ulaganja u ne-ribolovnu opremu na ribarskim plovilima te izvan plovila za potrebe komplementarnih djelatnosti • Marketinške i promotivne aktivnosti • Izrada projektne dokumentacije (opći troškovi)
KORISNICI:	<ul style="list-style-type: none"> • Pravna ili fizička osoba koja je mikro, malo ili srednje poduzeće sukladno definiciji malih i srednjih poduzeća na način utvrđen u Preporuci Komisije 2003/361/EZ (SL L 124, 20.5.2003.)
KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti mora biti unutar ribarstvenog područja LAGUR-a „Lostura“ • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti rezultira povećanju broja radnih mjesta i/ili zadržavanju postojećih • Za ulaganja na plovilima, korisnik mora biti vlasnik/vlasnici važeće povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru ili ovlaštenik povlastice uz suglasnost vlasnika ribarskog plovila koje je predmet ulaganja • Ribarsko plovilo koje je predmet ulaganja mora biti upisano u registar ribarske flote RH • Ulaganje kojima se unaprjeđuje energetska učinkovitost ribarskih plovila može uključivati hidrodinamiku trupa plovila i pogonski sustav, osim zamjene ili modernizacije motora • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti ni na koji način ne rezultira povećanjem ribolovnog kapaciteta plovila, sposobnosti ribarskog plovila za pronalazak ribe, istraživački ribolov • Ulaganja temeljem prihvatljivih aktivnosti ne smiju se odnositi na ribarska plovila koja su obavljala ribolovne aktivnosti manje od 60 ribolovnih dana godišnje tijekom dvije kalendarske godine koje su prethodile godini podnošenja prijave • Detaljniji kriteriji prihvatljivosti bit će definirani natječajem LAGUR-a
KRITERIJI ODABIRA:	<p>Prednost se daje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prijaviteljima koji imaju sjedište na otocima na području LAGUR-a

	<ul style="list-style-type: none"> • Projektima koji rezultiraju povećanju broja radnih mjesta • Projektima koji rezultiraju zapošljavanjem teže zapošljivih skupina • Projektima koji predviđaju pristupačnost osobama s invaliditetom • Plovilima koja imaju raniju godinu izgradnje • Projektima koji pridonose energetske i resursnoj učinkovitosti • Ulaganjima koja podrazumijevaju razvoj digitalnih sadržaja i platformi te razvoj i primjenu digitalnih rješenja • Projektima koji pridonose: razvoju i uvođenju inovacija u ribolovu i akvakulturi • Projektima koja podrazumijevaju ostvarenje suradnje i partnerstva sa znanstveno-istraživačkim organizacijama te aktivnosti primijenjenog istraživanja i inovacija • Detaljniji kriteriji odabira bit će definirani natjecanjem LAGUR-a
<p>INTENZITET POTPORE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Intenzitet potpore iznosi 50% , odnosno može iznositi do 75% ukupno prihvatljivih troškova u slučaju da je cilj operacije koja se podupire poboljšavati zdravstvene, sigurnosne i radne uvjete na ribarskim plovilima • Intenzitet potpore iznosi 50% , odnosno može iznositi do 75% ukupno prihvatljivih troškova u slučaju da se operacijom podupiru inovativni proizvodi, procesi ili oprema u ribarstvu, akvakulturi i preradi • Intenzitet potpore iznosi 100% ukupno prihvatljivih troškova za operacije povezane s malim obalnim ribolovom

<p>CILJ 1. Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture</p>	
<p>Prioritet 2. Dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mjesta i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca</p>	
<p>M 2.1. Unaprjeđenje uvjeta stavljanja na tržište i promocija inovacije ribarstva i akvakulture</p>	
<p>OPIS MJERE:</p>	<p>Mjera podrazumijeva aktivnosti unaprjeđenja procesa stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture te pratećih procesa poput promocije kroz uspostavu novih ili unaprjeđenje nedovoljno razvijenih kanala prodaje i poboljšanje uvjeta za stavljanje na tržište. Svrha provedbe mjere je proširenje i nalaženje novih tržišta, povećanje dostupnosti proizvoda krajnjem kupcu, poboljšanja uvjeta za stavljanje na tržište te predstavljanja i promocije proizvoda kao i održivog ribarstva i akvakulture kao gospodarske grane. Mjera će se provoditi kroz ulaganja uspostave, unaprjeđenja i opremanja kanala prodaje i</p>

	<p>promocije proizvoda ribarstva i akvakulture. Na taj način će se povećati interes potencijalnih kupaca i dostupnost proizvoda, te stvoriti novi i/ili inovativni oblici prodaje proizvoda ribarstva i akvakulture, omogućiti otvaranje novih radnih mjesta i ostvariti pozitivan učinak na zdravlje i dobrobit lokalne zajednice.</p>
<p>PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja i/ili rekonstrukcija i/ili opremanje objekata u svrhu maloprodaje proizvoda ribarstva i akvakulture • Nabava i/ili opremanje mobilnih ribarnica (vozila, prikolice i sl.) • Nabava i/ili opremanje montažnih ribarnica (kontejnerskog tipa, mobilne kamene kućice i sl.) • Nabava i/ili opremanje mobilnih ugostiteljskih objekata • Ulaganja u nabavu i/ili opremanje male ribarske infrastrukture (mobilne dizalice i sl.) • Uvođenje sustava sljedivosti, kontrole kvalitete, unaprjeđenja oblika i načina pakiranja i drugih sustava kojima se poboljšava proces stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture • Aktivnosti ispitivanja i istraživanja tržišta i promocije (npr. strategije izlaska na tržište, određivanja cijena, analize tržišta, plana promotivne kampanje i sl.) • Marketinške i druge promotivne i inovativne aktivnosti (dizajn i izrada foto i video materijala, oglašavanja, plakata, letaka i drugih elemenata promotivne kampanje, izrada web stranice, web trgovine i drugog digitalnog sadržaja) • Izrada projektno- tehničke dokumentacije (opći troškovi)
<p>KORISNICI:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Javnopravna tijela, JLS, komunalna poduzeća, ustanove u javnom vlasništvu, udruge, zadruge • Pravna ili fizička osoba koja je mikro, malo ili srednje poduzeće sukladno definiciji malih i srednjih poduzeća na način utvrđen u Preporuci Komisije 2003/361/EZ (SL L 124, 20.5.2003.)
<p>KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti mora biti na ribarstvenom području LAGUR-a „Lostura“ • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti rezultira povećanju broja radnih mjesta i/ili očuvanju postojećih • Promotivne, informativne i komunikacijske kampanje ne smiju biti usmjerene na trgovačke marke • Detaljniji kriteriji prihvatljivosti bit će definirani natječajem LAGUR-a

KRITERIJI ODABIRA:	<p>Prednost se daje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prijaviteljima koji imaju sjedište na otocima na području LAGUR-a • Projektima koji pridonose energetske i resursnoj učinkovitosti • Projektima koji rezultiraju povećanju broja radnih mjesta • Projektima koji rezultiraju zapošljavanjem teže zapošljivih skupina • Projektima koji predviđaju pristupačnost osobama s invaliditetom, osobito informacijsko-komunikacijsku pristupačnost • Detaljniji kriteriji odabira bit će definirani natječajem LAGUR-a
INTENZITET POTPORE:	<ul style="list-style-type: none"> • Intenzitet potpore iznosi 50% , odnosno može iznositi do 75% ukupno prihvatljivih troškova u slučaju da se operacijom podupiru inovativni proizvodi, procesi ili oprema u ribarstvu i akvakulturi • Intenzitet potpore iznosi 100% ukupno prihvatljivih troškova za operacije povezane s malim obalnim ribolovom • Intenzitet potpore iznosi 100% ukupno prihvatljivih troškova za operacije kojima je korisnik javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa • Intenzitet potpore iznosi 50% , odnosno može iznositi do 100% ukupno prihvatljivih troškova u slučaju da operacija koja se podupire zadovoljava kriterij „zajedničkog interesa“ ili „zajedničkog korisnika“ za dodjelu većeg intenziteta potpore

CILJ 1. Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture	
Prioritet 2. Dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mjesta i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca	
M 2.2. Poticanje potrošnje ribe u vrtićima i školama	
OPIS MJERE:	<p>Mjera je usmjerena na ulaganja kojima će se stvoriti uvjeti za povećanje broja ribljih obroka u vrtićima i školama te ostvariti pozitivan učinak na zdravlje djece, stvaranje zdravih prehrambenih navika i dobrobit lokalne zajednice poticanjem svijesti o pravilnoj prehrani te nutritivnim blagodatima proizvoda ribarstva i akvakulture. Predviđena ulaganja sadrže snažnu edukativnu komponentu te predviđaju suradnju uključenih dionika radi ostvarivanja sinergijskog učinka.</p>
PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Opremanje vrtića i škola opremom za skladištenje i čuvanje te pripremu obroka od proizvoda ribarstva i akvakulture

	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada kuharice s receptima za obroke s proizvodima ribarstva i akvakulture, prilagođene za prehranu djece i pripremu u vrtićima i školama • Edukacija kuhara u odgojnim institucijama kroz radionice pripreme hrane • Troškovi usluga opskrbe namirnicama potrebnima za edukaciju sudionika • Izrada promotivnih materijala radi edukacije djece o dobrobitima zdrave prehrane s visokim udjelom ribe • Troškovi dizajna, lektoriranja, tiska i drugih troškova izrade promotivnih materijala • Izrada projektne tehničke dokumentacije
KORISNICI:	<ul style="list-style-type: none"> • JLS • Javne ustanove- vrtići i škole
KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti mora biti na ribarstvenom području LAGUR-a „Lostura“ • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti rezultira povećanju broja radnih mjesta i/ili očuvanju postojećih • Promotivne, informativne i komunikacijske kampanje ne smiju biti usmjerene na trgovačke marke • Detaljniji kriteriji prihvatljivosti bit će definirani natječajem LAGUR-a
KRITERIJI ODABIRA:	<p>Prednost se daje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prijaviteljima koji imaju sjedište na otocima na području LAGUR-a • Projektima koji zajednički provode prijavitelj i partner • Projektima kojima se povećava mjesečni broj obroka od ribarstva i akvakulture • Projektima koji pridonose energetske i resursnoj učinkovitosti • Projektima koji rezultiraju povećanju broja radnih mjesta • Projektima koji rezultiraju zapošljavanjem teže zapošljivih skupina • Projektima koji predviđaju pristupačnost osobama s invaliditetom, osobito informacijsko-komunikacijsku pristupačnost • Detaljniji kriteriji odabira bit će definirani natječajem LAGUR-a
INTENZITET POTPORE:	<ul style="list-style-type: none"> • Intenzitet potpore iznosi 100% ukupno prihvatljivih troškova budući da ulaganja kroz ovu mjeru udovoljavaju kriterij „od zajedničkog interesa“ za dodjelu većeg intenziteta potpore na način da rezultiraju stvaranjem zdravih navika kod najmlađih dionika s ribarstvenog područja i dugoročno doprinose povećanju potrošnje

	<p>proizvoda ribarstva i akvakulture što je potreba na nacionalnoj i lokalnoj razini</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intenzitet potpore iznosi 100% ukupno prihvatljivih troškova za operacije kojima čiji je korisnik javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa iz članka
--	---

CILJ 2. Održivi razvoj, zelena tranzicija uz očuvanje i valorizaciju prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja	
Prioritet 3. Zaštita prirodnih resursa i valorizacija kulturne baštine kao preduvjeta održivog razvoja ribarstvenog područja	
M 3.1. Zaštita morskog okoliša i bioraznolikosti	
OPIS MJERE:	<p>Cilj mjere je poduzimanjem akcija čišćenja, skupljanja izgubljene ribolovne opreme i alata te morskog otpada, postavljanjem opreme i aktivnostima kontinuiranog zbrinjavanja i odvajanja otpada na priobalju i plažama, aktivnostima ponovne uporabe i/ili reciklaže prikupljenog otpada, ulaganjima kojima je omogućeno sprječavanje onečišćenja, kao i edukacijama i podizanjem svijesti zainteresirane javnosti, ribara, djece i turista o važnostima zaštite i obnove bioraznolikosti i ekosustava, pridonijeti zaštiti prirode i okoliša, osobito mora, priobalja i rijeka ribarstvenog područja LAGUR-a, kao najvažnijeg resursa i nositelja gospodarske i društvene aktivnosti zajednice.</p>
PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivnosti organiziranja akcija čišćenja morskog dna i/ili priobalja (oprema za sakupljanje i zbrinjavanje morskog otpada, nabava opreme i materijala potrebnog za čišćenje podmorja i priobalja i sl.) • Troškovi opreme i troškovi zbrinjavanja i odvajanja otpada na priobalju i plažama • Ulaganja povezana sa prevencijom i sanacijom onečišćenja podmorja i/ili priobalja kako bi se osigurala veća efikasnost u sprječavanju i umanjenju posljedica različitih ekoloških katastrofa i havarija (višenamjenska plovila, uređaji za automatsko prikupljanje plutajućeg otpada i sl.) • Osmišljavanje i organiziranje edukativnih/promotivnih kampanja, sajmovi, koncerata i drugih javnih događanja (troškovi angažmana profesionalnih umjetnika, animatora i sl., troškovi osmišljavanja i izrade edukativnih materijala i sl.)

	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganja u marketinške aktivnosti (komunikacijski i/ili marketinški plan, dizajn, lektoriranje, prijevod, logo, izrada foto i video materijala, izrada promidžbenog materijala, i sl.) • Izrada projektne dokumentacije (opći troškovi)
KORISNICI:	<ul style="list-style-type: none"> • JLS • Komunalna poduzeća, ustanove u javnom vlasništvu, JVP • Turističke zajednice • Udruge, ronilački klubovi, ronilački centri
KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti mora biti unutar ribarstvenog područja LAGUR-a „Lostura“ • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti se mora odnositi na teme s ciljem jačanja i iskorištavanja prednosti koje se odnose na okoliš u ribarstvenim i akvakulturnim područjima, uključujući i operacije za ublažavanje klimatskih promjene • Detaljniji kriteriji prihvatljivosti bit će definirani natječajem LAGUR-a
KRITERIJI ODABIRA:	<p>Prednost se daje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektima koje doprinosi očuvanju okoliša (ublažavanju klimatskih promjena) • Projektima koji osiguravaju uključenost lokalne zajednice u provedbu aktivnosti • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti rezultira sinergijskim učinkom i suradnjom • Projektima koji rezultiraju iskorištavanjem prikupljenog otpada kao resursa • Projektima koji uključuju provedbu edukativnih aktivnosti • Detaljniji kriteriji odabira bit će definirani natječajem LAGUR-a
INTENZITET POTPORE:	<ul style="list-style-type: none"> • Intenzitet potpore iznosi 50% , odnosno može iznositi do 100% ukupno prihvatljivih troškova u slučaju da operacija koja se podupire zadovoljava kriterij „zajedničkog interesa“ ili „zajedničkog korisnika“ za dodjelu većeg intenziteta potpore • Intenzitet potpore iznosi 100% ukupno prihvatljivih troškova za operacije kojima je korisnik javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa.

CILJ 2. Održivi razvoj, zelena tranzicija uz očuvanje i valorizaciju prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja

Prioritet 3. Zaštita prirodnih resursa i valorizacija kulturne baštine kao preduvjeta održivog razvoja ribarstvenog područja

M 3.2. Stvaranje turističkih sadržaja povezanih s ribarstvom	
OPIS MJERE:	Mjera je usmjerena prema valorizaciji prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja kroz uspostavu infrastrukture i edukativnog sadržaja u svrhu promocije zaštite okoliša, unaprjeđenja znanja lokalne zajednice i drugih zainteresiranih skupina o morskome okolišu, lokalnoj tradiciji i kulturnoj baštini.
PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja i/ili rekonstrukcija i/ili adaptacija i/ili opremanje muzeja, tematskih, edukativnih/ interpretacijskih/multimedijalnih centara • Gradnja/rekonstrukcija/opremanje/uređenje javne infrastrukture i društvenih domova za ribare u cilju valorizacije ribarske tradicije i baštine • Gradnja/rekonstrukcija/opremanje/uređenje dječjeg tematskog parka i tematskih staza ciljem valorizacije i promicanja materijalne i nematerijalne lokalne baštine temeljene na ribarstvu, marikulturi i životu u sinergiji s morem • Podizanje znanja i educiranosti lokalne zajednice kroz dizajn i postavljanje edukativnih i/ili interaktivnih tabela i sličnih objekata, uključujući korištenje moderne tehnologije, proširene stvarnosti i drugih digitalnih rješenja i sl. • Marketinške i druge promotivne aktivnosti (dizajn i izrada foto i video materijala, oglašavanja, plakata, letaka i drugih elemenata promotivne kampanje) • Izrada projektno-tehničke dokumentacije (opći troškovi)
KORISNICI:	<ul style="list-style-type: none"> • JLS • Ustanove u javnom vlasništvu • Udruge, zadruge • Pravna ili fizička osoba koja je mikro, malo ili srednje poduzeće sukladno definiciji malih i srednjih poduzeća na način utvrđen u Preporuci Komisije 2003/361/EZ (SL L 124, 20.5.2003.)
KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Lokacija ulaganja mora biti na ribarstvenom području LAGUR-a „Lostura“ • Ulaganje temeljem ovih aktivnosti mora se odnositi na teme promoviranja društvene dobrobiti, prirodne i kulturne baštine, uključujući ribarstvenu, akvakulturnu i pomorsku kulturnu baštinu ribarstvenog područja • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti rezultira povećanju broja radnih mjesta i/ili očuvanju postojećih • Promotivne, informativne i komunikacijske kampanje ne smiju biti usmjerene na trgovačke marke

	<ul style="list-style-type: none"> • Detaljniji kriteriji prihvatljivosti bit će definirani natječajem LAGUR-a
KRITERIJI ODABIRA:	<p>Prednost se daje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektima koji rezultiraju podizanjem svijesti lokalne zajednice o važnosti očuvanja i zaštite morskog okoliša • Ulaganjima koja podrazumijevaju razvoj digitalnih sadržaja i platformi te razvoj i primjenu digitalnih rješenja • Projektima koji pridonose energetske i resursnoj učinkovitosti • Ulaganjima koja uključuju partnerstvo i međusektorsku suradnju • Projektima koji predviđaju pristupačnost osobama s invaliditetom, osobito informacijsko-komunikacijsku i pristupačnost građevinama • Detaljniji kriteriji odabira bit će definirani natječajem LAGUR-a
INTENZITET	<ul style="list-style-type: none"> • Intenzitet potpore iznosi 50% , odnosno može iznositi do 100% ukupno prihvatljivih troškova u slučaju da operacija koja se podupire zadovoljava kriterij „zajedničkog interesa“ ili „zajedničkog korisnika“ za dodjelu većeg intenziteta potpore • Intenzitet potpore iznosi 100% ukupno prihvatljivih troškova za operacije kojima je korisnik javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa.

CILJ 2. Održivi razvoj, zelena tranzicija i očuvanje prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja	
Prioritet 3. Zaštita prirodnih resursa i valorizacija kulturne baštine kao preduvjeta održivog razvoja ribarstvenog područja	
M 3.3. Ribarske manifestacije i ribarska natjecanja	
OPIS MJERE:	<p>Mjera je usmjerena prema valorizaciji i promociji kulturne baštine i tradicije ribarstva te unaprjeđenja znanja o lokalnoj tradiciji kroz organizaciju javnih manifestacija, festivala i ribarskih natjecanja čime će se doprinijeti prepoznatljivosti i jačanju turističkog proizvoda ribarstvenog područja na širem području, kao i decentralizaciji manifestacija prema manjim sredinama i promociji sportskog života i natjecateljskog duha te stvaranju novog turističkog sadržaja.</p>
PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Osmišljavanje i organizacija manifestacija s ciljem promocije i prodaje proizvoda ribarstva i akvakulture, prikaza običaja, ribarskih natjecanja i tradicijskih regata • Najam opreme za prezentaciju proizvoda ribarstva i lokalnih proizvoda te glazbeno-scenske nastupe • Trošak honorara izvođača, animatora, voditelja manifestacije

	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganja u marketinške i druge promotivne aktivnosti (dizajn, lektoriranje, logo, izrada foto i video materijala, trošak oglašavanja putem oglasa, TV i radio spotova, trošak izrade plakata, letaka, majice, kape i sl.) • Izrada digitalnih rješenja i konzumacije digitalnog sadržaja (npr. izrada aplikacije, web stranice i sl.) • Izrada projektne dokumentacije (opći troškovi) -
KORISNICI:	<ul style="list-style-type: none"> • JLS • Javne ustanove • TZ • Organizacije civilnog društva, udruge, zadruge, športska ribolovna društva
KRITERIJI PRIHVATLJIVOSTI:	<ul style="list-style-type: none"> • Lokacija ulaganja mora biti na ribarstvenom području LAGUR-a „Lostura“ • Manifestacije i ribarska natjecanja se mogu održavati samo unutar ribarstvenog područja LAGUR-a „Lostura“ • Ulaganje temeljem ovih aktivnosti mora se odnositi na teme promoviranja društvene dobrobiti, tradicije i kulturne baštine ponudu ribarstvenog područja • Ulaganje temeljem prihvatljivih aktivnosti rezultira povećanju broja radnih mjesta i/ili očuvanju postojećih • Promotivne, informativne i komunikacijske kampanje ne smiju biti usmjerene na trgovačke marke • Detaljniji kriteriji prihvatljivosti bit će definirani natječajem LAGUR-a
KRITERIJI ODABIRA:	<p>Prednost se daje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prijaviteljima koji imaju sjedište na otocima na području LAGUR-a • Ulaganjima koja podrazumijevaju razvoj digitalnih sadržaja i platformi te razvoj i primjenu digitalnih rješenja • Projektima koji predviđaju pristupačnost osobama s invaliditetom, osobito informacijsko-komunikacijsku pristupačnost • Manifestacijama koje predviđaju mjeru sprječavanja onečišćenja i/ili zbrinjavanja otpada • Manifestacijama koje imaju edukativan sadržaj i njeguju društvenu, tradicijsku baštinu područja • Detaljniji kriteriji odabira bit će definirani natječajem LAGUR-a
INTENZITET	<ul style="list-style-type: none"> • Intenzitet potpore iznosi 50% , odnosno može iznositi do 100% ukupno prihvatljivih troškova u slučaju da operacija koja se

	<p>podupire zadovoljava kriterij „zajedničkog interesa“ ili „zajedničkog korisnika“ za dodjelu većeg intenziteta potpore</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intenzitet potpore iznosi 100% ukupno prihvatljivih troškova za operacije kojima je korisnik javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa.
--	--

5. UPRAVLJANJE, PRAĆENJE I EVALUACIJA LRSR

U ovom poglavlju opisani su mehanizmi upravljanja, praćenja i evaluacije LRSR te ljudski i financijski kapaciteti kojima raspolaže LAGUR za uspješnu i kvalitetnu provedbu LRSR u Programskom razdoblju 2021.-2027..

5.1. Opis sposobnosti za provedbu LRSR

5.1.1. Organizacijska struktura lokalne inicijative

LAGUR „Lostura“ je osnovan sa svrhom poticanja razvitka kroz sudjelovanje u projektima vođenima zajednicom te povezujući gospodarski, civilni i javni sektor, LAGUR danas djeluje kao nositelj održivog razvoja ribarstva svog područja. Glavni zadatak i cilj djelovanja je poticanje provedbe LRSR, određivanjem prioriteta za razvoj ribarstva, akvakulture, marikulture; promicanjem i provedbom projekata kako bi se ostvarili ciljevi udruge. LAGUR svojim djelovanjem teži jačanju gospodarstva, održavanju radnih mjesta i dodatnom zapošljavanju, očuvanju prirodnih vrijednosti, a ujedno doprinoseći zaštiti i dodavanju vrijednosti proizvodima ribarstva. Osim toga, LAGUR pruža potrebna znanja i informacije za napredak u razvoju ribarskog gospodarstva i lokalne zajednice, a sve u skladu s održivim razvojem ribarstvenog područja.

LAGUR „Lostura“ je uspostavljen kao organizacija civilnog društva, neprofitnog karaktera koja okuplja različite predstavnike javnog, civilnog i gospodarskog sektora. LAGUR broji ukupno 16 članova te uključuje prostor od 6 priobalnih jedinica lokalne samouprave jugoistočnog dijela Zadarske županije (Biograd na Moru, Pakoštane, Sveti Filip i Jakov, Tkon, Pašman i Sukošan).

Tablica 18. Struktura članova LAGUR-a „Lostura“ prema pripadnosti sektorima

Sektor	Broj članova	Udio
Javni sektor - JLS	6	37,5 %
Civilni sektor - udruge	3	18,8 %
Gospodarski sektor ribarstva – 4 d.o.o., 2 obrta i 1 ribarska proizvođačka zadruga	7	43,7%
UKUPNO	16	100%

Izvor: Podaci LAGUR-a „Lostura“, vlastita obrada

Prema Statutu Udruge, upravljačku strukturu LAGUR-a čine:

- **Skupština**- najviše tijelo udruge i sastoji se od 16 članova iz javnog, civilnog i gospodarskog sektora. Skupština donosi Statut, usvaja plan rada i financijski plan za sljedeću kalendarsku godinu, usvaja izvješće o radu i godišnja financijska izvješća, bira i razrješava Predsjednika, članove Upravnog odbora, Voditelja i Likvidatora udruge, određuje iznose godišnjih članarina te obavlja druge poslove utvrđene Statutom. Redovna skupština održava se najmanje jednom godišnje, a izborna svake 4 godine.
- **Upravni odbor**- upravljačko tijelo Udruge koje broji 9 članova. Upravni odbor brine o informiranju članova i javnosti, podnosi Skupštini izvješće o radu udruge i godišnja financijska izvješća za prethodnu godinu, utvrđuje prijedlog financijskog plana i završnog računa Udruge, odlučuje o osnivanju drugih organizacijskih oblika Udruge, imenuje članove radnih skupina, donosi odluku o pokretanju pripremnih aktivnosti u za objavu natječaja/javnog poziva, odobrava konačni tekst istih, i donosi druge odluke vezane za provedbu postupka provedbe decentralizirane raspodjele financijskih sredstava iz javnih izvora kojima upravlja Udruga te obavlja druge poslove koje odredi Skupština.
- **Predsjednik**- ujedno i predsjednik Upravnog odbora i Skupštine. Predsjednik udruge zastupa i predstavlja Udrugu, odgovara za zakonitost rada, vodi poslove Udruge sukladno odlukama Skupštine, saziva i predsjedava sjednicama Skupštine, sklapa ugovore i poduzima druge pravne radnje u ime i za račun Udruge te obavlja druge poslove određene Statutom te druge poslove koje mu povjeri Skupština ili Upravni odbor.
- **Voditelj**- vodi popis članova i odgovara za zakonitost rada Udruge, koordinira izradu Lokalne razvojne strategije u ribarstvu za područje LAGUR-a te obavlja druge poslove u skladu sa zakonom, statutom i aktima udruge
- **Likvidator**- fizička ili pravna osoba koja nije član Udruge i koja je upisana u registar udruga, zastupa Udrugu u postupku-likvidacije te se otvaranjem likvidacijskog postupka upisuje u registar udruga kao osoba ovlaštena za zastupanje Udruge do okončanja postupka likvidacije i brisanja Udruge iz registra udruga.

5.1.2. Ljudski kapaciteti za provedbu LRSR

LAGUR „Lostura“ trenutno ima zaposlena tri djelatnika na puno radno vrijeme. Predsjednik LAGUR-a obavlja izvršne funkcije, a bira ga Skupština na razdoblje od četiri godine s mogućnosti ponovnog izbora. Predsjednik saziva i predsjedava sjednicama Skupštine i Upravnog odbora, priprema nacrt godišnjeg Programa rada i Financijski plan, vodi popis članova, zajedno s članovima UO priprema prijedloge izmjena i dopuna Statuta i obavlja druge poslove određene Statutom LAGUR-a. Predsjednik LAGUR-a raspolaže višegodišnjim radnim iskustvom, znanjem i vještinama iz područja sektora ribarstva te je vrlo dobro upoznat sa svim problemima s kojim se dionici sektora ribarstva suočavaju te potrebama i prilikama poduzetnika za rast i razvoj poslovanja u sektoru ribarstva i akvakulture. Svojim iskustvom predstavlja aktivnog člana i sudjeluje u svim važnim pitanjima održivog rasta i razvoja LAGUR područja. Sudjelovao je u izradi Lokalne razvojne strategije u ribarstvu LAGUR-a za Programsko razdoblje 2014.-2020. godine.

Operativni rad LAGUR-a je povjeren uredu, odnosno zaposlenicima koji posjeduju odgovarajuća stručna znanja i iskustvo. U LAGUR-u zaposlene su tri osobe: voditeljica, zamjenik voditeljice i stručna suradnica.

Voditeljica LAGUR-a brine o provođenju planova i programa, osigurava cjelokupno upravljanje radi postizanja zadanih ciljeva te obavlja administrativne i tehničke poslove. Raspolaze s dugogodišnjim iskustvom na izradi i provedbi nacionalnih i EU projekata te posjeduje iskustvo u provedbi LRSR za programsko razdoblje 2014.-2020. godine stoga će i u budućem radu LAGUR-a njezina znanja i iskustva biti od iznimnog značaja.

Zamjenica voditeljice je zadužena za pripremu i obradu svih podataka potrebnih za provedbu Lokalne razvojne strategije u ribarstvu, pružanje administrativne podrške u izvršavanju svih procesa rada, brine o provedbi lokalne razvojne strategije za područje LAGUR-a.

Stručna suradnica je zadužena za dnevne uredske poslove, komunikaciju s partnerima i suradnicima, pomoć pri promoviranju projekata i aktivnosti. Pored navedenih poslova, zaposlenici LAGUR-a imaju, kao temeljnu, zadaću provedbe LRSR te provođenje CLLD pristupa.

Kroz razdoblje djelovanja LAGUR-a zaposlenici LAGUR-a prisustvovali su brojnim radionicama u svrhu izgradnje i jačanja svojih kapaciteta čime su stekli zavidna znanja u području ribarstvenog razvoja, zakonske regulative, pripremi i provedbi projekata te strateškog planiranja. Stečena znanja i iskustvo su animacijskim aktivnostima, putem edukacija, radionica i savjetovanja prenosili na stanovništvo područja LAGUR-a, u svrhu podizanja gospodarske aktivnosti područja u svim segmentima, korištenja bespovratnih sredstava, umrežavanja te upoznavanja s mogućnostima koje se nude iz OP, a u narednom razdoblju poslovanja planirano je pohađanje dodatnih seminara i edukacija s čime će se dodatno proširiti vještine i znanja djelatnika nužnih za što kvalitetnije animiranje lokalnog stanovništva.

5.1.3. Partnerstvo i uključenost lokalnih dionika u razvoj i provedbu LRSR

Proces izrade LRSR započeo je početkom 2023. godine te je trajao do kraja listopada 2023. godine, a temeljio se na edukativno-participativnoj metodologiji rada. U razvoj i provedbu LRSR predviđeno je jasno tripartitno partnerstvo koji uključuje partnerstvo na lokalnoj razini, uključujući lokalne gospodarske dionike, građane i javni sektor u izradi i provedbi lokalne strategije kojima je zadatak provoditi održivu budućnost njihovog područja. Dva su osnovna cilja navedene metodologije:

- doprinijeti povećanju interesa i kompetencija dionika iz javnog, civilnog i privatnog sektora za zajedničko donošenje razvojnih odluka;
- povećati razinu njihova sudjelovanja u definiranju razvojne politike LAGUR područja.

S obzirom na to da proces implementacije LRSR mora biti zasnovan na suradnji s lokalnim dionicima i partnerstvu te interaktivan i otvoren proces, LAGUR je izradio plan uključenosti lokalnih dionika i ljudskih kapaciteta u buduće predviđene aktivnosti te će u narednom razdoblju intenzivirati međusektorsku suradnju različitih partnera, radit će na jačanju dijaloga i suradnje između različitih dionika u ribarstvu, koji nemaju iskustvo zajedničkog rada.

U svojem radu primjenjivat će načelo „odozdo prema gore“ s ciljem uključivanja svih dionika iz javnog i privatnog sektora što će doprinijeti kvalitetnom razvoju ideja i mogućih rješenja. Navedeno načelo ostvarit će se promicanjem bliske suradnje među jedinicama lokalne samouprave, poduzetnicima (ribarima, uzgajivačima), znanstveno-istraživačkim institucijama i udrugama koja predstavljaju civilno društvo, a koja su relevantna za LAGUR područje. LAGUR će u svom daljnjem radu nastaviti poticati raznolikosti i različitosti, otvorenosti i inovativnosti, tolerancije i jednakosti te jednakih mogućnosti za sve.

Osnovne aktivnosti uključenosti lokalnih dionika obuhvaćaju:

- **Web stranica LAGUR-a** gdje će se redovito objavljivati sve obavijesti i novosti o tekućim aktivnostima i pozivi lokalnim dionicima na suradnju. Redovito će se ažurirati sve informacije vezane uz provedbu LRSR. Za redovito ažuriranje obavijesti biti će zaduženi zaposlenici LAGUR-a.
- **Društvene mreže** će biti moderan i aktualan način komunikacije s javnosti gdje će biti uspostavljena redovita i svakodnevna komunikacija s dionicima. Za redovito ažuriranje obavijesti biti će zaduženi zaposlenici LAGUR-a, kontinuirano.
- **Medijske objave** koje će biti korištene kao povremeni instrument informiranja javnosti o aktivnostima LAGUR-a u svrhu lokalnog i regionalnog utjecaja i pokrivenosti. LAGUR će slati medijske objave i pozive medijima za praćenje važnih aktivnosti te će putem medija upućivati pozive za uključenje. Aktivnosti medijskih objava izvršavat će zaposlenici LAGUR-a, po potrebi.
- **Sastanci s dionicima** će biti organizirani najmanje jednom godišnje s najvažnijim lokalnim dionicima u svrhu predstavljanja i rasprava o projektnim aktivnostima, problemima, mogućnostima za suradnju i sl., a biti će organizirani prema prioritnim područjima koji su LRSR-om prepoznata kao najvažnija pa će tako biti usmjereni na povezivanje ribara, uzgajivača, znanstveno-istraživačkih institucija i sl. Pozive na sastanke pripremat će i dostavljati zaposlenici LAGUR-a svim uključenim lokalnim dionicima. Zaključci sa sastanka biti će dostavljeni svim uključenim lokalnim dionicima.
- **Godišnje izvješće** koje će izrađivati zaposlenici LAGUR-a, do kraja siječnja svake godine, a koje će sadržavati sve bitne informacije o poduzetim aktivnostima i postignutim rezultatima. Sadržavati će i sažeti plan rada za naredno jednogodišnje razdoblje vodeći se naravno aktivnostima koje su određene LRSR-om kao prioritetne. Provedba planiranih aktivnosti pratit će se na godišnjoj razini, što će omogućiti redovito vrednovanje postignuća projekata financiranih putem LRSR. Izvješće će biti i javno dostupno.

5.1.4. Iskustva lokalne inicijative iz prethodnog razdoblja

Djelatnici LAGUR-a raspolažu s velikim iskustvom u izradi i provedbi projekata iz nacionalnih i EU izvora. Donedavni voditelj LAGUR-a je ujedno bio i dugogodišnji voditelj Lokalne akcijske grupe „Laura“ te je kao nositelj ili suradnik LAG-a je sudjelovao na projektima iz sektora turizma, iz programa „Europa za građane te projektima iz programa „Mladi na djelu“ i „Erasmus +“. Također, posjeduje iskustvo u organizaciji manifestacija stečeno je kroz organizaciju tri LAG Summer festivala u razdoblju od 2013. do 2015. godine, te organizacijom manifestacije International Fishing Expo 2016. godine koja je sufinancirana sredstvima Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo 2014-2020 u okviru pilot projekta iz mjere III.1. „Pripremna potpora“. Sudionici International fishing expo sajma mogli prisustvovati velikom broju inozemnih i domaćih sudionika koji su izlagali proizvode ribarstva i ribarske opreme te na taj način podigli svijest lokalnog stanovništva o važnosti sektora ribarstva za lokalno područje FLAG-a. Sajan je u tri dana održavanja posjetilo preko 5.000 posjetitelja.

Uz uspješno vođenje LAGUR-a i provedbu LRSR u programskom razdoblju 2014. do 2020. godine dotadašnjeg voditelja, nova voditeljica je u protekle tri (3) godine stekla iskustvo i znanja u pripremi i provedbi natječaja iz EU fondova te provedbi LRSR 2014.-2020., a koja će moći iskoristiti kako bi osigurala uspješnu provedbu LRSR u novom programskom razdoblju.

LAGUR-u „Lostura“ su 2016. godine odobrena sredstva u iznosu od 770.000,00 kn kroz Mjeru III.1. Pripremna potpora. Iz navedenih sredstava financirana je izrada LRSR za programsko razdoblje 2014.-2020., troškovi rada te za provedba prethodno navedenog pilot projekt „International Fishing Expo“.

Odlukom Uprave ribarstva iz 2017. godine LAGUR-u Lostura su dodijeljena ukupna sredstva za provedbu LRSR 2014.-2020. u iznosu od 2.116.000,00 eura. Iznos javne potpore za provedbu mjera iznose 1.587.000,00 eura, a iznos javne potpore za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR iznose 529.000,00 eura. LAGUR Lostura je u periodu od 2019. do 2022. godine proveo sedam LAGUR natječajja, od čega dva natječajja za Mjeru 1.1. „Skraćivanje lanaca opskrbe“, jedan natječaj za Mjeru 1.2. „Poticanje potrošnje ribe u vrtićima“, jedan natječaj za Mjeru 2.1. „Razvoj ribolovnog turizma“, jedan natječajja za Mjeru 3.1. „Stvaranje turističkih sadržaja povezanih sa ribarstvom“ te dva natječajja za Mjeru 3.2. „Ribarske manifestacije i aktivno sudjelovanje turista u pripremi hrane“.

Kao rezultat provedbe sedam LAGUR natječajja odabrano je 15 projekata, a za koje je odobrena potpora u ukupnom iznosu od 1.483.808,09 eura. Dosad je ukupno isplaćeno osam (8) projekata, dok su ostalih osam (8) projekata još u provedbi ili u procesu obrade.

LAGUR Lostura je u 2021. godini izradio Izvještaj o evaluaciji LRSR 2014.-2020. u kojem su predstavljeni rezultati provedenog postupka mid-term evaluacije te preporuke za završni dio tekućeg razdoblja, ali i preporuke za pripremu nove LRSR za razdoblje 2021.-2027. Postupkom mid-term evaluacije procjenjivo se utjecaj, učinkovitost, djelotvornost i relevantnost poduzetih mjera na području koje pokriva LAGUR „Lostura“.

Učinkovitost upravljanja provedbom LRSR, u segmentu u kojem je LAGUR imao utjecaja, bila je jako dobra. Većina projekata prijavljenih na LAGUR natječaje bila je uspješna, što se izravno može povezati sa odlično odrađenim animacijskim aktivnostima. Izlazni pokazatelji nisu u potpunosti ostvareni, s obzirom da je većina odobrenih projekata u fazi provedbe. Pod realnom pretpostavkom da svi odabrani projekti budu provedeni i na kraju isplaćeni, većina planiranih pokazatelja biti će ostvarena.

5.1.5. Financijski kapaciteti za provedbu LRSR

Financijski kapaciteti LAGUR-a „Lostura“ za provedbu LRSR u narednom razdoblju proizlaze iz nekoliko izvora financiranja, od kojih su najznačajniji:

1. Odobrena javna potpora za provedbu i upravljanje LRSR 2021.-2027.
2. Prihodi od godišnjih članarina članova LAGUR-a
3. Donacije i potpore iz različitih proračunskih izvora.
4. Bespovratna sredstva iz drugih izvora

Iznos članarine određuje Skupština, kao najviše tijelo udruge, a o istome se raspravlja prilikom donošenja financijskog plana za narednu kalendarsku godinu kada se predlaže iznos članarina za sektore zastupljene u članstvu udruge te se glasanjem na Skupštini odlučuje o prijedlogu. Za 5 općina i 1 grad je određena godišnja članarina u ukupnom iznosu od 9.360,00 EUR.

LAGUR se planira javiti i na Javni poziv Ministarstva poljoprivrede, Uprave ribarstva za dodjelu državne potpore male vrijednosti u segmentu toplovodnog uzgoja slatkovodnih riba, prerade proizvoda ribarstva i lokalnih akcijskih skupina u ribarstvu za dodjeljivanje bespovratnih sredstava u iznosu od 9.290,60 eura koji se objavljuje svake godine.

Prema tome, ukupni planirani iznos godišnjih prihoda bez PRR potpore bi iznosio 18.650,60 EUR. Detaljniji indikativan prikaz financijskih kapaciteta, odnosno prihoda i rashoda, dan je u tablici u Prilogu 7.

5.2. Opis postupaka pripreme natječaja i odabira projekta

Postupak pripreme i objave natječaja te odabira projekata na razini LAGUR-a indikativno je opisan u LRSR te će se detaljan opis postupka odabira zajedno sa korisnicima i kriterijima u okviru mjera, detaljno definirati u natječaju LAGUR-a sukladno LRSR, Pravilnikom i Smjernicama za provedbu LRSR.

Zadaća LAGUR-a je pripremanje i objavljivanje natječaja te izrađivanje nediskriminirajućih i transparentnih postupaka odabira i kriterija za odabir projekata, a postupak je detaljnije opisan u nastavku.

5.2.1. Uspostava i uloga tijela za odabir projekata

Upravni odbor (UO) LAGUR-a će najkasnije do objave prvog natječaja LAGUR-a imenovati povjerenstvo za ocjenjivanje projekata, tj. Ocjenjivački odbor (OO) koji se može sastojati od članova, zaposlenika LAGUR-a i vanjskih stručnjaka. Uz OO, važnu ulogu će imati i Služba za provedbu, praćenje i evaluaciju LAGUR-a (Služba) koju će činiti zaposlenici LAGUR-a na čelu s voditeljicom, a čiji zadatak će biti cjelokupna koordinacija upravljanja LRSR, objava natječaja, odabir projekata kojima će biti odobreno sufinanciranje, komunikacija s Upravljačkim tijelom (UT), provedba kontrole na terenu te ostali poslovi tajništva prema UO i Skupštini. Služba je zadužena je pripremu svih dokumenata potrebnih za pripremu i objavu natječaja te odabir projekata, sukladno Internom priručniku procedura.

Nakon imenovanja članova OO, zaposlenici LAGUR-a koji su sudjelovali u izradi LRSR-a, internih procedura i internih dokumenata će provesti edukaciju članova OO u svrhu jačanja kapaciteta lokalnih sudionika za izradu i provedbu operacija u okviru LRSR, uključujući poticanje njihovih sposobnosti upravljanja projektima. U slučaju potrebe za specifičnim vještinama i znanjima u ocjenjivanju projekata ugovorit će se vanjski stručnjaci koji će provesti potrebno osposobljavanje članova OO ili neposredno sudjelovati u radu OO. U svrhu osiguranja transparentne, neovisne i nepristrane provedbe postupka odabira operacija od strane OO i izbjegavanja sukoba interesa između članova OO i nositelja projekata, svaki član OO će potpisati Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti.

Nakon provedenog postupka ocjenjivanja operacija od strane Ocjenjivačkog odbora te odabira/odbijanja od strane Upravnog odbora, LAGUR će izdati Odluke o odabiru/odbijanju korisnicima koje će proslijediti prijaviteljima, te izraditi Izvještaj o provedenom postupku odabira.

Skupština će vršiti kontrolu i nadzor nad radom Službe, OO i UO, s ciljem sprečavanja i otkrivanja eventualnih nepravilnosti postupka te izbjegavanja sukoba interesa. Svi članovi Skupštine imaju pravo biti obaviješteni o svim fazama odabira, ali ne i utjecati na odluke. Odluke moraju biti objektivne i temeljene isključivo na propisanim kriterijima odabira koji su sastavni dio LRSR-a i objavljenog natječaja LAGUR-a.

5.2.2. Način odabira projekata

Objava natječaja

Zaposlenici LAGUR-a će, sukladno Internom priručniku procedura, pripremiti tekst natječaja koje objavljuje LAGUR, kao i Upute za korisnike mjera predviđenih u ovoj LRSR. UO FLAG-a imenuje članove OO i njihove zamjene. Tekst natječaja sa jasno naznačenim rokovima, uvjetima podnošenja, tipu operacije, prihvatljivim aktivnostima, iznosu i intenzitetu javne potpore, obveznom dokumentacijom i načinu dostave, kriterijima odabira i prihvatljivosti i bodovanjem će odobriti Upravni odbor FLAG-a i FLAG će objaviti na mrežnim stranicama. Nakon objave, djelatnici FLAG-a će početi provoditi kratke radionice sa potencijalnim podnositeljima. Postupak odabira projekata se sastoji od administrativne kontrole projekata, ocjenjivanja projekata, odabira projekata od strane UO i prigovora na odluke.

Administrativna kontrola prijave na natječaj koji objavljuje FLAG

Zaposlenici FLAG-a i po potrebi vanjski stručnjaci će u sklopu Internog priručnika procedura izraditi Kontrolne liste za provjeru kriterija prihvatljivosti navedenih u LRSR za administrativnu kontrolu projekta, Kontrolne liste za posjetu operaciji prije plaćanja i po potrebi tijekom petogodišnjeg razdoblja nakon izvršenog konačnog plaćanja i dodatne radne dokumente za svaku mjeru navedenu u LRSR koji će se koristiti prilikom ocjene prijavljenih projekata na natječaj. Administrativnu kontrolu prijave, obavljaju zaposlenici FLAG-a na temelju naloga voditelja FLAG-a. U administrativnoj kontroli zaposlenici FLAG-a provjeravaju pravovremenost i potpunost prijave projekta, je li korisnik i ulaganje prihvatljivo, zadovoljava li projekt/operacija odnosno nositelj projekta/operacije propisane uvjete i kriterije prihvatljivosti, jesu li dostavljeni dokumenti koji su propisani natječajem odgovarajući i ostale uvjete navedene u LRSR-u, tekstu natječaja i ostalim primjenjivim aktima. Ukoliko Zahtjev za potporu ne zadovoljava osnovne kriterije prihvatljivosti iz FLAG natječaja, bit će isključen iz daljnjeg postupka. Obvezni dokumenti za dostavu će biti propisani svakim pojedinačnim natječajem. Ukoliko je Zahtjev za potporu FLAG natječaja nepotpun ili ukoliko je potrebno tražiti dodatna obrazloženja/ispravke vezane uz dostavljenu dokumentaciju, zaposlenici FLAG-a će podnositelju na FLAG natječaj izdati Zahtjev za dopunu/obrazloženje/ispravak. Podnositelj na natječaj je dužan dostaviti traženu dokumentaciju.

Ocjenjivanje i odabir

Nakon odobrenja postupka provjere kompletnosti i temeljnih kriterija prihvatljivosti prijave od strane voditelja FLAG-a, zaposlenik FLAG-a saziva sjednicu OO. Zaposlenik FLAG-a će sudjelovati u radu OO, s ulogom tajnika odbora. Članovi OO vrše kontrolu specifičnih kriterija prihvatljivosti korisnika, specifičnih kriterija prihvatljivosti projekta/operacije, prihvatljivost i iznos troškova, utvrđuju intenzitet potpore za dodjelu, broj bodova po projektu te provode ocjenjivanje operacija prema kriterijima odabira. Navedene provjere obavljaju se uvidom u zaprimljenu dokumentaciju i koristeći Uputu za rad Ocjenjivačkog odbora te obrasce Kontrolne liste za ocjenjivanje operacija, ovisno o mjeri LRSR za koju je raspisan FLAG Natječaj. Po završetku postupka ocjenjivanja formira se privremena rang-lista. Zaposlenici FLAG-a će pripremiti prijedlog Izvještaja o provedenom postupku odabira projekta i završnu tablicu kriterija odabira za svaku mjeru sa vidljivim ostvarenim bodovima po svakom ocjenjivaču o čemu će se sastaviti zapisnik kojeg će potpisati svi prisutni članovi. Po završetku procesa odabira i ocjenjivanja operacija i postupka podnošenja prigovora na odluke FLAG-a, FLAG dostavlja Upravljačkom tijelu Izvještaj o provedenom postupku odabira, Odluke o odabiru projekata i

Odluke o odbijanju projekata, kompletan dosje predmeta svakog korisnika te dokumentaciju za sve odluke na koje je podnesen prigovor.

Posjet operaciji

Zaposlenici FLAG-a obavljaju posjetu operaciji, za sve podnositelje, prije plaćanja i tijekom petogodišnjeg razdoblja nakon izvršenog konačnog plaćanja na temelju podnesenog Zahtjeva za isplatu. Posjeta operaciji koju provodi FLAG obuhvaća samo fizički segment operacije, kojom se potvrđuje završetak i funkcionalnost operacija, postojanje roba/usluga prijavljenih putem Zahtjeva za isplatu te provedba mjera promidžbe i informiranja ako je primjenjivo. Zaposlenici FLAG-a će obavijestiti korisnike najmanje 48 sati prije posjete operaciji, pazeci da se ranijom najavom ne naruše ciljevi i svrha posjete operaciji te dogovoriti termine za obavljanje posjete operaciji.

Zahtjev za isplatu

Administrativnom kontrolom prije podnošenja Zahtjeva za isplatu za operacije u okviru provedbe LRSR, provjerava se je li korisnik dostavio dokumentaciju propisanom FLAG natječajem, jesu li svi računi plaćeni o čemu će ispuniti za to predviđen dio Kontrolne liste za administrativnu kontrolu Zahtjeva za isplatu. Nakon fizički završene operacije korisnik u propisanom roku preuzima i ispunjava Obrazac Zahtjeva za isplatu za operacije u okviru provedbe LRSR, a FLAG obavlja administrativnu kontrolu, kontrolu kompletnosti Zahtjeva za isplatu i posjetu operaciji te UT šalje potvrđeni Obrazac Zahtjeva za isplatu zajedno sa Izvještajem o provedenim provjerama operacije.

Procedura odabira kada je FLAG korisnik

Radi lakšeg razumijevanja procesa odabira kada je FLAG korisnik, u ovom poglavlju će proces i sve što on podrazumijeva temeljem zadataka i obveza FLAG-a sukladno odredbama LRSR Pravilnik-a i vezanih propisa, zvati „Natječaj za FLAG“. Tijek procedure kod odabira operacija kada je FLAG korisnik je sličan gore navedenoj proceduri kada se lokalni dionici javljaju na FLAG natječaj. Razlika je u drugačijim ulogama koja određena tijela imaju prilikom procesa odabira operacija kada se korisnik „javlja“ na FLAG natječaj. Služba/tajništvo (i prema potrebi, vanjski stručnjaci i radne skupine) ima slične funkciju oko animiranja dionika s područja, prikupljanja projektnih ideja, pripreme teksta natječaja ili javnog poziva, edukacija i sličnih radnji koje se odnose na pripremu, iniciranje i promociju projektnih ideja. Svi dionici sa ribarstvenog područja mogu predložiti projekt, Služba tajništvo kroz edukacije i promociju će savjetovati (ne i odlučivati) unutar kojih okvira (kriterija i uvjeta) se projekt može planirati i provoditi, kako bi bio u skladu sa ciljevima i predloženim kriterijima navedenim u ovoj LRSR. Služba/tajništvo će također voditi evidenciju u obliku baze projektnih ideja, unutar koje će se nalaziti prijedlozi sakupljeni sa edukacija i radionica koje će provoditi sa lokalnim dionicima. U skladu s Akcijskim i financijskim planom LRSR, FLAG će objaviti natječaj za FLAG. Ukoliko će u bazi projektnih ideja postojati potencijalni projekti, Služba/tajništvo će dodatno obavijestiti sve potencijalne kandidate iz baze projektnih ideja. Nakon objave natječaja za FLAG, Služba/tajništvo će otvarati projektne prijave, provjeravati dostavljenu dokumentaciju i obaviti ostatak administrativne kontrole, te ispuniti obrasce kontrolnih lista za administrativnu provjeru i sastaviti izvještaj. Tijek objave natječaja i procedure odabira za natječaj za FLAG je identičan tijeku objave i procedure za FLAG natječaja. FLAG može biti korisnik operacija i provoditi ih u skladu sa LRSR. Ukoliko FLAG djeluje kao podnositelj prijave za potporu projekta, radi osiguranja transparentnosti i jednakog postupanja proceduru odabira operacija provodi Ocjenjivački odbor, od zaprimanja Zahtjeva za potporu do

izdavanja odluka. Zaposlenik FLAG-a, koji sudjeluje u radu Ocjenjivačkog odbora, kao tajnik bez prava glasa, ne smije sudjelovati u pripremi Zahtjeva za potporu ni provedbi projekta. Sukladno rezultatima glasanja, OO pripremljene Odluke, izvještaj o provedenom postupku odabira kada je FLAG korisnik i propisanu dokumentaciju, putem Službe/tajništva dostavlja Upravi ribarstva, koja donosi Odluke o dodjeli sredstava na Natječaj za FLAG. Kontrolu na terenu obavlja Služba/tajništvo sukladno proceduri za posjet operaciji.

Mjere za efikasnost i transparentnost operacija

Djelatnici FLAG-a će prije objave svakog FLAG natječaja izraditi upute za korisnike mjera predviđene u ovoj LRSR sukladno akcijskom planu. Nakon objave FLAG natječaja zaposlenici FLAG-a će sa potencijalnim korisnicima održavati radionice kako bi smanjili greške prilikom prijave projekta, te će se baviti jačanjem kapaciteta lokalnih sudionika za izradu i provedbu operacija u okviru LRSR, uključujući poticanje sposobnosti potencijalnih korisnika u upravljanju projektima. Sudionici u ocjenjivačkom postupku potpisuju Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti. Komunikacija između podnositelja/korisnika i FLAG-a će se obavljati pismenim putem. FLAG će za svakog podnositelja/korisnika otvoriti predmet i dodijeliti jedinstveni broj. FLAG će svu dokumentaciju korištenu prilikom postupka provedbe FLAG natječaja, ocjenjivanja, kontrole na terenu (Obrasce, Odluke, Izvještaje o provedenom postupku odabira, Obrazloženja, Zahtjeve i slično) arhivirati. Izvještaji o provedbi operacija, evaluaciji i rang liste će se prezentirati široj javnosti na sastancima i također će biti dostupni na mrežnim stranicama FLAG-a.

5.2.3. Kriteriji

Specifični kriteriji prihvatljivosti su propisani na razini svake mjere. Kriteriji odabira će biti detaljno opisani po mjerama te u skladu s definiranim kriterijima od strane Odbora za odabir lokalnih razvojnih strategija te odobreni od strane Upravljačkog tijela.

5.2.4. Opis procedura davanja prioriteta odabranim projektima u skladu s njihovim doprinosom u ostvarenju ciljeva LRSR-a

Za odabir projekata koristit će se kriteriji odabira, koji su definirani na razini mjera na način da više boduju projekti/operacije s većim doprinosom postizanju ciljeva LRSR. Prilikom ocjenjivanja i dodjeljivanja bodova davati će se prednost projektima/operacijama koje ukupno ostvare veći broj bodova.

5.2.5. Dodjeljivanje većeg intenziteta potpore

Osnovni intenzitet potpore iznosi 50% ukupnih prihvatljivih troškova u okviru operacije, sukladno članku 41. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/1139. Iznimno, sukladno Prilogu III. Uredbe (EU) br. 2021/1139 intenzitet potpore iznosi 100% ukupnih prihvatljivih troškova ukoliko je podnositelj javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa iz članka 106. stavka 2. TFEU-a, a potpora odobrena za obavljanje takvih usluga. Osim navedenog, intenzitet potpore može biti veći od 50% ako pojedinačna operacija zadovoljava jedan od kriterija sukladno Prilogu III. Uredbe (EU) br. 2021/1139.

Prijedlog za dodjeljivanje većeg intenziteta potpore je propisan u svakoj mjeri na razini operacija, a u nastavku su općenito opisani kriteriji. Kriteriji će se detaljno propisivati prilikom objave FLAG natječaja. FLAG će dodijeliti intenzitet potpore u iznosu do 100 posto ukupno prihvatljivih

troškova ukoliko operacija omogućuje javni pristup svojim rezultatima i zadovoljava jedan od sljedećih kriterija:

- a) od zajedničkog je interesa; mora udovoljavati uvjetima da rezultate projekta/operacije mogu koristiti svi lokalni dionici, da su rezultati projekta/operacije u njihovom vlasništvu i doprinose povećanju potrošnje proizvoda ribarstva i akvakulture;
- b) ima zajedničkog korisnika; podnositelj može biti zadruga, organizacije civilnog društva udruga, ustanova u javnom vlasništvu ili komunalno poduzeće (ukoliko nije javnopravno tijelo) ili u slučaju kada postoji više partnera koji provode zajednički projekt;
- c) ima inovativne značajke, ako je to primijenjeno, na lokalnoj razini, odnosno ukoliko operacija rezultira uvođenjem novih aktivnosti ili novog proizvoda ili nove usluge na lokalnoj razini naselja unutar obuhvata ribarstvenog područja.

5.3. Način praćenja i evaluacije provedbe LRSR

5.3.1. Opis praćenja provedbe LRSR

Uspješna provedba LRSR podrazumijeva uspostavu sustava praćenja provedbe i evaluacije LRSR u svrhu učinkovitog i transparentnog sustava praćenja i mjerenja napredovanja prema ostvarenju strateških ciljeva. Odgovornost za praćenje provedbe LRSR u nadležnosti je LAGUR-a LOSTURA.

Praćenje provedbe i napredovanja LRSR biti će kontinuirano, na razini svake godine s ciljem osiguravanja redovite, kontinuirane, efektivne i pravovremene provedbe i eventualnu prilagodbu stvarnoj situaciji na području i mogućim izmjenama LRSR. Sukladno tome, zaposlenici LAGUR-a vodit će evidenciju korisnika i prikupljati potrebne podatke na godišnjoj razini. Na temelju prikupljenih podataka zaposlenici LAGUR-a, do kraja siječnja svake godine, pripremat će Godišnje izvješće o provedbi LRSR za prethodnu godinu u kojem će se detaljno vrednovati kvaliteta, sadržaj i postignuća koja su u istoj navedena, ali i vrednovanja postignuća projekata financiranih putem LRSR.

Tablica 19. Opis postupka praćenja provedbe LRSR

Praćenje provedbe		Vrednovanje
Izvršitelj/nositelj aktivnosti	Ured LAGUR-a i Upravni odbor	Ured LAGUR-a, Upravni odbor i vanjski stručnjaci
Odgovorno tijelo	Tijelo za provedbu, praćenje i evaluaciju LRSR	Tijelo za provedbu, praćenje i evaluaciju LRSR

Elementi praćenja	Provedba Godišnjeg akcijskog plana provedbe LRSR i potrebne izmjene Utrošak proračunskih sredstava Broj prijavljenih projekata, analitika i vezani podaci Pravovremenost provedbe planiranih aktivnosti te objave natječaja Izmjene i prilagodbe LRSR sukladno analizi i promjenama	Kvaliteta provedenih aktivnosti te doprinos ciljevima i pokazateljima LRSR
Vremenski raspored	Kontinuirano	2 do 3 puta tijekom cijelog razdoblja
Rokovi	Izrada Godišnjeg izvještaja	Godišnje
Izvešće odobrava	Upravni odbor LAGUR-a	Upravni odbor LAGUR-a
Svrha	Osiguranje provedbe LRSR u zadanim rokovima i opsegu	Osiguranje kvalitete postignuća na razini cijele LRSR
Naziv Izvještaja	Godišnji izvještaj o praćenju provedbe LRSR	Godišnji izvještaj o praćenju provedbe LRSR

Izvor: vlastita obrada

Identifikacija razlike između planiranih i provedenih aktivnosti postići će se redovitim praćenjem strategije koje će se provoditi putem pripreme godišnjih izvješća. Godišnje izvješće o provedbi LRSR služi informiranju LAGUR-a i zainteresirane javnosti o postignućima LRSR, ali su i podloga za usklađivanje LRSR i pripadajućeg Akcijskog plana provedbe s obzirom na zaključke spomenutih izvještaja te će sadržavati kvalitativan - opisni dio provedbe LRSR-a i kvantitativan - financijski dio provedbe LRSR.

5.3.2. Indikatori za mjerenje učinaka provedbe LRSR

Indikatori za mjerenje učinaka provedbe LRSR osiguravaju mogućnost mjerenja postignuća ciljeva, prioriteta i mjera kroz određivanje konkretnih pokazatelja i vrijednosti učinka, rezultata i izlaza LRSR-a. Podijeljeni su prema identificiranim SMART ciljevima radi bolje preglednosti, a njihov će se broj identificirati za svaku godinu u Akcijskom planu provedbe LRSR. Pokazatelji za mjerenje ukupnog učinka LRSR nalaze se u Prilogu 11 LRSR.

6. INDIKATIVNI AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR

Indikativni akcijski plan provedbe LRSR je realan, jasan, logičan i izvediv prikaz planiranog tijeka provedbe aktivnosti kojima će se postići zacrtani ciljevi LRSR. Indikativan akcijski plan je radi preglednosti prikazan tablično, a donosi pregled dinamike provedbe, tj. vremensko poduzimanje planiranih aktivnosti, raspisivanja natječaja iz svake pojedine mjere i dinamiku provedbe mjera, te je povezan s financijskim planom koji je obrađen u poglavlju 7.

Prilikom procjene maksimalnog planiranog broja natječaja na godišnjoj razini u programskom razdoblju, vodilo se računa o prikupljenim projektnim prijedlozima, tj. bazi projekata, i idejama lokalnih dionika i procjeni njihove mogućnosti za provedbu aktivnosti, stanju i potrebama na terenu te alociranim sredstvima po pojedinoj mjeri dok su aktivnosti vezane uz tekuće poslovanje LAGUR-a i aktivnosti vođenja LRSR predviđene tijekom cijelog programskog razdoblja. Predviđeno je raspisivanje ukupno 7 natječaja LAGUR-a, po jedan za svaku mjeru, osim za Mjeru 3.3. za koju su predviđena 2 natječaja. Indikativni akcijski plan provedbe LRSR nalazi se u Prilogu 12.

7. FINACIJSKI PLAN

Financijski plan provedbe LRSR prikazuje udio potrebnih sredstava potrebnih za provedbu mjera LRSR-a tijekom programskog razdoblja te plan za upravljanje, praćenje i evaluaciju LRSR (tekući troškovi i troškove vođenja LRSR-a), iskazano u apsolutnim i relativnim iznosima. Ukupni izdaci koji se odnose na upravljanje strategijom, njezino praćenje i evaluaciju te vođenje, uključujući olakšavanje razmjena među dionicima, iznose 566.292,55 EUR, tj. maksimalno 25% ukupne javne potpore za LRSR koliko iznosi maksimalni udio javne potpore, sukladno članku 7, točki 3 Pravilnika. Rad LAGUR-a će se financirati javnim sredstvima predviđenim unutar stavke „Tekući troškovi i troškovi vođenja LRSR“ za koje intenzitet potpore iznosi 100% prihvatljivih troškova.

U tablici u Prilogu 13 LRSR prikazana je raspodjela financijskih sredstava po ciljevima i mjerama LRSR, za tekuće troškove i troškove vođenja te ukupno za provedbu LRSR, a u Prilogu 14. prikazana je planirana financijska raspodjela za provedbu projekata te za tekuće troškove i troškove vođenja, po godinama.

Prilog. 1. Popis naselja te otoka i otočića na području LAGUR-a

JLS	Naselje	Broj stanovnika
Grad Biograd na Moru	Biograd na Moru	5601
Općina Pakoštane	Drage	933
	Pakoštane	2180
	Vrana	778
	Vrgada	209
Općina Pašman	Banj	173
	Barotul	83
	Dobropoljana	278
	Kraj	253
	Mrljane	253
	Neviđane	353
	Pašman	346
	Ždrelec	397
Općina Sv. Filip i Jakov	Babac	4
	Donje Raštane	485
	Gornje Raštane	425
	Sikovo	365
	Sveti Filip i Jakov	1603
	Sveti Petar na Moru	458
Općina Tkon	Turanj	1121
	Tkon	662
Općina Sukošan	Ugrinić	86
	Debeljak	895
	Glavica	178
	Gorica	612
	Sukošan	2980
UKUPNO		21.711

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021., <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (22.9.2023.)

Redni broj	Naziv otoka/otočića/hridi	Županija	Kategorija	Geografska površina (m ²)	Razvrstavanje otoka/otočića/hridi prema udaljenosti od kopna	Nastanjenost
1	ARTINA	Zadarska	Otočić	32,540	Priobalni	Nenastanjen
2	BABAC	Zadarska	Otočić	787,240	Priobalni	Nastanjen
3	BISAGA VELA (PAŠMAN)	Zadarska	Otočić	17,119	Priobalni	Nenastanjen
4	ČAVATUL	Zadarska	Otočić	13,287	Priobalni	Nenastanjen
5	DUŽAC MALI	Zadarska	Otočić	25,738	Priobalni	Nenastanjen
6	DUŽAC VELI	Zadarska	Otočić	90,291	Priobalni	Nenastanjen
7	GALEŠNJAK	Zadarska	Otočić	132,475	Priobalni	Nenastanjen
8	GANGARO	Zadarska	Otočić	793,351	Kanalski	Povremeno nastanjen
9	GARMENJAK	Zadarska	Otočić	58,487	Priobalni	Nenastanjen
10	GIRA	Zadarska	Otočić	56,259	Kanalski	Nenastanjen
11	KOMORNIK	Zadarska	Otočić	151,537	Priobalni	Nenastanjen
12	KOŠARA	Zadarska	Otočić	579,686	Kanalski	Povremeno nastanjen
13	KOZINA	Zadarska	Otočić	62,744	Priobalni	Nenastanjen
14	MALA KOTULA	Zadarska	Otočić	12,107	Kanalski	Nenastanjen
15	MALI ŠKOLJIĆ	Zadarska	Otočić	12,457	Kanalski	Nenastanjen
16	MASLINJAK/ KOŠARICA	Zadarska	Otočić	33,722	Kanalski	Nenastanjen
17	MUNTAN	Zadarska	Otočić	115,304	Priobalni	Nenastanjen
18	MURVENJAK	Zadarska	Otočić	609,582	Kanalski	Nenastanjen
19	OBLIK (VRGADA)	Zadarska	Otočić	73,900	Kanalski	Nenastanjen
20	OBROVANJ	Zadarska	Otočić	40,002	Kanalski	Nenastanjen
21	OBUN	Zadarska	Otočić	170,717	Kanalski	Nenastanjen
22	PAŠMAN	Zadarska	Otočić	60,110,056	Priobalni	Nastanjen
23	PLANAC	Zadarska	Otok	65,912	Priobalni	Nenastanjen
24	RIČUL	Zadarska	Otočić	22,946	Priobalni	Nenastanjen
25	RUNJAVA KOTULA	Zadarska	Otočić	32,382	Kanalski	Nenastanjen
26	ŠIPNATA	Zadarska	Otočić	84,880	Kanalski	Nenastanjen
27	SV. JUSTINA	Zadarska	Otočić	12,253	Priobalni	Nenastanjen

28	SV. KATARINA (PAŠMAN)	Zadarska	Otočić	62,314	Priobalni	Nenastanjen
29	VELI OŠLJAK	Zadarska	Otočić	10,834	Kanalski	Nenastanjen
30	VELI ŠKOLJ (PAKOŠTANE)	Zadarska	Otočić	54,900	Priobalni	Nenastanjen
31	VELI ŠKOLJIĆ	Zadarska	Otočić	29,826	Kanalski	Povremeno nastanjen
32	VELIKA KOTULA	Zadarska	Otočić	123,703	Kanalski	Povremeno nastanjen
33	VISOVAC	Zadarska	Otočić	17,376	Kanalski	Nenastanjen
34	VRGADA	Zadarska	Otok	2,315,344	Priobalni	Nastanjen
35	ŽAVINAC MALI	Zadarska	Otočić	11,544	Priobalni	Nenastanjen
36	ŽAVINAC VELI	Zadarska	Otočić	27,721	Priobalni	Nenastanjen
37	ŽIŽANJ	Zadarska	Otočić	927,544	Kanalski	Povremeno nastanjen
Ukupne vrijednosti				67,778,080		

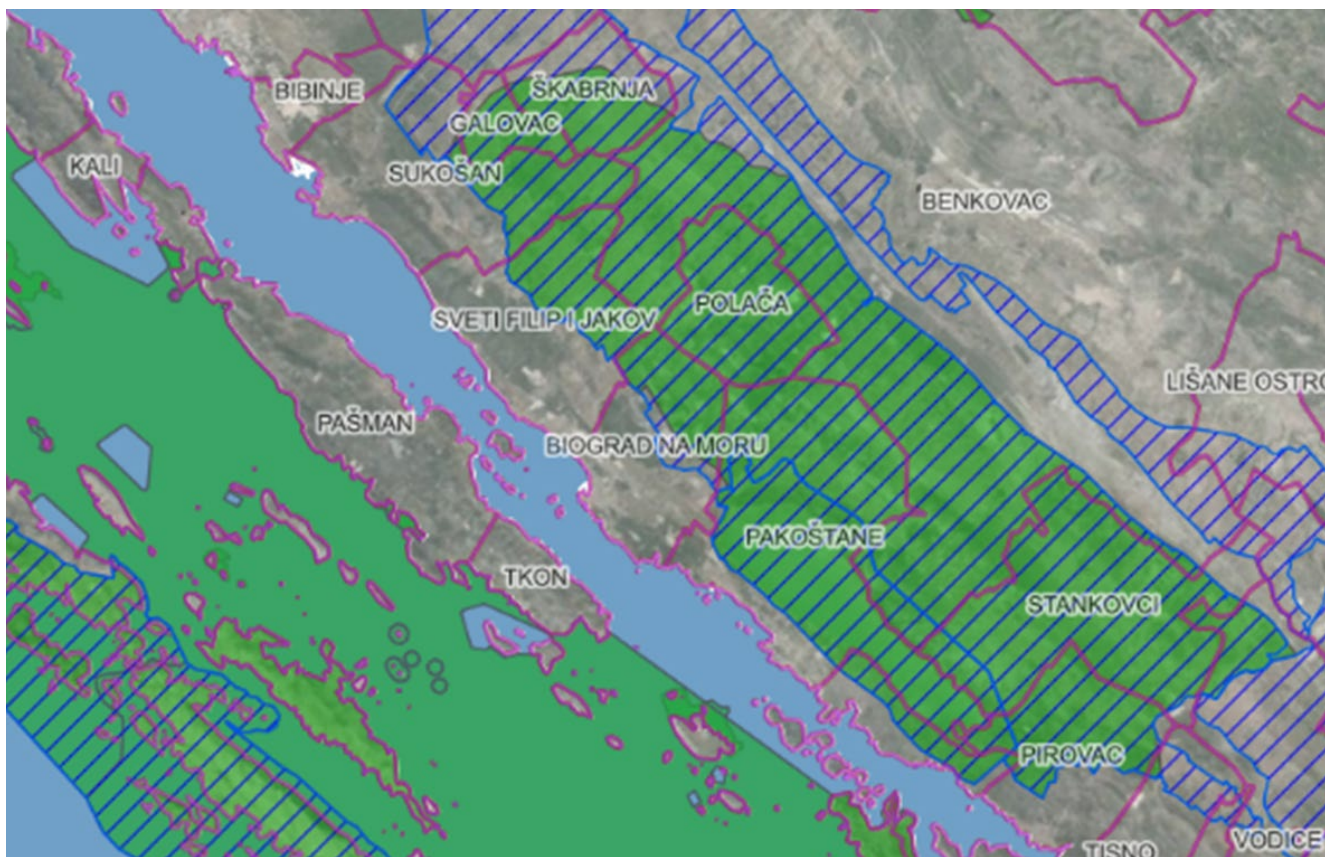
Izvor: Registar otoka, <https://registar-otoka.gov.hr/site>, pristup: 19.10.2023.

Prilog 2. Ekološka mreža natura 2000 na području LAGUR-a "Lostura"

Ekološka mreža Natura 2000

■ Područja prema Direktivi o staništima

▨ Područja prema Direktivi o pticama

Izvor: <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-zastitu-prirode-1180/ekoloska-mreza-natura-2000/ekoloska-mreza-natura-2000-u-republici-hrvatskoj/1211>, pristup: 25.09.2023.

Prilog 3. Demografski pokazatelji stanovništva na području LAGUR-a "Lostura"

a) Radno sposobno stanovništvo i prosječna starost stanovnika na području LAGUR-a

Županija	Jedinice lokalne samouprave	Grad/općina	Spol	Radno sposobno stanovništvo (15-64 godine)	Prosječna starost
Zadarska	Grad	Biograd na Moru	SV.	3.384	43,7
Zadarska	Grad	Biograd na Moru	M	1.672	42,7
Zadarska	Grad	Biograd na Moru	Ž	1.712	44,7
Zadarska	Općina	Pakoštane	SV.	2.569	42,9
Zadarska	Općina	Pakoštane	M	1.311	41,9
Zadarska	Općina	Pakoštane	Ž	1.258	44,0
Zadarska	Općina	Pašman	SV.	1.200	50,3
Zadarska	Općina	Pašman	M	624	49,5
Zadarska	Općina	Pašman	Ž	576	51,1
Zadarska	Općina	Sukošan	SV.	2.849	43,3
Zadarska	Općina	Sukošan	M	1.454	42,1
Zadarska	Općina	Sukošan	Ž	1.395	44,5
Zadarska	Općina	Sveti Filip i Jakov	SV.	2.790	43,8
Zadarska	Općina	Sveti Filip i Jakov	M	1.384	42,5
Zadarska	Općina	Sveti Filip i Jakov	Ž	1.406	45,0
Zadarska	Općina	Tkon	SV.	426	43,6
Zadarska	Općina	Tkon	M	214	44,4
Zadarska	Općina	Tkon	Ž	212	43,0
		UKUPNO	M	6.659	46,2
		UKUPNO	Ž	6.559	

b) Obrazovna struktura stanovništva na području LAGUR-a

Županija	Jedinice lokalne samouprave	Grad/općina	Starost	Spol	Ukupno	Bez škole	Osnovna škola	Srednja škola	Svega	Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktora znanosti	Nepoznato
Zadarska	Grad	Biograd na Moru	Ukupno	SV.	4.703	45	699	2.838	1.029	413	610	6	5
Zadarska	Grad	Biograd na Moru	Ukupno	M	2.265	9	252	1.503	475	203	269	3	3
Zadarska	Grad	Biograd na Moru	Ukupno	Ž	2.438	36	447	1.335	554	210	341	3	2
Zadarska	Općina	Pakoštane	Ukupno	SV.	3.461	43	758	2.009	524	247	272	5	
Zadarska	Općina	Pakoštane	Ukupno	M	1.753	11	359	1.100	238	115	120	3	
Zadarska	Općina	Pakoštane	Ukupno	Ž	1.708	32	399	909	286	132	152	2	
Zadarska	Općina	Pašman	Ukupno	SV.	1.924	15	307	1.160	377	170	206	1	
Zadarska	Općina	Pašman	Ukupno	M	970		100	653	210	102	107	1	
Zadarska	Općina	Pašman	Ukupno	Ž	954	15	207	507	167	68	99		
Zadarska	Općina	Sukošan	Ukupno	SV.	3.920	56	717	2.347	687	282	401	4	
Zadarska	Općina	Sukošan	Ukupno	M	1.964	12	293	1.333	299	133	163	3	
Zadarska	Općina	Sukošan	Ukupno	Ž	1.965	44	424	1.014	388	149	238	1	
Zadarska	Općina	Sveti Filip i Jakov	Ukupno	SV.	3.803	134	714	2.205	631	270	356	5	1
Zadarska	Općina	Sveti Filip i Jakov	Ukupno	M	1.838	45	306	1.176	272	132	138	2	1
Zadarska	Općina	Sveti Filip i Jakov	Ukupno	Ž	1.965	89	408	1.029	359	138	218	3	
Zadarska	Općina	Tkon	Ukupno	SV.	624	3	140	348	117	46	71		
Zadarska	Općina	Tkon	Ukupno	M	310	1	64	182	58	18	40		
Zadarska	Općina	Tkon	Ukupno	Ž	314	2	76	166	59	28	31		
			UKUPNO	M	9.100	78	1.374	5.947	1.552	703	837	12	4
			UKUPNO	Ž	9.335	218	1.961	4.960	1.813	725	1.079	9	2
			UKUPNO (M+Ž)		18.435	296	3.335	10.907	3.365	1.428	1.916	21	6

c) Prirodno kretanje stanovnika Zadarske županije

2. Prirodno kretanje stanovništva po županijama od 2018. do 2022.										
Županija	Rođeni			Umrli		Prirodni prirast	Brakovi		Umrli dojenčad na 1000 živorođenih	Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
	Ukupno	Živorodeni	Mrtvorodeni	Ukupno	Umrli dojenčad		Sklopljeni	Razvedeni		
2018.	1.546	1.535	11	1.982	8	-447	737	163	5,2	77,4
2019.	1.551	1.543	8	1.938	1	-395	801	185	0,6	79,6
2020.	1.526	1.523	3	2.148	3	-625	593	252	2,0	70,9
2021.	1.598.	1.591	7	2.437	5	-846	742	229	3,1	65,3
2022.	1.503	1.497	6	2.288	11	-791	785	143	7,3	65,4

d) Prirodno kretanje stanovnika na području LAGUR-a u 2022.

3. Prirodno kretanje stanovništva u 2022.									
Županija	Živorodeni	Mrtvorodeni	Umrli	Umrli dojenčad		Prirodni prirast	Brakovi		Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
				Ukupno	0-6 dana		Sklopljeni	Razvedeni	
Zadarska	1.497	6	2.288	11	9	-791	785	143	65,4
Biograd na Moru	63	-	65	2	2	-2	22	3	96,9
Pakoštane	52	-	53	1	1	-1	28	1	98,1
Pašman	12	-	33	-	-	-21	15	-	36,4
Sukošan	44	1	54	-	-	-10	22	1	81,5
Sveti Filip i Jakov	64	-	40	-	-	24	22	1	160,0
Tkon	5	-	11	-	-	-6	2	-	45,5

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2021., <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (22.9.2023.)

Prilog 4. Osnovni podaci poslovanja poduzetnika na području LAGUR-a u 2021. i 2022. godini

2021. godina

Šifra i naziv grada/općine		Broj poduzetnika			Ukupni prihodi			Ukupni rashodi			Dobit prije oporezivanja			Gubitak prije oporezivanja		
Opć.	Naziv grada/općine	svih	dobitaša	gubitaša	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index
22	Biograd na Moru	347	206	141	1.068.679	1.265.343	118,4	1.055.802	1.167.595	110,6	65.414	115.620	176,7	52.537	17.872	34,0
317	Pakoštane	109	64	45	197.056	282.611	143,4	204.041	266.136	130,4	7.999	21.433	268,0	14.984	4.958	33,1
320	Pašman	67	41	26	77.429	93.219	120,4	67.493	84.209	124,8	11.590	11.346	97,9	1.654	2.336	141,2
425	Sukošan	162	95	67	344.447	472.069	137,1	323.478	426.521	131,9	34.946	50.563	144,7	13.978	5.016	35,9
428	Sv. Filip i Jakov	82	52	30	83.732	129.630	154,8	82.105	118.155	143,9	9.365	13.081	139,7	7.739	1.606	20,8
575	Tkon	24	15	9	92.872	147.334	158,6	94.171	132.055	140,2	2.536	15.680	618,4	3.835	401	10,4
999	UKUPNO	791	473	318	1.864.215	2.390.206	833	1.827.091	2.194.672	782	131.850	227.723	1.445	94.726	32.188	275

Šifra i naziv grada/općine		Porez na dobit			Dobit razdoblja			Gubitak razdoblja			Dobit razdoblja ili gubitak razdoblja			Troškovi osoblja		
Opć.	Naziv grada/općine	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index
22	Biograd na Moru	9.085	13.444	148,0	56.331	102.176	181,4	52.538	17.872	34,0	3.792	84.304	>>100	162.593	169.744	104,4
317	Pakoštane	-1.663	2.625	-	6.957	18.808	270,3	12.279	4.958	40,4	-5.322	13.850	-	34.253	40.501	118,2
320	Pašman	1.347	1.729	128,4	10.244	9.616	93,9	1.656	2.336	141,1	8.588	7.280	84,8	9.688	11.867	122,5
425	Sukošan	6.022	8.392	139,9	28.809	42.189	146,4	13.861	5.034	36,3	14.947	37.156	248,6	52.757	57.482	109,0
428	Sv. Filip i Jakov	1.528	2.048	134,0	7.837	11.033	140,8	7.739	1.606	20,8	98	9.427	>>100	10.568	11.532	109,1

575	Tkon	264	2.219	841,4	2.272	13.461	592,5	3.835	401	10,4	-1.563	13.060	-	15.338	17.192	112,1
999	UKUPNO	16.582	30.457		112.450	197.283	1.425	91.908	32.207	283	20.541	165.077		285.197	308.318	675

Šifra i naziv grada/općine		Neto nadnice i plaće			Prosječan broj zaposlenih na bazi sati rada			Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom			Broj poduzetnika			Izvoz u razdoblju		
Opć	Naziv grada/općine	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index	2020.	2021.	Index
22	Biograd na Moru	104.921	110.176	105,0	1.511	1.605	106,2	5.787	5.720	98,9	347	48	31	150.651	184.092	122,2
317	Pakoštane	23.029	27.208	118,1	396	406	102,5	4.846	5.585	115,2	109	7	8	72.402	88.434	122,1
320	Pašman	6.533	8.048	123,2	134	154	114,9	4.063	4.355	107,2	67	3	3	1.284	1.940	151,1
425	Sukošan	634.198	37.485	109,6	507	514	101,4	5.621	6.077	108,1	162	14	18	53.402	49.494	92,7
428	Sv. Filip i Jakov	7.183	7.845	109,2	155	162	104,5	3.862	4.035	104,5	82	6	3	10.096	12.439	123,2
575	Tkon	9.888	10.928	110,5	176	164	93,2	4.682	5.553	118,6	24	5	4	38.016	72.056	189,5
999	UKUPNO	16.582	30.457	676	2.879	3.005	623	28.860	31.326	653	791	83	67	325.852	408.454	801

2022. godina

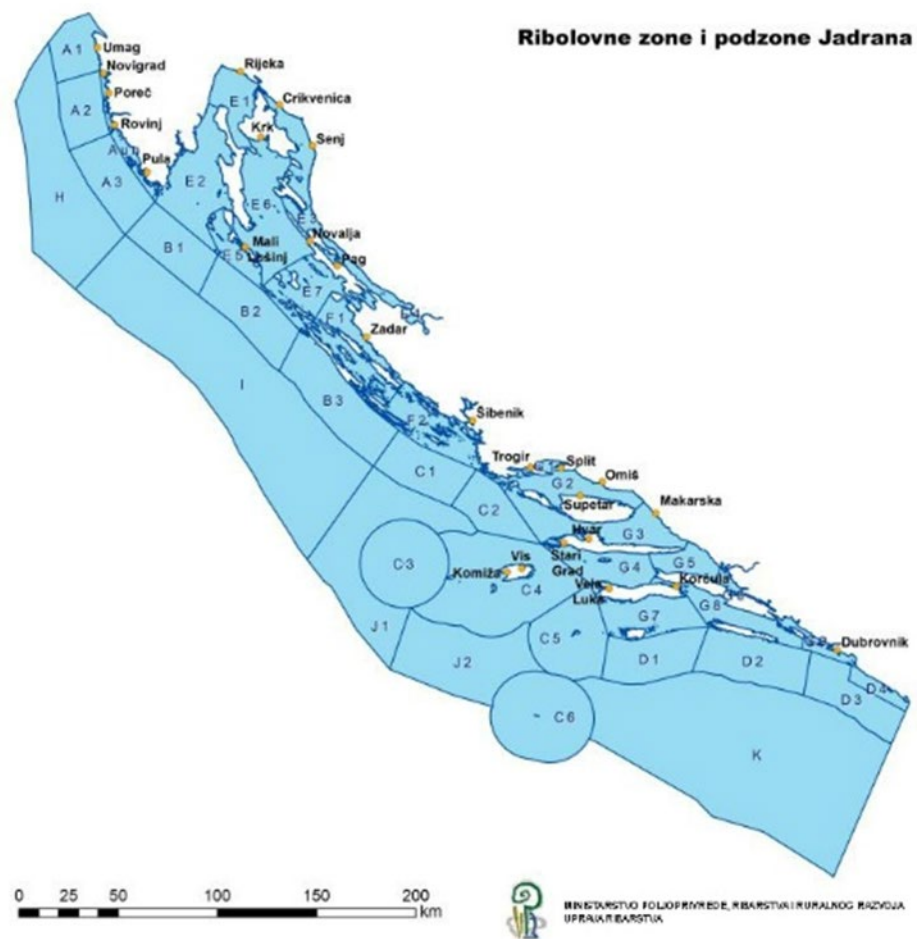
Šifra i naziv grada/općine		Broj poduzetnika			Ukupni prihodi			Ukupni rashodi			Dobit prije oporezivanja			Gubitak prije oporezivanja		
Opć.	Naziv grada/općine	svih	dobitaša	gubitaša	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index
22	Biograd na Moru	388	244	144	1.218.823	1.484.909	121,8	1.133.104	1.353.313	119,4	102.789	150.150	146,1	17.070	18.553	108,7
317	Pakoštane	115	72	43	278.018	300.610	108,1	260.960	272.393	104,4	20.431	35.391	173,2	3.373	7.173	212,7
320	Pašman	65	56	9	89.251	100.543	112,7	80.053	84.603	105,7	11.170	16.752	150,0	1.972	812	41,2
425	Sukošan	169	105	64	476.471	564.811	118,5	430.570	513.926	119,4	51.234	58.349	113,9	5.333	7.464	140,0
428	Sv. Filip i Jakov	87	51	36	133.726	163.340	122,1	127.495	147.843	116,0	13.134	21.691	165,2	6.903	6.194	89,7
575	Tkon	26	15	11	147.173	169.394	122,1	131.649	151.430	115,0	15.739	18.261	116,0	215	297	138,0
999	UKUPNO	850	543	307	2.343.462	2.783.607	698	2.163.830	2.523.507	680	214.497	300.593	864	34.866	40.493	730

Šifra i naziv grada/općine		Porez na dobit			Dobit razdoblja			Gubitak razdoblja			Dobit razdoblja ili gubitak razdoblja			Troškovi osoblja		
Opć.	Naziv grada/općine	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index
22	Biograd na Moru	14.117	20.272	143,6	88.672	129.916	146,5	17.070	18.591	108,9	71.602	111.325	155,5	162.450	192.637	118,6
317	Pakoštane	2.538	3.718	146,5	17.892	31.673	177,0	3.373	7.173	212,7	14.519	24.499	168,7	39.574	44.711	113,0
320	Pašman	1.716	2.119	123,5	9.454	14.633	154,8	1.972	812	41,2	7.482	13.821	184,7	11.006	14.429	131,1
425	Sukošan	8.359	10.944	130,9	42.893	47.492	110,7	5.351	7.551	141,1	37.543	39.941	106,4	58.291	70.082	120,2
428	Sv. Filip i Jakov	2.050	2.475	120,8	11.084	19.222	173,4	6.903	6.200	89,8	4.181	13.022	311,4	15.534	19.294	124,2
575	Tkon	2.275	2.950	129,7	13.465	15.311	113,7	215	297	138,0	13.250	15.015	113,3	17.044	21.822	128,0
999	UKUPNO	31.054	42.477	795	183.462	258.247	876	34.884	40.624	732	148.578	217.623	1.040	303.899	362.976	735

Šifra i naziv grada/općine		Neto nadnice i plaće			Prosječan broj zaposlenih na bazi sati rada			Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom			Broj poduzetnika			Izvoz u razdoblju		
Opć	Naziv grada/općine	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index	2021.	2022.	Index
22	Biograd na Moru	105.574	123.197	116,7	1.514	1.612	106,5	5.811	6.369	109,6	388	48	46	184.506	212.417	115,1
317	Pakoštane	26.538	30.544	115,1	386	444	115,0	5.729	5.733	100,1	115	7	9	87.214	81.968	94,0
320	Pašman	7.453	9.586	128,6	140	148	105,7	4.437	5.398	121,7	65	5	4	1.940	3.993	205,8
425	Sukošan	37.991	45.361	119,4	503	606	120,5	6.294	6.238	99,1	169	16	26	52.064	62.684	120,4
428	Sv. Filip i Jakov	10.473	12.881	123,0	203	232	114,3	4.299	4.627	107,6	87	6	7	11.583	15.256	131,7
575	Tkon	10.825	13.705	126,6	156	160	102,6	5.782	7.138	123,4	26	6	5	72.056	87.769	121,8
999	UKUPNO	198.855	235.276	729	2.902	3.202	665	32.353	35.502	661	850	88	97	409.362	464.087	789

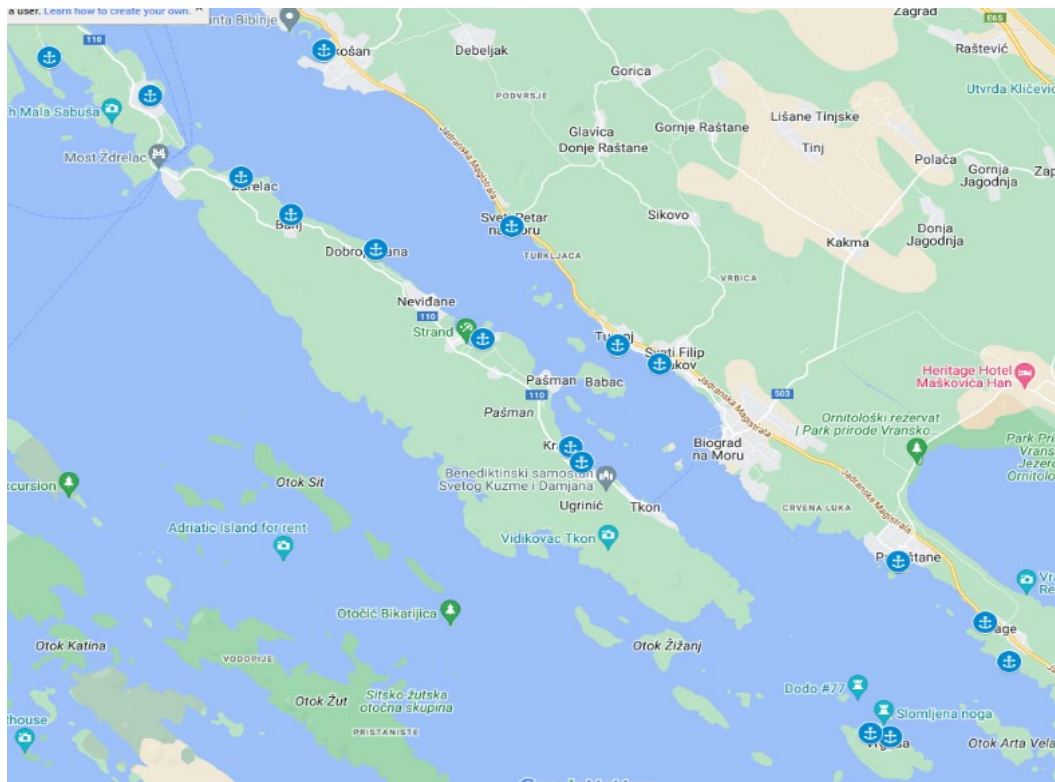
Izvor: FINA- financijski rezultati poslovanja poduzetnika po gradovima i općinama

Prilog 5. Ribolovne zone i podzone Jadrana

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva, preuzeto: 02.10.2023.

Prilog 6. Luke lokalnog značaja na području LAGUR-a

Izvor: Županijska lučka uprava Zadar, <https://www.cpa-zadar.hr/luke-1/luke-lokalnog-zna%C4%8Daja>, preuzeto: 26.9.2023.

Prilog 7. Financijski kapaciteti za provedbu LRSR- očekivani prihodi i rashodi LAGUR-a od 2023. do 2029. godine

NAZIV	Plan 2023.	Plan 2024.	Plan 2025.	Plan 2026.	Plan 2027.	Plan 2028.	Plan 2029.
Prihodi po potpori za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	- €	94.382,09 €	94382,09€	94382,09€	94382,09€	94382,09€	94382,09€
Prihodi od članarina i članskih doprinosa	- €	9.360,00 €	9.360,00 €	9.360,00 €	9.360,00 €	9.360,00 €	9.360,00 €
Prihodi iz drugih izvora (potpora JL(R)S, zaklade...)	- €	9,290.60 €	9,290.60 €	9,290.60 €	9,290.60 €	9,290.60 €	9,290.60 €
Prihodi UKUPNO	- €	113.032,69 €	113.032,69 €	113.032,69 €	113.032,69 €	113.032,69 €	113.032,69 €
Rashodi za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	- €	94382,09€	94382,09€	94382,09€	94382,09€	94382,09€	94382,09€
Rashodi za provedbu LRSR-a koji nisu obuhvaćeni tekućim troškovima i troškovima vođenja	- €	5.000,00 €	5.000,00 €	5.000,00 €	5.000,00 €	5.000,00 €	5.000,00 €
Rashodi UKUPNO	- €	99.382,09 €	99.382,09 €	99.382,09 €	99.382,09 €	99.382,09 €	99.382,09 €
Razlika – višak/ manjak	- €	13,650.60 €	13,650.60 €	13,650.60 €	13,650.60 €	13,650.60 €	13,650.60 €

Izvor: podaci LAGUR-a, vlastita obrada

Prilog 8. Popis zaštićenih kulturnih dobara

GRAD BIOGRAD NA MORU				
R.br.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra	Pravni status
1	Z-28	Ostaci antičke arhitekture	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
2	Z-30	Ostaci antičkog pristaništa	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
3	Z-2804	Ostaci crkve sv. Katarine	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
4	Z-1737	Crkva sv. Ivana Evanđelista	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
5	Z-1738	Arheološki ostaci crkve sv. Tome	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
6	Z-32	Ostaci velikog antičkog operativnog pristaništa i okolnog kulturnog sloja	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
7	P-6278	Arheološko nalazište Bošana	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro
8	P-6338	Arheološki ostaci rimskog akvedukta Biba – Jader u predjelu Gajina	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro
9	P-6338	Arheološki ostaci rimskog akvedukta Biba Jader u predjelu Gladuše	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro
10	Z-4244	Kulturno - povijesna cjelina grada Biograda na Moru	Kulturno - povijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
11	Z-7643	Spomenik palim borcima	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
12	Z-1214	Crkva sv. Stošije	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

OPĆINA PAKOŠTANE				
R.br.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra	Pravni status
1	Z-13	Novovjekovni brodolom, Pakoštane	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
2	Z-35	Ostaci antičke arhitekture, Pakoštane	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
3	Z-2963	Kulturno - povijesna cjelina Pakoštane	Kulturno - povijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
4	Z-1736	Templarska gradina, Vrana	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
5	Z-6422	Arheološko nalazište gradina Samograd, Vrana	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
6	Z-1230, N-38	Maškovića han, Vrana	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro, Kulturno dobro od nacionalnog značenja
7	Z-6495	Crkva sv. Nediljice, Vrana	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
8	Z-1231	Crkva sv. Andrije, Vrgada	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
9	P-6628	Crkva Sv. Trojice, Vrgada	Nepokretna pojedinačna	Preventivno zaštićeno dobro

OPĆINA SVETI FILIP I JAKOV				
R.br.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra	Pravni status
1	Z-44	Ostaci antičke rustične vile s pristaništem, Sv. Filip i Jakov	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
2	Z-3396	Dvorine – ostaci Rogovskog dvora, Sv. Filip i Jakov	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
3	Z-2964	Kulturno – povijesna cjelina naselja Sv. Filipa i Jakova	Kulturno – povijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
4	Z-3207	Stara župna crkva sv. Mihovila, Sv. Filip i Jakov	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
5	Z-1228	Crkva sv. Roka, Sv. Filip i Jakov	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
6	Z-4097	Zaseok Mandići i kula Fortica na otoku Babcu	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
7	Z-2628	Crkva sv. Andrije, Otok Babac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
8	Z-16	Ostaci antičke arhitekture, Turanj	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
9	Z-76	Ostaci antičkog pristaništa, Turanj	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
10	Z-4092	Arheološko nalazište Gradina, Turanj	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
11	P-6005	Arheološko nalazište Kapitul-Žankovac	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro
12	Z-4009	Kulturno povijesna cjelina mjesta Turanj	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
13	Z-2806	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije na groblju	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
14	Z-3018	Kula, Turanj	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

OPĆINA TKON				
R.br.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra	Pravni status
1	Z-3431	Utvrda Pustograd, Tkon	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
2	Z-1229, N-37	Samostan sv. Kuzme i Damjana, Tkon	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
3	Z-5978	Crkva sv. Tome Apostola, Tkon	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
4	Z-6444	Crkva Gospe Žalosne, Tkon	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
5	Z-6475	Crkva sv. Antuna Opata, Tkon	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
6	Z-4098	Veliki tor (Ugrinići), Ugrinić	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

OPĆINA SUKOŠAN				
R.br.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra	Pravni status
1	Z-29	Antičke pristanišne instalacije, Sukošan	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
2	Z-3082	Kulturno – povijesna cjelina Sukošan	Kulturno – povijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
3	Z-6698	Znanje i umijeće proizvodnje živog vapna na tradicijski način	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
4	Z-1206	Crkva Gospe od Milosrđa, Sukošan	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
5	P-6028	Arheološki ostaci crkve i groblje na lokalitetu Račice, Debeljak	Arheologija	Preventivno zaštićeno dobro

OPĆINA PAŠMAN				
R.br.	Registarski broj	Naziv kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra	Pravni status
1	Z-4010	Otok Ričul, Pašman	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
2	Z-74	Ostaci antičke submarine arhitekture s pokretnim nalazima u okolini, Pašman	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
3	Z-27	Ostaci antičkog pristaništa, Neviđane	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
4	Z-26	Antičko pristanište, Pašman	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
5	Z-3111	Kulturno-povijesna cjelina Neviđane	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
6	Z-6072	Tradicijski godišnji običaj neviska koleda, Neviđane	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
7	Z-34	Ostaci rimskih građevina i ostaci okolne rimske keramike, Neviđane	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
8	Z-2379	Crkva sv. Roka, Pašman	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
9	Z-6690	Mlin - „Magazin“, Neviđane	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
10	P-6337	Crkva sv. Ante Padovanskog, Mrljane	Nepokretna pojedinačna	Preventivno zaštićeno dobro
11	Z-4258	Crkva sv. Kuzme i Damjana, Banj	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
12	Z-38	Ostaci velikog antičkog mola s bogatim kulturnim slojem u okolini, Kraj	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
13	Z-4259	Crkva sv. Luke	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

Izvor: Registar kulturnih dobara, [Registar Kulturnih Dobara \(kulturnadobra.hr\)](http://kulturnadobra.hr), 20.10.2023.

Prilog 9. Sudjelovanje dionika u procesu izrade LRSR

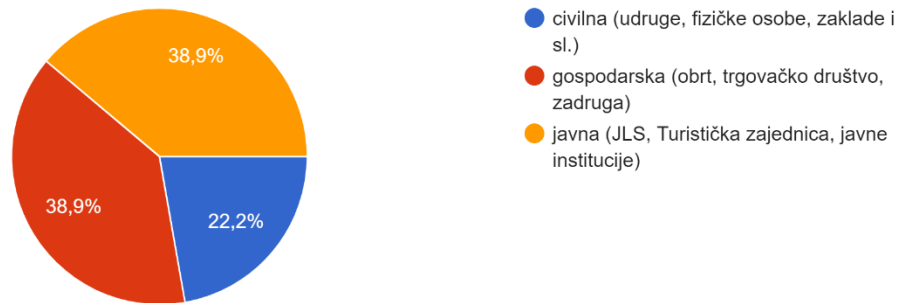
Rbr.	Naziv događaja	Metoda uključivanja	Datum održavanja	Mjesto održavanja	Broj sudionika
1.	32. sjednica Upravnog odbora	Sastanci operativnih tijela (Upravni odbor)	27.02.2023.	Online	5
2.	26. sjednica Skupštine	Sastanci operativnih tijela (Skupština)	29.05.2023.	Online	12
3.	33.sjednica Upravnog odbora	Sastanci operativnih tijela (Upravni odbor)	19.06.2023.	Online	5
4.	Prijava na Mjeru III.1. Pripremna potpora i izrada LRSR 2021.-2027.	Informativni Sastanak	22.08.2023.	Biograd na Moru	10
5.	27. izborna sjednica Skupštine	Sastanci operativnih tijela (Skupština)	31.08.2023.	Biograd na Moru	9
6.	Izrada LRSR 2021.-2027.	Radni sastanak	14.09.2023.	Biograd na Moru	9
7.	Izrada LRSR 2021.-2027.	Sastanak	29.09.2023.	Biograd na Moru	12
8.	Izrada LRSR 2021.-2027.	Radionica	17.10.2023.	Biograd na Moru	18
9.	Izrada LRSR 2021.-2027.	Elektronski upitnici	25.09.- 16.10.2023.	Online	28
10.	Izrada LRSR 2021.-2027.	Razgovori s lokalnim dionicima /Konzultacije	Kontinuirano	Biograd na Moru / Telefonski	27

Izvor: vlastita obrada

Prilog 10. Analiza rezultata ispunjenih anketnih upitnika

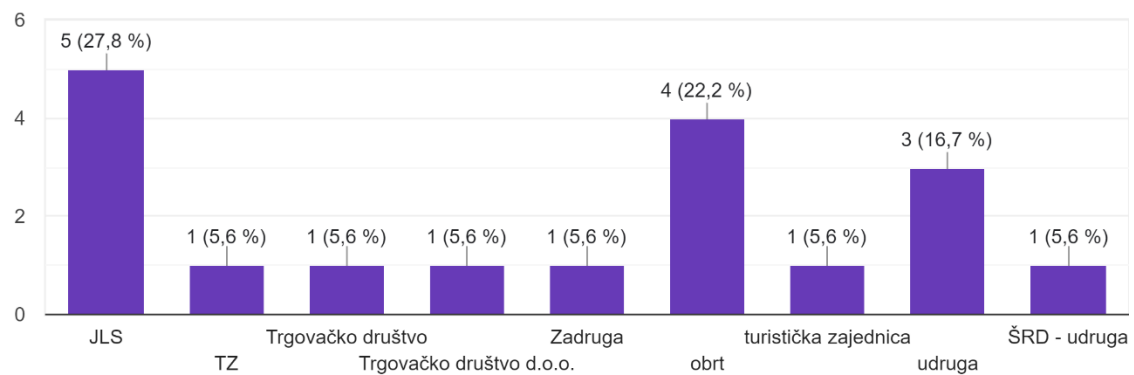
Označiti interesnu skupinu koju predstavljate

18 odgovora

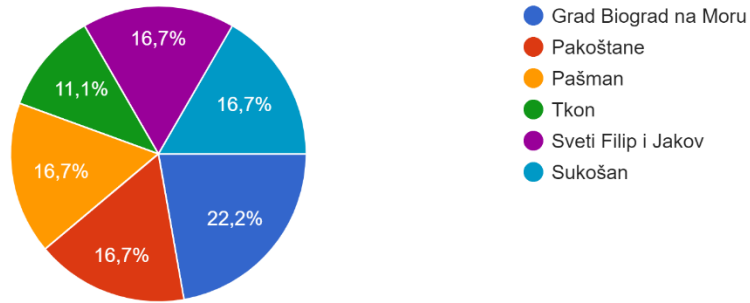
Navesti pravni oblik organizacije koju predstavljate (npr. JLS, TZ, Odgojno obrazovna ustanova, obrt, trgovačko društvo, lučka uprava, sveučilište, udruga i sl.)

18 odgovora

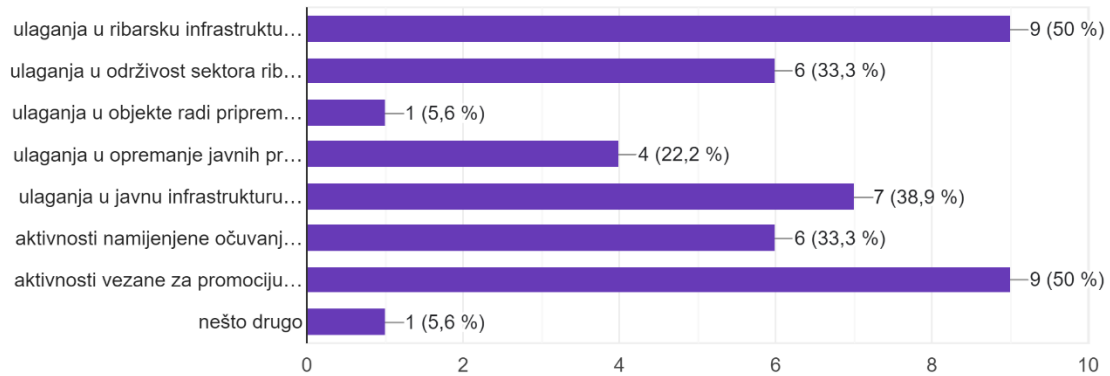
Općina ili grad prebivališta

18 odgovora

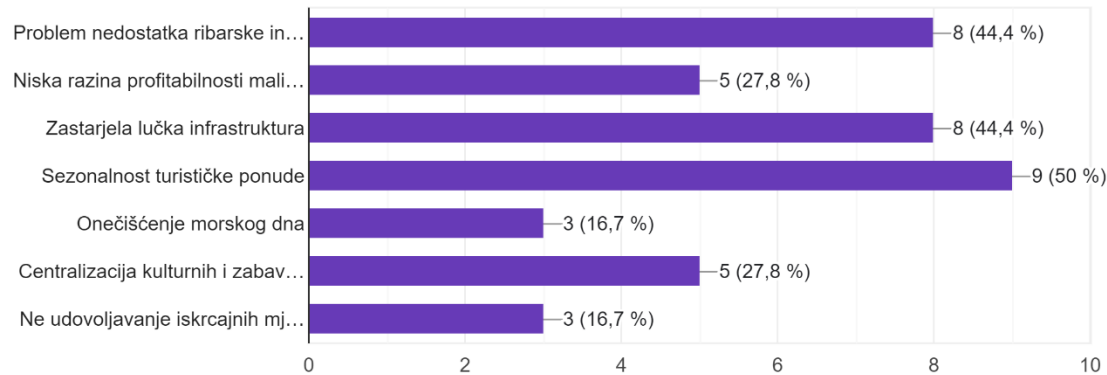
Označiti područje ulaganja koje vas interesira (moguć je višestruki odabir)

18 odgovora

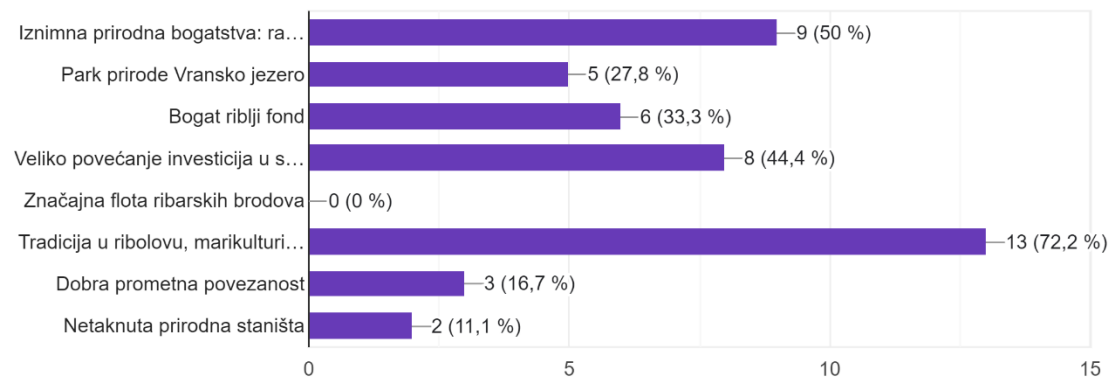
Možete li navesti slabosti FLAG područja koje su od utjecaja na provedbu projektnih prijedloga (Grad Biograd na Moru, Općina Pakoštane, Općina Pa...i Općina Sukošan) (moguć je višestruki odabir)

18 odgovora

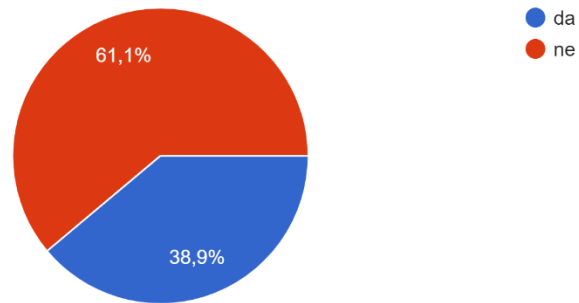
Možete li navesti prednosti FLAG područja koje su od utjecaja na provedbu projektnih prijedloga (Grad Biograd na Moru, Općina Pakoštane, Općina P...on i Općina Sukošan)(moguć je višestruki odabir)

18 odgovora

Jeste li se prijavljivali na natječaje FLAG-a Lostura?

18 odgovora

Molimo Vas ukratko navedite prijedlog projektne ideje/a ili aktivnosti.

18 odgovora

- Ubrzati izgradnju iskrcajna luke za ovo područje
- Ulaganja u ribarsku infrastrukturu, poglavito u nabavku dizalice za dizanje ribarskih brodova, opremanje plovila, nabavka hladnjača, zatim ulaganja u sanaciju i rekonstrukciju privezišta, lučica te izgradnja i uređenje tematskih parkova i staza, dječjih igrališta.
- Ulaganja u dječje igralište, opremanje vrtića radi pripreme hrane bazirane na ribljim proizvodima, ribarska manifestacija, interpretacijski centar.
- Ulaganja u mobilni ugostiteljski objekt,
- Uređenje skladišnog prostora za ribarske alate,
- Opremanje objekata za prihvat ribe (Nabava rashladnih komora i ledomata za ribu),
- Mobilna ribarnica

- Organiziranje manifestacija s ciljem promocije kulturne, ribarstvene, akvakulturne i pomorske baštine na način da će se svim posjetiteljima prikazati tradicionalni način pripreme ribljih specijaliteta s naglaskom na održivo korištenje morskih resursa i zaštitu okoliša.
- Izgradnja i opremanje tematskih staza ciljem valorizacije i promicanja materijalne i nematerijalne lokalne baštine temeljene na ribarstvu, marikulturi i životu u sinergiji s morem
- Rekonstrukcija i opremanje interpretacijskog centra pomorstva i ribarstva
- Organizacija akcija čišćenja podmorja u naseljima u sklopu kojih će se organizirati edukacije, konferencije, radionice i seminari s ciljem očuvanja bioraznolikosti i ciljanih staništa i vrsta čime će se potaknuti lokalno stanovništvo na kontinuiranu brigu o moru,
- Promicanje konzumacije ribe i ribljih proizvoda u predškolskim. Projektne aktivnosti sastoje se od opremanje kuhinje potrebnom opremom za pripremu hrane, izrada edukativnih materijala (kuharica), edukacije za osoblje.
- Organiziranje studijskog posjeta za djelatnike općine te dionike ribarstva s područja s ciljem razmjene znanja i iskustva u pripremi i provedbi projekata koji se odnose na održivo korištenje i valorizaciju pomorske, akvakulturne i maritimne baštine.
- Plaže u funkciji promocije tradicionalnog ribarstva/kulture ribarstva (infrastrukturni radovi, opremanje, edukacije, vizualna obilježja..)
- Nabava opreme za akciju čišćenja obale i mora, oprema za ronjenje, kante za čišćenje, vreće.
- Organizacija manifestacija u svrhu poticanja ribarske tradicije, turizma i omogućavanja domicilnom stanovništvu i turistima da sudjeluju u pripremi hrane.
- Nabava vozila hladnjače za ribarski obrt.
- Opremanje javnih prostora radi pripreme hrane u vrtićima, gradnja tematskih parkova i igrališta u svrhu promoviranja ribarstva.

- oprema za ribarsko plovilo
- akcije čišćenja sa osiguravanjem opreme za akcije čišćenja, edukacije, eko promotivni materijali
- ugostiteljski objekt
- Kupnja mobilne dizalice, izgradnja skladišnog prostora
- ulaganja u hladnjače, komore, radne uvjete na ribarskom plovilu

Prilog 11. Pokazatelji za mjerenje ukupnog učinka LRSR

PRIORITET	MJERA	POKAZATELJ IZLAZA/OUTPUTA	POKAZATELJ REZULTATA/TARGET	POKAZATELJ UČINKA
Prioritet 1. Jačanje kapaciteta i inovacija poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture te diversifikacija poduzetnika unutar gospodarskog ribolova	M 1.1. Razvoj poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture	Planirani broj projekata za jačanje konkurentnosti poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture: 2	Očuvana radna mjesta: 2 Broj provedenih infrastrukturnih ulaganja: 1	Zadržana postojeća radna mjesta
		Planirani broj projekata za unaprjeđenje uvjeta rada i ulaganja u plovila: 8	Očuvana radna mjesta: 6 Broj provedenih ulaganja u poboljšanje radnih, higijenskih i sigurnosnih uvjeta ribara i radnika u ribarstvu i akvakulturi: 4	Povećan broj radnih mjesta
			Broj provedenih ulaganja u ribarska plovila i izvan plovila: 4	Povećani prihodi sektoru ribarstva
Prioritet 2. Dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mjesta i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca	M 2.1. Unaprjeđenje uvjeta stavljanja na tržište i promocija inovacije ribarstva i akvakulture	Planirani broj projekata unaprjeđenja stavljanja proizvoda ribarstva i akvakulture na tržište: 4	Očuvana radna mjesta: 2 Broj projekata ulaganja: 2 Broj marketinških i inovativnih aktivnosti: 2	Povećana turistička ponuda
	M 2.2. Poticanje potrošnje ribe u vrtićima i školama	Planirani broj novih menija: 5	Broj ulaganja za povećanje ribljih obroka u vrtićima i školama: 5	Povećana aktivnost suradnje između dionika
			Očuvana radna mjesta: 2	Povećana zaštita ribara i radnika
			Aktivnosti suradnje između dionika: 2	
Prioritet 3. Zaštita prirodnih resursa i valorizacija kulturne baštine kao preduvjeta održivog razvoja ribarstvenog područja	M 3.1. Zaštita morskog okoliša i bioraznolikosti	Planirani broj projekata za čišćenje okoliša i edukaciju: 7	Očuvana radna mjesta: 2 Broj provedenih edukacija: 3 Broj provedenih akcija čišćenja okoliša: 5	Stvoreni novi i poboljšani postojeći kanali prodaje ribe i ribarskih proizvoda
	M 3.2. Stvaranje turističkih sadržaja povezanih s ribarstvom	Planirani broj projekata za razvoj dodatnog kulturnog sadržaja i očuvanje baštine: 3	Broj novih turističkih sadržaja: 7 Očuvana radna mjesta: 2	Olakšano bavljenje ribolovnim turizmom
	M 3.3. Ribarske manifestacije i ribarska natjecanja	Planirani broj projekata za osmišljavanje i razvoj turističkog sadržaja: 10	Broj održanih manifestacija: 10	Povećana svijest o važnosti očuvanja i obnove okoliša

Prilog 12. Indikativni akcijski plan provedbe LRSR

MJERA	2024.				2025.				2026.				2027.				2028.				2029.			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
M 1.1. Razvoj poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture																								
M 2.1. Unaprjeđenje uvjeta stavljanja na tržište i promocija inovacije ribarstva i akvakulture																								
M 2.2. Poticanje potrošnje ribe u vrtićima i školama																								
M 3.1. Zaštita morskog okoliša i bioraznolikosti																								
M 3.2. Stvaranje turističkih sadržaja povezanih s ribarstvom																								
M 3.3. Ribarske manifestacije i ribarska natjecanja																								
Praćenje provedbe projekata																								
Izveštavanje																								
Tekući troškovi																								
Troškovi vođenja LRSR																								
Legenda:																								
Pripreme aktivnosti, javno savjetovanje, objava natječaja																								
Zatvaranje natječaja, obrada i ocjenjivanje prijava																								
Priprema i slanje Odluke o odabiru, Odluke o dodjeli sredstava, Izveštaja o provedenom postupku																								
Zahtjev za isplatu sredstava																								

Prilog 13. Financijski plan provedbe LRSR

Cilj/ mjera	Planirani broj projekata	Financijska alokacija (EUR)	Udio u ukupnoj alokaciji (%)
CILJ 1. Jačanje značaja ribarskog sektora i sektora akvakulture uz očuvanje radnih mjesta i povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture	19	730.517,39	32,25%
M 1.1. Razvoj poduzetnika u sektoru ribarstva i akvakulture	10	254.831,65	11,25%
M 2.1. Unaprjeđenje uvjeta stavljanja na tržište i promocija inovacije ribarstva i akvakulture	4	305.797,98	13,50%
M 2.2. Poticanje potrošnje ribe u vrtićima i školama	5	169.887,77	7,50%
CILJ 2. Održivi razvoj, zelena tranzicija uz očuvanje i valorizaciju prirodne i kulturne baštine ribarstvenog područja	20	968.360,26	42,75%
M 3.1. Zaštita morskog okoliša i bioraznolikosti	7	203.865,32	9%
M 3.2. Stvaranje turističkih sadržaja povezanih s ribarstvom	3	645.573,51	28,50%
M 3.3. Ribarske manifestacije i ribarska natjecanja	10	118.921,44	5,25%
UKUPNO PROVEDBA MJERA LRSR	39	1.698.877,66	75%
TEKUĆI TROŠKOVI I TROŠKOVI VOĐENJA (EUR)		566.292,55	25%
UKUPNO LRSR (EUR)		2.265.170,21	100%

Prilog 14. Financijski plan provedbe LRSR po godinama, u EUR

Financijska alokacija (EUR)	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	UKUPNO
PROVEDBA PROJEKATA	-	-	144.404,61	560.629,63	705.034,23	259.078,85	29.730,36	1.698.877,66
TEKUĆI TROŠKOVI I TROŠKOVI VOĐENJA	-	94.382,09	94.382,09	94.382,09	94.382,09	94.382,09	94.382,09	566.292,55
UKUPNO (EUR)	-	94.382,09	238.786,70	655.011,72	799.416,32	353.460,94	124.112,45	2.265.170,21